

ČASOPIS
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1862.

Redaktor
Jakub Buk.

XV. Lětnik. — III. Zwjazk. 9. 10.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

ČASOPIS
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1862.

Redaktor
Jakub Buk.

XV. Lětnik. — III. Zwjazk. 9. 10.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

ČASOPIS
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1862.

Redaktor
Jakub Buk.

XV. Lětnik. — III. Zwjazk. 9. 10.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

ČASOPIS
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1862.

Redaktor
Jakub Buk.

XV. Lětnik. — III. Zwjazk. 9. 10.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

ČASOPIS TOWARSTWA MACICY SERBSKEJE.

PRĚNĚ ZEŠIWK
1862.

Pokhěrluškaj z ludu.

Zdžěluje Michał Hórnik.

Mjez narodnymi pěsnjemi słuša tež pokhěrluškam čestne město; přetož we nich wotražuje so jedyn ze znatych počinkow našeho słowjanskeho ludu — nabožnosć. Serbjo su w přjedawšich časach tajke pokhěrluški jara lubowali a spěwaja hišće nětko radzi te same, hdžež je nowy čas a wosebje wotrodženstwo z jich pomjatka wutorhnyłoj njejstaj. Čišćanych je nětko něhdže 20 hornjo- a delnjołužiskich pokhěrluškow (w Smolerjowej sławnej zběrce, Časopisu a Łužičanu), hdyž wšelake varianty wosebje njeličimy.

Tudy podawam najprjedy nječišćany dotal pokhěrlušć wo S. Khatrnje, kotryž so wosebje we ralbičanskej wosadze spěwa, hdžež je S. Khatrna z cyrkwinskej patronku. Na to sčěhuje dobry variant (tež we hłosu „Arie, džěcimordački“ (hl. Smolerjowe Pěsnički I. str. 287). Dokelž budže snadź mnohim, kiž Smolerjowu zběrku nimaja, zajimawe pohladać, kak tón samy předmjet we wšelakich často jara zdalenyh kónčinach słowjanskeho swěta w pěsnjach so předstaja: přidam k swojemu variantej hišće delnjołužiski a někotre morawske. Skóněnje přispomnju, zo sym přeni podateju pokhěrlušćkow wot M. Hórnika z Khrósćic dostał a druhi wot Madleny Domanineje rodź. Hórnikec slyšał.

I. Wo swjatej Khatrnje.

,Khatružinka, chceš sej ty krala wzać,
Abo chceš so Khrystusa wotrjeknyć
Abo zwoliš ty k wumrjeću?

„Krala sej ja nihdy njewozmu,
Khrystusa so nihdy njewotrjeknu,
Radši zwolu ja k wumrjeću.“

Jeje nan, tón tyran tyranski,
Dał je ju druhi króć před so přińć,
Tu swjatu Khatrnu.

,Khatružinka, chceš sej ty krala wzać,
Abo chceš so Khrystusa wotrjeknyć,
Abo zwoliš ty k wumrjeću?“

„Krala sej ja nihdy njewozmu,
Khrystusa so nihdy njewotrjeknu,
Radši zwolu ja k wumrjeću.“¹⁾

Jeje nan, tón tyran tyranski,
Dał je jej džětać koleso
Wot noži a britewi.²⁾

Tehdy pak běše jedyn rjany dzeń,
Njebě nihdze žana mróčalka,
Tola přišlo je njewjedro.

¹⁾ Někotři spěwaja hišće: Jeje nan, tón tyran tyranski, — dał je ju třeći króć atd. ze sčchowacymaj strofomaj.

²⁾ Variant: „Wot lutyh noži a britwi“ abo: „Wot britwjow, nožicow.“

Přišlo je bože njewjedro,
Rozrazyło je to koleso
Tej swjatej Khatrnje.

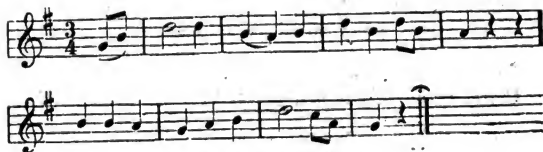
Jeje nan, tón tyran tyranski,
Dał je jej hłowu wotrubać,
Tej swjatej Khatrnje.

Hdžež je ta hłowa zlećała,
Tam je boži jandžel zaspěwał
K česći swjatej Khatrnje.

Tam na tej horje Sinaskej¹⁾
Tam je jeje čelo hrjebane²⁾,
Teje swjatej Khatrny.

Tam běži wolij a woda won³⁾,
Je tež ludžom k strowosći,
K česći swjatej Khatrnje.

II. Wo nječistej knježnje.

Šla je ta rjana čista knježna
Njedželku na rańšich po wodu.

Hdyž je sej wodu načerila
A zasy je po měsće domoj šla,

Je ju tam zetykał stary mužik.
,Daj so mi tej wody napići.'

¹⁾ Variant: ,Tam na tej horje Sinai — Tam leži jeje čelo a krej.'

²⁾ Po legendze namakachu tam křesćenjo to čelo w 8. lětstotku.

³⁾ Po legendze čechše ze scateho čela S. Khatrny mloko město krewje.

„Ta woda je jara nječista,
Z lističkom je wona popjeřšena;
Z lističkom je wona popjeřšena,
A z proćhom a popjeřkom zapróřena.“

„Ta woda ta drje je jara čista,
Ale ty sy mi šlundrija nječista.“ —

Cyłu je wona njedželku džěłala,
A swoje sej pjeršćenki wuswětlala,

Swoje je sej włoski rozčes'wala,
A swój je sej wěnaćik připlet'wala.

Hdyž je tu přiřta njedž'la — wječor,
Dha je najprěnja na reje šla.

Prěnju je wona reju rejowala,
A nutř je tam přiřoł stary mužik.

Druhu je wona reju rejowala,
A k nej je tam přiběžał¹⁾ hólčatko.

„Maći ty moja, luba maći,
Wšak šće ty přecy w wěncu khodžiš.

Přecy ty hišće w wěncu khodžiš,
Čertej ty hordžiš a heli služiš.²⁾

Dzewjeć sy ty džěćatkow měla
A wšitke sy zwěrjatam zežrać dała.

Hdyž je to zwěrjatko zo mnu lećało,
A dha je jo popadnył jedyn hajnik;

Za swojoh' je mje wón k sebi wzał
A Boha dla je mje horje ćahnył.“

„Jelizo sym ja twoja mać,
Njeh přiřdže helski djaboł zo mnu porejwać.“

¹⁾ Tež slyši so lěpje: K nej je tam přiběžalo hólčatko.

²⁾ Smolerjowy lěpši variant: Haj w heli horiš, čertej služiš.“

Třeću je wona reju rejowała,
Dha je přišoł helski djaboł z njej porejwać. —

Ničo woni wot njeje njewidzachu,
Hač křik a žalosć wusłyšachu.

A. Delnjołužiski variant.¹⁾

Přišla řědna žowka
Po wódu do stužonka;
Přijžo k njej tam taki stary hujko,
Taki stary, wšiken šěry.

Žowka řědna, daj se mě raz napiš!
Hujko stary, wóda njejo cista,
Wóna połna dubowego lista.

Žowka řědna, wóda derje cista,
Ale ty sy njecista.

Ja wěm, až mój bóg nade mnu jo,
Wón wódaj mě moje šěžke grěchi.

Žowka řědna, ži nježelu rano na mšu,
Tebje budu twóje grěchi wódane.

Žowka na mšu źěšo,
Slěd njeje třawa skhnješo,
Prědk njeje kamjenje se křawjachu.

Žowka źěšo přez kjarchob,
Žewěš row se wotworichu.

Žowka źěšo do cerkwje,
Žewěš dušow za njej źěchu.

Starša skoci na jej šiju,
Zalama jej głowu.

Tož maš myto, matka naša!
Sy nas źewěš husmjersila; —

Hišcer přece w wěnkú choziš
A tom' grěšnem' swětej služiš,
Tomu złemu, njedobremu.

¹⁾ HL. Smolerjowe Pěśnički II. str. 149.

B. Morawske varianty.

I. ¹⁾

Jak v nědělu po obědě
Chodil pan Bůh po světě
Se dvěma apoštoloma,
S třema učedlníkoma,
Nadešli tam jednu dívku,
Ona nese vodu čistou.
,Daj děvuško, daj tej vody
Umyjem se ruce, nohy.
,Ta vodička není čistá,
Napadlo do ní list'a;
Teho list'a vrbového,
Teho prachu cestového.
,Ta vodička ta je čistá,
Ty děvucho nenf's jistá.
Ona se hnedaj ulekla,
Před ním na kolena klekla.

,Staň děvrucho, nelekaj se,
Do kostela zpověďaj se.
Jak do kostela vkročila,
Zpovědníka žádala.
,Kněže otče, zpověďaj mě,
Lepší na Božím místě je.
S dětmi mofo 'ch zastavila,
S muži peklo zahuštila.
Jak se zpověď dokonala,
Hned se v kameň obrátila.
Zvony same zazvonily
Že v kostele vraha měly.
Obrazy ze šten padaly,
Že v kostele vraha měly.
Stolice se vyvracaly,
Že v kostele vraha měly.

II. ²⁾

A ve štvrtek po večeri
Šel pan Ježíš na procházku
Se dvanásti apoštoly.
Postřetli tam jednu dívku,
A ta dívka nesla vodu:
Daj nám dívko, daj tej vody
Ať umyjem ruce, nohy.
A ta voda není čistá,
Napršalo do ní lista.
A ta voda, ta je čistá,
Než ty dívko nejsi čistá.
Devět mužů jsi ty měla,
S žádným zdávána nebyla.
S každým' s dítky zmordovala.
A ta dívka se ulekla,
Hned na své kolena klekla,
Ani slova mu neřekla.

Ale dívko nelekaj se,
Jdi před kněza, zpovíдай se,
Vezmi rúšku a zavij se.
A jak do kostela vešla,
Hned před obraz Krista klekla.
Obrazy se zobracaly
Na sebe hledět nedaly.
Oltáře se poklonily,
Svíčky z vosku zhasínaly.
A jak dále poklekla,
Na tom místě zkameňala.
To učinil pan Bůh milý,
Všem panenám na znamení.
Kerá je múdrá panenka,
Nedá rozvíť svého vínka.
Jako jsem ja rozvíť dala,
Do pekla jsem se dostala.

¹⁾ Hl. Časopis českého museum 1842, str. 401.

²⁾ Tutón a scěhowacaj variantaj hl. Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými. Vydal František Sušil.

III.

A v nedělu po obědě
Chodil pan Bůh po besedě;
Nadešel tam panskú dívku,
Nabírala vodu čistú.¹⁾
Podaj děvče, podaj vody
Umyjem si svoje nohy.
A ta voda není čistá,
Napadalo do ní lišta.
(Teho lišta dubového,
Teho prášku cestového.)
A ta voda ta je čistá,
Než ty dívko nejsi jistá.
Padesáte 's mužů měla,
S každým dítě zahubila.
Mužma's peklo zahuštila,
Dětma's moře zaplavila.
Pannu si se udělala,

Knězi se nezpovídala.
Sam-li ste vy pán Bůh milý,
Že vy znáte moje viny?
Jdi děvče do kostela,
Padni na holé kolena!
Jak na krchovo vkročila,
Samy zvony zazvonily.
Co ty zvony znamenají,
Či mě ony hříšnu znajú?
Jak do kostela vkročila,
Obrazy se potrhaly,
Naopak se obracaly.
Co obrazy znamenají,
Či mě ony hříšnú znajú?
Jak v kostele pokleknula,
V solný slúp se obrátila.

IV.

Šla děvče, šla pro vodu,
Potkal ju tě jeden stařec.
Daj děvče, daj mi vody.
Milý stařec, není čistá.
Voda čistá, tys nečistá,
A tys měla devět mužů,
Devět mužů nezdávaných.
S každým's měla pacholátko,
Pacholátko nemluvíátko.
Hned's ho každé zmordovala
A pod pécku zakopala.
Nehašené vápno dala,
Černú hlínú zašlapala.

Odpust Bože, hříchy moje.
Já ti hříchy neodpustím,
Až spočítáš v moři písek,
V moři písek, v stromě lístek.
Odpust Bože hříchy moje.
Já ti hříchy neodpustím,
Až spočítáš v nebi hvězdy,
V nebi hvězdy, po světě cesty.
V nebi hvězdy vysoko sú,
V světě cesty široko sú.
Než jich ona spočítala,
Celá v prach sa rozsypala.

¹⁾ Druhi spočatk:

Chodil pán Bůh kole hrobu,
Šla děvče šla na vodu,

V žirém polu vodu brala,
S pánem Bohem se potkala.

Přehlad serbskeho pismowstwa

wot lěta 1858—1860.

Spisał K. A. Jenč.

Prjedyspomnjenja.

Dokelž je so wot Maćicy wobzanknyło, zo ma so kóžde tři lěta w Časopisu wozjewić, što je so w serbskej ryči čišćało, dha podawamy z tutym našim lubym serbskim a słowjanskim sobubratram zaso tajki zapis, kaž smy runy hižom dwójcy w přjedawšich Časopisach wozjewili. Tež w poslednich třoch lětach je so, kaž móže kóždy z njeho spóznać, to a tamne w našej lubej serbskej ryči čišćało, přez čož je so naša literatura woprawdže wobohaćila. My spomnimy tudy jenož na serbski słownik, kiž nětko w 4 zešiwkach před nami leži, na Łužičana, na Časopis Maćicy serbskeje, na Seilerjowu pěseň „Žně“, na Dučmanowy přeložk Schilleroweje pěsnje „wo zwonu“, na Thomsonowe hymny wot hrabiny z Riesch do serbskeje ryče přeložene atd., štož su wšitko pisma, kiž našeje literaturje česć přinošeja. Hdyž wšitke pisma, kiž su so w lětach 1858—1860 w serbskej ryči čišćale, hromadu zličimy, dha naličimy bjez nimi 39 nowych čislow, bjez kotrymiž pak je něšto spěwow, kiž su jenož na $\frac{1}{8}$ listna papjery čišćane. K tutym 39 nowym čislam maja pak so nětko hišće přiličić 4 čisla, mjenujcy serbski słownik, Časopis, Missionski Posoł a Serbske Nowiny, kiž su so tež w lětach 1858—1860 dale čišćale. Dale maja so k tamnym 39 čislam tež hišće te pisma přiličić, kotrež su w lětach 1858—1860 w nowym nakładže wušle, a kotrychž je z cyła k najmjeńšemu 13. Zličimy to wšo hromadu, dha namakamy, zo je w zahdženych třoch lětach k najmjeńšemu 56 wšelakich serbskich pismow z čišćerňow do luda přišło. Wot tutych bě 14 w nowym a 42 w starym ewangelskim prawopisu pisanych. W katolskim prawopisu njeje w tutej periodže ani jene pismo wušło. Na tym pak njeje něhdže lěnjosć katolskich Serbow wina, ale to přińdže z teho, dokelž naši najpilniši spisaćeljo z katolskeje strony: Jakub Buk, Hórnik, Dučman a Wawrich, tu khwilu na wuporjedženju swojeho prawopisa džělaja, a su teho dla w poslednišim času jenož w nowym prawopisu pisali. Bjez spisacelemi, kiž su w scěhowacym zapisu mjenowani, nadeń-

džemy wyše wjele znatych z prjedawšeho časa 6 nowych mjenow. Tući nowi spisaćeljo su: Dućman, Hórnik, Fiedleř, hrabina z Riesch, Pétr Mlynk a Handrij Běrka, a cheyli my k tutym hišće přistajić mjena nowych sobudžělaćerjow, kiž su w zańdženych třoch lětach z nastawkami w našich 4 časopisach wustupili, dha bychmy ličbu nowych serbskich spisaćelow hišće wo wjele powjetšić móhli. K* najmjeńšemu tři pisma su w zańdženych třoch lětach z němskeje a jene je z jendźelskeje ryče přeložene. Najwjacy serbskich knihow je so tež w tutej periodže w Budyšinje pola Hiki a Monsy a we Wojerecach pola Kulmana čišćało, w Lipsku jenož dwoje, w Barlinje tež dwoje [nowy testament a biblija], w Dreždžanach jene [biblija] a w Barmenje jene. Jako podpjerarjo serbskeho pismowstwa wopokazachu so Maćica serbska, wupperthalske, dreždžanske bibliske a brittiske bibliske towařstwo, a kaž je znate, su lužiske krajne stawy w lěće 1858 k wudaću serbskeho słownika 300 toleř darite. A sakske ministerstwo je k tej samej wěcy w lěće 1858 dvě sčě toleř dało, a w lěće 1859 za redakciu choralnych melodiow k serbskim spěwařskim 30 toleř organistej Heringej w Budyšinje wuplaćilo. To wšitko su zwjeselace zhonjenja, kiž nam prawo dadža, so nadžec, zo tež w přichodže naše serbske pismowstwo přeco bóle a bóle do přédka pónđe, a zo budže čím dale, čím wjacy přecelow namakać.

A. Pisma w nowym prawopisu.

1. Składnostne pisma.

- 1858. Naš posledni fjenk. (Bjesadny spěw wot J. Buka.)
- 1858. Bjesadne zwjeseliny 9. novbr. 1858. (Spěw: „Nan Noah bě wińcař a žimaše kić wot Seilerja.)
- 1858. Serbski spěw, spěwany 10. dec. 1858 wot Serbow w Lipsku. (Wot štud. Bróski, čišćany w Lipsku.)
- 1859. Spomnjeńka na založny swjedžen Bjesady, 7. febr. 1859. (Spěw wot J. Buka.)
- 1859. Dwaj bjesadnaj spěwaj, kóždy wosebje a bjez n-pisma, wot Seilerja, spěwanaj 7. febr. 1859. [„Kóžde stadleško najmjeńše a „Ponow z nami sluba prawo.“]
- 1859. Poslednja „dobra nóc“ njeboh knjezej ryčnikej Marčkej wot budyskeje Bjesady. (Spěw na židžany bant do rowa wot Seilerja.)

1860. K zwjeselinam budyskeje Bjesady 7. februara 1860. (Tři spěwy wot Seilerja.)
1860. Spomnjeńka na serbski spěwanski swjedźeń, wotdźeržany 3. oktobra 1860 w Budyšinje. (Tři starše serbske spěwy z nowa wotčišćane.)

2. Wšelčizny.

1858. 600 serbskich přisłowow a štyri kopy přisłownych prajidmow. Wuwzate z časopisa M. S. (wot J. Buka). W Budyšinje.
1859. Pěseń wo zwonu wot Bjedricha Schillera. Zeserbšćena k Schillerowym stolětnym narodninam wot Handrija Dučmana. W Budyšinje, z nakładom M. S.
1860. Łužičan. Časopis za zabawu a powučenje. Redaktor: M. Hórnik. (W Budyšinje pola Monse wot měsaca julija 1860 sem wukhadźacy nowy časopis.)

Přispomnjenje: Tudy ma so hišće přistajić, zo je wot „serbskeho słownika“ w lětach 1858—1860 druhi, třeći a štwórty zešiwk wušoł, a zo je so tež „Časopis maćicy serbskeje“ w tutych lětach porjadnje po dwěmaj zešiwkomaj lětnje wudawał.

B. Pisma w evangelskim prawopisu.

1. Šulske spěwy.

1860. Spjewy ša herbstne šulje. Šhromadźene wot R. E. Pefarja, kantora pschi mišalskej žyrkwi w Budyšinje. Druhi sešiwk. (40 wšelakich serbskich a němских khěrlušow wot Seilerja, Wehle, Kulmana, Bartka a Rědy z dypkami, wudate wot Maćicy, čišćane pola Teubnera w Lipsku.)

Přispomnjenje I. W lěće 1859 je tež J. Kulman we Wojerecach swoju [přěnju] zahrodku kwětkojtu z wulkim přidawkom třeći króć wudał, tak zo je w tutej nětko 76 spěwow. Tehorunja buchu tež w lěće 1858 Kilianowe spěwy: „Spjewarše weseleje“ z přidawkom třoch staršich a jeneho missionskeho khěrluša wot Hiki z nowa wudate.

Přispomnjenje II. 1860 wuda Monsa z nowa luth. mały katechismus.

2. Nabožne a modleńske knihi.

1859. Njeshto sa tajkich, kiž rady lestruja. W Budyšinje. Raktab Hiki. (Wot Jenča.)
1859. Rěhwalba Boža. Pschetožt pjatnacych hymnow s jendželsteje do sersteje ryczje sa nešwacibsfu schulsfu młodobsz wot grofiny Amalie Riesch Nešwacibbli. (We Wojerecach pola Kulmana.)
1859. Šty ty herba? A wjerjazemu pschepominanju wuffabžene słowo t Rómstwu 8, 14—17. Wufdate wot Bupperthalsteho towarstwa. Ežisčezane w Barmeni pola J. F. Steinhausa. (Přeložer duchowny Krušwica.)

Přispomnjenje: W léće 1860 wuda knihičišćeč Hika w Budyšinje z nowa tři starše traktaty, mjenujcy: „Bjertelš sta wužitkow wot wopiwstwa“ — „Šhto je to wjerne křesćizijanstwo atd.“ — „Křesćizijanske wopomnjenje šmerczje“.

3. Předowanja.

1858. Přjedowanje pschi bželenju serbskich wšow: Mocholža a t. d. wot jich botalneho zyrkwinneho sjednocženja we Dubžu. Na 1.-nedželu po tšjoch krali 1858 we Dubčanskej zyrkwi w serbskej ryczi bžeržane wot Jana Merwby, duchowneho s Sprejzby a Burckhamori, s frótkim pschidawkom s zyrkwinych křónikow s Dubža. (We Wojerecach pola Kulmana.)
1858. Róžby křesćizijan dyrbi šo na mišionstwí wobdžielicž. Přjedowanje na serbskim miš. šwjedženju w hornym Wujesbzi na Jana 1857 bžeržane wot J. F. Zmischy, duchowneho we Woslinku. (We Wojerecach pola Kulmana. Tuto předowanje bu serbskim duchownym z wosebitym serbskim čišćanym listom k rozprědawanju připóslane.)
1858. Tekel, to je: Ty šy na wasy woženy a šy lóžki namasany. Přjedowanje wot E. B. Walla, duchowneho w Radži. Na žabanje do serbskeho pschetožt R. A. Fiedler, seminarški wučer w Budyšinje. (W Budyšinje, z nakładom Hiki, dwaj wudawkaj.)

Přispomnjenje: W lěće 1858 wuda Maćica z nowa swoje štyri přédowanja wot njeboh Lubenskeho: „Ješuś w Domi Pobožnych“.

4. Duchowne khěrlušy.

1859. Štydom nowych duchomnych Khjerslufchow wot Šandrija Bjerkli [zahrodnika] se Šchefej. W Budyšinje pola Šifi.

1859. [Khěrluš] Ša něřwacjilstu něželstu ščulu. (Wot Seilerja, čišć wot Hiki w Budyšinje.)

Přispomnjenje: Khěrlušowe knihi čišćachu so tež w tutej periodze z nowa po starym wašnju, a z nich wosebje: Kyrlushe, kiž šu šo pschi 37—48. šerbstej Božej ščužbi we šchjinej žyrtwi we Dražbjanach spjewate. Te same je k. duchowny Wjacka do čišća wobstaral. K polóženju spěwanja ze serbskich khěrlušowych knihow zestajachu štyrjo serbscy wučerjo: Pjekař, Kocor, Kěršnař a Michalk serbske choralne melodyje hromadu, kotrež Maćica serbska pola Teubnera w Lipsku čišćeć da, ale dziwnje dosć pod němskim titulom: „Choral-melodien zum wendischen Gesangbuche“. Tež knihiwjazat Rosenkranz je w lětach 1858—1860 někotre jednotliwe khěrluški swojeho naklada z nowa wotčišćeć dał, na přikład „Bandromski Khjerslufch“ atd.

5. Biblija.

Cyła biblija wuńdže w tutej periodze dwójcy, a to najprjedy wot dreždžanskeho a potom wot britiskeho bibliskeho towarstwa založena. Přěniše da tu samu z předyryču wot Wanaka w Dreždžanach pola Teubnera, posledniše pak w Barlinje pola Trowitzscha a syna 1860 čišćeć, a wuda tam tež z nowa 1859 nowy testament ze psalmami. Apokryfy pobrachuja w barlinskim wudawku.

6. Historiske pisma.

1860. Šan Šuś, aby šwecjene bydy twoje meno. Wobras žyrtwineho žiwjenja se šastaršich čjařow. (Spisat K. Kulman, wučer w Delnym Wujezdze, čišćeć J. Kulman we Wojerecach. Na wudaće tutych knižkow

bu serbski lud přez wosebitu papjerku wot Seilerja, kiž bu jako přiložba missionskemu póslej přiwdata, kedžbliwy sčinjeny.)

7. Pěsnje a swětné spěwy.

1860. Borečate, kakate a palate čimeš, wošš a šcherschenje. To je satyriski wošššš se šerbom. Přienja wobrada. W Wojerecach. (15 satyriskich pěsnjow, zhromadženych wot K. Kulmana, wučerja w Delnym Wujezdze.)
1860. Žnje. Špřista pješeň wot Šandrija Seilerja, do hudyšš festajana wot R. A. Rozora, spjěwana 3. džen oktobra 1860 w Budyšinje. W Budyšinje pola Šiki. (Ta sama pješeň bu tež za spěwarjow w 4° a ze smužkami za noty čišćana.)

8. Skladnostne spěwy a khěrlušo.

1858. Čěšnje dostojnemu Knešej Fararej Janej Mermi we Ščpřejišš s Buršhamorom na dnju jeho 25ljetneho bučomšeho jubilea 30. džen Junia 1858. (Spěw in folio wot Seilerja, čišćany we Wojerecach.)
1858. Bjez napisma spěw do rowa njeboh Wičazowej w Trělanach.
1859. Wysokodostojnemu knjezej fararjej Jaroměrej Hendrichej Imišej při nutřwjedženju za fararja w Hodžiju 16. junija 1859 serbske ewangelsko-lutherske missionske towarstwo w Dziwočicach. (Spěw in folio wot Pětra Mlynka, khěžkarja w Dziwočicach, čišćany pola Monsy w Budyšinje.)
1859. Powitanšfi pšćispiem čěšnjebostojnemu nowemu kněšej fararej, E. Jurjej Wanakej Wošlinc wot Wošlincjanšteje, Žitšjanšteje a Wošecjanšteje škulšteje młodobšje 4. džen žnenža 1859. (Spěw čišćany we Wojerecach in folio a in 8°.)

9. Časopisy.

Tak derje 'Serbske Nowiny', kaž tež 'Mišionšfi poštoř wukhadžachu w lětach 1858—60 porjadnje. Serbske No-

winy mějachu w lětomaj 1858 a 59 ,měsačny přidawk' bel-
letristiskeho wopřijeća w nowym prawopisu. Tón samy bu
wot M. Hórnik a redigowany a zasta kónc lěta 1859 wu-
khažec. Na jeho město stupi nowy časopis ,Łužičan'.

10. Zabawne pisma.

- 1858, 59 a 60. Přechdženat, Prothfa sa Ššerbom na ljeta
1859, 60 a 61. (Spisař farař R., wudata wot Ma-
ćicy, čiščana w Budyšinje.)
- 1858 a 59. Powešje f božeho kralestwa. Čiškto V—VIII.
(Pola Kulmana we Wojerecach wudawane wot K.
Kulmana, wučerja w Delnym Wujezdze. Napisma
jednotliwych čisłow su sčchowace: č. V.: Znbaliba
Majer; č. VI.: Šanš Tropmaň; č. VII.: Dušomnt
Šüßenbach; č. VIII.: Namfanz.)
1859. Jakub abo Bože słowo dyrbi w čłoweku žiwenje dostacž.
Žiwensti wobras we wobrasčach wot R. Kulmana. (We
Wojerecach z nakładom Maćicy.)
1860. Tři newešty a ščtwórta ma kwapš. (Wosebite čisto
powjesćow z božeho kralestwa w 8° wot Kulmana,
wučerja w Delnym Wujezdze, čiščane we Woje-
recach jako přidawk k missionskemu póslej.)

Přispomnjenje. W lěće 1859 čiščese so powje-
dančko ,Bohumit wot Kulmana' z nowa.

11. Wšelčizny.

1858. Krótka powešž wot Bethanije we Wróthławju, hbjěž
řhori přčes šmilne knežnje wothlabanje namařaju. (We
Wojerecach čiščana.)
1859. Spjew wo žabławym palenzpicžu, abo poľasfa palenz-
owčř přodow, přčelož. wot R. A. Š. w B. (2 wudawkaj.)

Přispomnjenje I. W lětach 1858 buch u tež tři serb-
ske wobrazy čiščane, wot kotrychž nam přeni
znatu serbsku štučku: ,Štóz Bohu wjeřšnemu so
poda atd.' w rjanych arabeskach, druhi serb-
skeho brašku a třeci serbskej holcy z budyskeje
wokolnosće před woči staja. Přenjej dwaj buštaj
w Lubiju, třeci w Dreždžanach čiščany, a wob-

stara k přenjemu wučer Melda we Wulkim Da-
žinje a k druhimaj dwěmaj wěsty Buchheim
w Budyšinje předznamjenjenje.

Přispomínjenje II. Dokelž smy w našich prjedawšich zapiskach na wšo spomnili, štož je so w serbskej ryči čišćalo, dha njech tež tudy naposledku hišće přistajimy, zo su so tež w lětach 18⁸⁸ wyše tebo, štož smy tudy zapisali, wot knihičišćerja Kulmana a wot bjesady serbskeje a druhich wšelake mjehše wěcki, jako nawěštki, kharty atd. w serbskej ryči wudate.

**Přidawek k staršemu serbskemu pismowstwu
prjedy lěta 1848.**

Spisal **K. A. Jenč.**

Jako w léće 1848 Mačica serbska ‚serbske Horne Łužicy‘ wuda, bu w tutej knižcy tež krótki přehlad zhromadneho pismowstwa katholskich a ewangelskich Serbow woźjewjeny. Tutón přehlad we wšelakim wudospołnosćić a porjedźić, to je wotpohladanje sčchowaceho nastawka. Štož najprjedy

pismowstwo katholskich Serbow

nastupa, kotrež je w prjedy naspomnjenych knižkach wot
strony 78 sem a na stronje 88 wot k. Kućanka hromadu
zestajane, dha mam k nastawkej tuteho knjeza přistajić:

Serbske Khatolske Kherlushe a Ton Mamó Katedchismus
wot Kanizhuža wuńdžechu přeni króć hižom 1690. Teho
runja su Serbske Khatolske A. B. C Knischi (na stronje
79) hižom 1735 wot seniora Antona Kiliana spisane
a přeni króć wudate.

Dale ma so na stronje 88 přistajić, zo je Duchowna Bróńerňa w lěće 1765 wot klóštrského duchowneho Prokopa Hančki wudata, a zo je Žene cztwo nohmo Spenanczto [tak mjenowany ptači kwas] w lěće 1847 knihowjazaf Rosenkranz přeni króć w ewangelskim prawopisu wudał.

Wuwostajene su naposledku w zapisu katholskich pismow scěhowace wěcki:

- 17? Rěčlusč, Rotrěj pji Bojei Mšči mój spěwané, haje pobožnje medlené bóbji. [Najskerje přeložk wot fararja Goljana w Budyšinje.]
- 17? Pobožnosć Toho Swatbneho Arcy-Bratstwa Swatoho Rozarija, Jezusa, ha Marije w. Lětu 1672 w Pulowě hotowědženo.
1705. Dorunašo toho Rěčlusča: Šboj Jezusa hóbji wopomni. (Wot Swětlika.)
1771. Tomu Dřědostoinomu atd. Rězei Procopiuszei atd. [Spěw in folio, kiž je w časopisu 1860. I. str. 47 z nowa wotčišćany.]

Pismowstwo ewangelskich Serbow

je w ,serbskich Hornych Łužicach' wot strony 89 sem hromadu zestajane. W nastawku, kiž so tam namaka, je pak scěhowace k porjedženju a k přistajenju:

na str. 96: Šorne Łužiske Schul-Knisčki wot Špiracha, wuńdžechu z nowa 1803.

Jana Poršta maty Katechismus atd. je přeni króć 1737 w Kamjencu jenož serbski wušoł. Druhi króć bu wón 1738 z nowa wot Lessinga w Kamjencu wudaty a to z němskim a serbskim titulom a textom we wuzkim 8°. Serbski titul tuteho wudawka je w ,serbskich Hornych Łužicach' na str. 96 wotčišćany. Wudawk wot 1737 ma to napismo serbscy, kiž je na 97. stronje ,serbskich Hornych Łužicow' wopačnje němscy date.

na str. 99: Lehman, kiž je 1743, 1764 a 1768 ,wustajenje teje hnady' wudał, njebě duchowny w Ketlicach, ale w Hrodzišću.

na str. 100: Knižka pod napismom ,Dobra Rada sa fojdelho atd.' je 1798 w Brodach w Delnjej Łužicy čišćana.

na str. 101: Tež knihikupc Reichel w Budyšinje započa wokoło lěta 1847 Thomaša Kempisa po přeložku njeboh kand. Penciga wudawać. Tola njeje wot tuteho wudawka wjacj hač jedyn zešiwk wušoł. Wanakowe přeloženje bu w lěće 1845 dołhi čas w jednotliwych łopjenach jako příloha z Tydženskej Nowinu wudawane, zo bychu je ludžo znać nawuknyli.

na str. 104: Přédowanja wot Stangi w lětach 1841, 1843 a 1845 wudate, su němske a njeslušeja po tajkim do našeho zapisa. Hakle w lěće 1847 je Stanga přédowanja přěni króć serbske wudał a to pod němskim titulom: *Erinnerungen an den 31. Octbr. 1517 und 18. Febr. 1546 und 1846. Skizze zweier in deutscher und wendischer Sprache gehaltener Predigten.*

na str. 106: Stangowe khěrłuše wuńdžechu 1843, 1845 a 1846 a to pod scěhowacymi napismami: 1. *Zwei Uebersetzungen 1843.* — 2. *Přěłoženje cijoč Aprilschow 1845.* — 3. *Neujahrsgabe in Liedern für wendische und deutsche Confirmanden 1846.*

na str. 108: Jezus Sirach, přeloženy wot Matthäi, njeje 1710, ale 1719 wušoł.

Wuwostajene su w zapisu ewangelskich pismow scěhowace, kotrež chcył sebi kóždy sam w ,serbskich Hornych Łužicach' k pomjenowanym wotdžělenjam připisać, a to najprjedy k třecemu wotdžělenju, zo su serbske křćeńske listki hižom na kóncu zańdženeho lěstotetka wudawane, a zo je w lěće 1737 hišće jena druha kniha pod napismom: *Protte Wustajenje teje Sbojnosnje* wušła, kiž so přez swoje wopřijeće cyle rozdžěla wot knihow z runym napismom na stronje 97 w ,serbskich Hornych Łužicach' pomjenowanych.

Dale ma so k štwórtemu wotdžělenju přistajić, zo je wušła bjez lěta knižka:

Wopomnienie tych słowow: Ach sapschinnu je w'wjeri, schaf
twoje su a t. d. Steho Khrischa: Bydź weśeta w Rnesu,
ty śwecjena a t. d.

Teho runja maś k wotdźelenju 5 C. přistajić, zo su
wuše:

Bjez lěta: Bitanja, kaj wona we Drajďjanach spjewana budje.

Bjez lěta: Zena paperka s wuskadowanjom Jes. 6, 1—4.

1772—1778: Terty na te cji wulke Połutne Pjatk. w Bu-
deschini pola Winklerja. [Sydom čisłow.]

Bjez lěta: Dwje sławni połutni modlitwi.

1763: Djałomna Modlitwa, kotraž na wošoku Pšchisajnu na
Šwebjen teho Mjera, tón 21. Džen Mjerza 1763
t wotlasowanju wustajena je.

1782: Kutyrne Modlenja t Jesušeje a mały Katechismus,
Spjewarske Knischki, tejš te Šydom Połutne Pšalmu
wot Šuštera w Zwikawi, njeto paś do Šeršeje
Recje pšehožene. [Nowe přeloženje Schusterowych
k Jezusej zdychowanjow, wot J. Lahody w Klukšu
w 12°.]

Dale je w 7. wotdźelenju pod C. wuwostajeny

Bjez lěta: Khěrluš, Boh da a msa' atd., kotryž je njeboh
Lubjenski při składnosći wosebje čišćeć dał.

Teho runja słuša pod 9. wotdźelenje knižka:

Bjez lěta: Mičaka Klemanta s Truppina žiwjenje.

Štož 10. wotdźelenje nastupa, dha pobrachuje w serb-
skich Hornych Łužicach pomjenowanje sčchowaceju skła-
dnostneju spěwow:

1796. Tyč Šerbow Kwalbu pschi Ženenju Rnesa Lehmannu,
Rnesa na Horšowu s Rnejnu wot Linnefeld wuskado-
wanu, pobawa jeho šwjerny Pšecjel Boehmar. Čišk-
cjane w Š'Horližy.

1806. Na kwapnym Dnju Marje Ršchijanež wot jeje Bratra.

• [Spěw na čerwjenej židze.]

Pod tajke a hinajke knižki w 12. wotdźelenju maja
so naposledku hišće přistajić sčchowace wěcki:

1771. List, kotrhj je Hans Went swojinaj starschimaj s jastwa pišat.
1783. Wot wujitneho .naloženja teho cjaša. [Składnostne pismo wot wittenbergskeho serbskeho towarstwa při woteńdženju Šolty.]
Bjez lěta: Planety po měsacach wuložene.
1808. Tej dweju Dжимов=Djjeszi Nan, kotrhj we Ejjesim-Holbersdorfi s jenej Krumu dwej Gulcjezo je pšobjil.
Bjez lěta: Khrlišč wot tej dweju Dжимовdjjeszi.
1842. Pšchimołanje kšesj. wošadam l bjjelbranju na mišion-
stwi wot miš. tow. na ljewym bołu rjeji Nišy.
1843. Wustawki mišionškeho šjenocjenstwa wojerowškeje tra-
jomnoszje.
1846. Pšhecjelam šerbškeje literatury. (Programm Mačicy w 4°.)

Přez wosebite serbske programmy buchu tež Serbam wozjewjene: 1809 Deukowy kurěr, 1823 nowy wudawk biblije, 1829 nowy wudawk Arndta, 1831 Łahodowe modleřske, 1841 nowy wudawk paradies-zahrodki, 1842 Smolerjowe pšsnički, 1845 nowy wudawk Lutheroweje postille, 1847 nowy wudawk Bogazkeho šackaščika a 1847 nowy wudawk Kempisa, kotryž chceše knihikupc Reichel wudać.

Dalše sto serbskich přisłowow a přisłownych prajidmow,

z e z b ě r a n y c h

přez

H. Seilerja a J. Buka.

Čitane a kritiscy rozsudžane w posedženju filologiskeje sekcije 4. hapyrja 1861.

A. Přisłowa.

Bjez matki je z pčolkami swjatok.

Bože prawo runje hlada.

Čłowjek móže sebi wšo na puć sobu wzać,
Jenož nic hospodu.

Čěri wosrjedk kupki,
Wotanka štom pupki.

665 Do wočow móžeš čłowjekej pohladać,
Do wutroby nic.

Dobry hejtman je lěpši,
Dyžli džewjeć džělačěri.

Dolhe wuběranje,
A na posledku hubjeny trjech.

Dosć — to chce či wjele być.

Hdyž je měř,
Dha je lohko z wojakom być.

670 Hdžež dobre piwo warja,
Tam so rady sedži.

Hdžež khapon njespěwa a žona njeswari,
Tam w domje (w tym domje) derje njej.

Hdžež rjana ruka naliwa,
Tam hósć so lohcy wotunka.

Hdžež spalene sušenki krydnješ (dóstawaš),
Tam rady njehopaj (njesydaj).

K motycy sluša toporo.

675 Kokula započnje (započina) kukać,
Hdyž je so młodeho wowsa najědla.

Kóžda krušej ma swoju šišku.

Kuraža je poľ dobyća.

Kuše přédowanje a doľha koľbasa
Je za bura.

Lěpje woš w kale,
Hač žane mjaso.

680 Lutuj, doniž maš.

Młódši a słódši,
Młódša a słódša.

Niže stupiš,
Bliže widžiš.

Njepřećelej dyrbiš husto
Najprjedy přez proh.

Pjany swěj rozom
Skotej pod nohi mjeta.

685 Pjenjezy a młodu holcu sebi wobhladaj,
Prjedy hač je bjerješ.

Spušćiš sywa, nimaš mlěwa.

Strowy khoremu njewěri.

Šewc ma rady džěrawe wobuće.

Štrykow je na swěće dosć,
Ale šibjeńcow hišće mało.

690 To su wěste wěcy,
Rozom njetći w měcy.

W skoku džěło, zahě kónc.

Wjetši njedušnik,
A hórši wudmak.

Wo pjenježk so surowi,
Wo šesnak so njezmórći.

Woparjeny khapon boji so kropa.

695 Wowcy z jeneje wowčěrnje so znaja.

Wóčko a swědomjo
Jednak mało znjesetej.

Wuhnjeř šmóra so najradšo wo młynka.

Z něčimžkuli by derje stało,
Hdy by so dwójcy činić dało.

Za horami ludžo tež khlěb jědža.

700 Zlě, hdyž dyrbi so k cuzemu kowarjej hić.

B. Přisłowne přirunanja.

Běžeć, kaž Halštrowski šewc.

Běžeć, kaž natřeleny zajac.

Brjuch, kaž khachlonk.

Džělić so, kaž Čisowscy do pyrja.

85 Hlódny, kaž młynska kokoš.

Hólčk, kaž palčk (pjedź wot zemje).

Khodzić, kaž za wšě hrěchi.

Lubić, kaž psej wobwisnjenje (wobwišenje).

Přečelnje hladać, kaž liška na huso.

90 Sedžeć, kaž wróbl w jahľach.

Sedžeć, kaž zajac w młodym džećelu.

Sy, kaž Debišowski jehnjacy.

Teptać, kaž honač wokoło kokoše.

Tón je, kaž mutna woda.

95 Tón je, kaž sróča wopuš.

Wobstajny, kaž haperleja.

Wumyslić sebi, kaž liška před smjerću.

Wusypać, kaž sróči drob.

Z jednym leńkom, kaž swinjo.

100 Zwonić, kaž Halštrowski zwón.

C. Přisłowne hrónčka.

Dziwinu šerić, hdyž je kať zežrała.

Hladaš, jako by će čmjela kusnyła.

Jeho je boža ručka zajała.

- Jemu je sekera před durjemi.
85 Jemu so wo zeleným wuchačku džíje.
Khac, abo ei dam plac.
Nihdy (hnidy) nic, ale wši, kaž palcy.
Placnu će, zo so wobližnješ.
So khroblíc a mužic, hdyž je wojná nimo.
90 Temu je psyk z měru čeknył.
To je haj a hanjeń.
To je hišće dolha noha.
To je powjedanje, jako bychu džěci w pěsku hraće.
To je wěrnó, jako bychu raki lětaće.
95 To su tajke kmótry, zo su so něhdy w kale widźaće.
Tón je hlupy, zo móhl hlupych z nim łojić.
Tón sebi wě swójeho psyčka wjesć.
Tón tež na hůbu khromy njeje.
Tu njeje žana rada a hnada.
100 Wětrec (Wětřík) hólcy haruja.

D. Přisłowne poryčadła.

- Darmačka (darmačkow) hladać.
Dwoje piwo w jednej pičoľcy měć.
Džěru z džěmu plătać.
Holbjam wrota twarić.
85 Kokoš za jejo dać.
Kruwu za rohi dejić.
Kubło k cělcam dohnać.
Na nadows so wudać.
Na staru kólnju so ženić.
90 Na stwjelco so zepjerać.
Někomu z pjerkom pod nosom šmórać.
Njeznjesene jeja předawać.
Tolerje za kroškami mjetać.
Woheń ze słomu hašeć.
95 Wróble wućić pšěncu łuchćić.
Z keřkow do lěsa přińć.
Z prochom a z mochow.

Za pječ porstow něšto kupić.
Ze Stojanec a Kućanec holcami rejwać.
100 Ze susodowym mydlom płokać.

Někotre pěsnje

wot

Radyserba.

I.

Hońtwať.

Tón hońtwať khodži po lěsu
A dźerži třělbu morjatu.

Ta pyšna drasta hońtwaťska
So na nim hordži zelena.

Wón mjelčo stupa łakajo,
A na čole mu čěmni so.

So ptački w wjerškach stróžeju,
A ćiwki, wiwki zamjelgnu.

A zajac, hojo sornika,
Kaž kłoki před nim lětaja.

Ach kajke mi to rjemjesło!
Mje lěs a polo boji so!

Wón mutny z lěsa wustupi;
Bě před nim hrodźik zemjanski.

Tam ručka kiwa z woknješka,
A khmur jom zleći z wobliča.

Wón steji w duřčkach zahrodki,
Mu běła ručka wotewri. —

Nětk nawjesel so pokoja
We polu, haju, zwěrina!

II.

Zwady wuńt.

Pachołkaj w rokoće namkaštaj hnězdo,
Kurwota na jejkach sedžeše tu;
Ruki te popaňši stareho ptaka
Skoku tež jejka wšě zwubjerachu.

„Michałko złoty, njech mi je ta patka,
Ty sej te smějate jejata wzmi!“
Ale tón rjekny: „I najebać, Janko,
Tebi te jejka, a kurwotku mi!“

„Michale, chceš abo njechaš ju pušćić?
Prjedy hać započnu, z dobrym ju daji“ —
„Janisko hrabate, ty nož so spytaj!“
Zwadženaj bóle so zadžeraštaj.

Fururu wufurny kurwota z rukow —
Zalećo do keřkow ruče bu fuk;
A do tych jeji te zwadžene nohi —
K jejam na tyglu so zlutowa tuk.

III.

Panička mniška.

Na skału stupa nahły khód,
Na skale steji stary hród.

Je w hrodze była panička,
Najrjeňša běła čerwjena.

A niže hrodu do skały
Je kříž tam wulki rubany.

Dwaj panaj staj do smjerće tu
So ruľaj ¹⁾ wo tu paničku.

A wona nětko w klóštyri
So za njej modli z plačkami.

¹⁾ So ruć = ringen, kämpfen.

,Haj smil so, Pani njebieska,
Daj jimaј wěčnoh pokoja!'

IV.

Cuzy jězdnik.

Wón sedžeše na łysaku,
Wón přijědze před kowańju.

A mječ mu z pasa hladaše,
A trašne třělby wšelake.

Tón kowař z duri wustupi,
Na cuznika so pokłoni.

,Ty wobkowaj mi łysaka,
Zo pónǵže přemo wichora.

A njechaš derje kowaći,
Maš džensa džen ty posledni!'

Tón kowař składže pódkowu,
Kaž młody jeleń łysak bu.

Do kapsy hrabny tórny knjez,
A hrábny z horšću do pjenjez.

Wón złotki, swětle čerwjenki
Tom kowarjewi přinući.

,Tych džakow zdaj so kowarjo,
Twój pan ma narunać mi to.

Ja chcu joh w lěsu zetkaći,
A jeho złotki budža mi!'

V.

Wotwód.

Tón hród so w nočy swěćeše,
Kaž luta swěća jasny;

A husle džěchu, pišćele
A dudki, swjedzeń kwasny.

A naliwarjo slěborni
Tam wino porjedzachu,
Sej z kwasarjemi kwasarki
Na strowjo připiwachu.

So hibaše tón swětły dom
We złotej drohej pyši,
A spěw a směw ze piskanjom
Bu tórniši a wyšši.

Pań młoda pańka njewjesta
Kaž na smjerc zblědowaše,
Ji mačeše so zernička,
A ruka třepjetaše.

Tam sedžeše kaž tujawka,
Kiž wo lubeho želi,
Hdyž lójcy ji do kosydlu
Su w haju jeho jeli.

Kaž kraholec stary nawožen
So hordy wuwjeraše:
,Njeh juskaju mój šwarny dzeń
Mi njemdre krki waše!'

Hoj! sto so woči zastróža,
Jom we rće zemrje słowo?
Mu spanu ruka přestrěna,
A zapyri so čolo.

Ta pańka jasnje zakřiknje,
Ji stawy zehrawachu,
Ji młode zerja jutrowe¹⁾
Do wočow zeskhadzachu.

¹⁾ Tajranšo.

Hlaj młodźenc jako kralowski
Kaž błysk za blido skroči,
Z nim w horščach mječe pacholi
A khrobla poľne woči.

Wón wotsal bu z tej njewjestu,
Za nim či hólcy młodźi;
Toh staroh zľoby třasechu
We jeho kwasnym hřodźi.

Ta wotwjedźena před hřodom
Do krytoh woza skoči,
Do ćmowej nocy z młodźencom
A z hólcami bu z woči.

Jan Michał Budař.

IV.

Jeho wosoba. (Přidawki.)

1. Njeboh Budař měješe w swojim času raz wěsteho Vogela z Mnišonca za lěsnika abo hajnika. Temu běše poručil, na jeho „hory“ (lěsy a drjewo) kedźbować a je před škódnikami a paduchami wobarać. Při tym běše jemu slubił, zo za kóždeho paducha, kotrehož při kradnjenju drjewu popadnje a k njemu přiwjedže, 8 slěbornych wot njeho dostanje. Vogel běše na to raz tajkeho paducha popadnył a přiwjedže jeho k Budarjej. Budař dźeržeše nětk temule ćlowjekej poswarjacy ryć a wjedžeše jemu jeho njedušny skutk k wutrobje, na to dari pak jemu 8 slěbornych z tymi słowami, zo dyrbi sebi za to drjewu kupić a nic wjacy kradnyć! Ale tež Vogel dosta swoje přisľubjene myto.

2. Njeboh Budař běše, kaž je znate, bóle bur dyžli knjez. Duž wjedžeše tež swoje burske abo ratafske hospodařstwo na ryćerkuble w Hornej Hórcy sam. Z tajkeho jeho hospodařstwa powjeda so, zo je raz ćeleću,

kotrež je so w jeho hródzi runje wot kruwy wostajilo a zwjazalo, dóncu wodu stajić a woklep słomy čisnyć dať a při tym k čeleću prajiť: „Řezaj sebi samo tak kuše, hač chceš; ty maš' khwile!“

3. Raz daše njeboh Budať svojim młóckam, najskerje roboćanam, na hunje žito zběhać a do hroda na łubju nosyć. Jako so to sta, sedžeše Budať w swojej jstwie a wobkedźbowawaše wotnošowarjow, zo jemu njebychu žito nihdže druhdže wotnosyli. Ale či hrajachu toła njesprawnu hru. W hrodze na druhej stronje běše wotstup přitwarjeny, z kotrehož wot horka drjewjana truba dele džěše. Tu wjedźachu sebi tamni na swój wužitk nałožiť. Přetož při tamnej trubje delka bě so jedyn z tych džělačerjow jako pomocnik postajiť, kotryž kóždy raz tak husto prózny měch pod džěru podtykny, hač bu žadyn z tych wotnošowarjow — a to snadno so njerědko nje-sta — swój poľny měch žita město na łubju do wotstupa wotnjesť a tam po trubje do džěry dele wusypať. Tak džěše žito před Budarjowymaj woćomaj drje w přědku sprawnje nutř a horje, ale runje tak njesprawnje tež za jeho khrěbjetom hnydom zaso dele a won, a dosta wot tam dališe spěšne nohi. Jako běše so žito tak zwotnosyło, pokhwali Budať měnjo, zo je bohaće zběhať, džělačerjow a da jim hišće palenca.

4. Wumrjewši ležeše njeboh Budať, jako jeho khowachu, w kašću mjez druhim takle zwoblekany: měješe běle rubiško wokoło šije zwjazane, na hłowje kónčojtu čapku (cyplmecu) a w rucy citronu. —

Na podložku nazhonjenych powjesćow a swědćenjow spisať a podať

H. F. Wjela.

W Budyšinje, 1862.

Druhí kluč k Frankowej zelowej zahrodže.

Wot M. Rostoka.

Frankowy „Hortus Lusatie“ (hl. Časop. zeš. 21. abo 1860, I.) ma to dobre, zo su z najmjeńša laćanske mjena prawje pisane a zo so z tutych wuslědźić hodži, kotre rostliny su měnjene. K dopokazanju teho słuža nam skoro jeničcy pharmaceutiske mjena, kaž je we starých haptykafskich knihach namakamy. Tež starše česke mjena su dobry podložk k rozjasnjenju. Ruske a francowske mjena su so jeno na dwaj abo tři městnach k dopokazanju nałožiť hodžile. Přirunaj Jenčowy „Kluč k Frankowej zelowej zahrodže“ w zešiwku 22.

- 1 *Artemisia Abrotanum* L. Stabwurj, Garthheil. Bože drjewičko [jako zahrodna rostlina]¹⁾. Off. Abrotani maris herba, summitates. Garthagel, Abrand, Garthheil, Stabfraut, Gerraute, Stabwurj.
- 2 *Santolina Chamaecyparissus* L. Heilgenpflanze. Bože drjewko. Swjatočnicka [rostlina w hornykach sadžana]. Off. Ab. Santolinae s. Abrotani foeminae. Cyressenfraut.
- 3 *Artemisia Absinthium* L. Wermuth. Połón. Off. Absinthii vulgaris herba, summitates. Wermuth.
- 4 *Acer Pseudoplatanus* L. Klon, klen (Klep = čišćeński zmylk). Weißer Ahorn.
- 5 *Rumex Acetosa* L. Kisykał. Sauer-Ampfer. Off. Radix, herba Acetosae vulgaris. Gemeiner Sauerampfer. (Šešel = *Rumex Acetosella*. Kleiner Ampfer.)
- 6 *Acorus Calamus* L. Kalmuš. Bróstwonc. Off. Radix Acori veri, Calami aromatici. Kalmuš, Aderwurzel.
- 7 *Allium sativum* L. Knoblauch. Kobluk, Kobluk. Off. Allii radix. Knoblauch.
- 8 *Alnus glutinosa*. Gemeine Erle. Wólša.
- 9 *Stellaria media* Vill. = *Alsine media* L. Sternmiere, Stühnerschärfe, Meierič. Myšonc, my-

¹⁾ Spodźiwne je tu přeměnenje mjenow; přetož, bože drjewičko, drjewčko, rěka nětko rostlina pod 1, mjez tym zo je něhdy rostlina pod 2 tuto mjeno měla. Rostlina 2 nima mjez ludom žaneho serbskeho mjena. Tak stej tež, bělica (Biltsje) a „dźiwja ruta“ woteznatej mjenje za jenu tuteju rostlinow. Bělica je nětko rostlina pod 17.

- šacy črij. Off. Alsines herba. Šühnerdarm, Vogelkraut, weiße Niere.
- 10 *Althaea officinalis* L. Ěibišč, Althee. = Bělý šlez. Popla lékařska. Off. *Althaea s. Bismalvae radix*, herba, flores, semina. Althee, Ěibišč, Žbišč.
 - 11 *Origanum Majorana* L. Majoran. Majron. Off. *Majoranae herba*. Meiran, Majoran.
 - 12 *Anethum graveolens* L. Dill. Poprik, koprik. Off. *Anethi herba*, flores, semina. Dill.
 - 13 *Archangelica officinalis* Hoffm. = *Angelica* *Archangelica* L. Engelwurž. Jandželske zele, hilka, holinka. Off. *Angelicae sativae radix*, herba, semina. Angeliš, Engelwurzel, Brustwurzel, Lufwurzel. (Džhel = *Angelica sylvestris* L. Brustwurž. Č. Děhel.)
 - 14 *Potentilla Anserina* L. Žoltník husacy, rjepikojte zele, wutrobne zele. Gänserich-Fingerkraut. Off. *Anserinae herba*, radix. Gänserich, Gänsekraut.
 - 15 *Petroselinum sativum* Hoffm. = *Apium Petroselinum* L. Peteršilie. Pětruška, pětršlka. Off. *Petroselini radix*, semen. Peteršilie.
 - 16 *Aquilegia vulgaris* L. Afelei. Přeciwnik, přeciwnne zele, módry pětrowy kluč, zahrodne zwónčki. Off. *Aquilegiae herba*, flores, semina. Agleš. Afeleš.
 - 17 *Artemisia vulgaris* L. Bulica, balica, bělica, bal, bul, bol, běl, bybus, swjatojanowy pask. Beifuš. Off. *Artemisiae rubrae et albae radix*, herba. Rother und weißer Beifuš, St. Johannisgürtel.
 - 18 *Arum vulgare* Lam. = *Arum maculatum* L. Klop, aronowa broda, zmijowy korjeń. Žehrwurž. Off. *Radix Ari*, *Aronis*. Aronwurzel, deutscher Ingber.
 - 19 *Asarum europaeum* L. Šaselwurž. Smolník. Off. *Radix Asari*. Šaselwurzel, Šassellwurzel, Šaselfraut.
 - 20 *Asperula odorata* L. Waldmeister. Serlica, jatrowe zele, wumara. Off. *Herba Matrisylvae*, *Hepaticae stellatae*. Waldmeister, Sternleberkraut, Meferich.
 - 21 *Chenopodium rubrum* L. Pólšica, łoboda. Gänsefuß, Melde. Off. *Atriplex sylvestris herba*.
 - 22 *Avena strigosa*. Barthafet. Wows smuhaty. *Avena sativa*. Weißhafer. Wows powšěchny.
 - 23 *Bellis perennis* L. Husace kwětki, balki, kwětk. Gänseblümchen. Off. *Bellidis minoris herba*, flores. Tausendschön, Maaslieben.

- 41 *Prunus avium* L. = *Cerasus avium* Mich. C. dulcis
G. Bogel=Kirsche, süße Kirsche. Wišeň, trěšeň.
Off. *Cerasorum nigrorum flores, fructus.*
- 42 *Prunus avium* L. = *Cerasus avium* Mch. C. dulcis
G. Bogel=Kirsche, süße Kirsche. Wišeň, trěšeň.
Off. *Cerasorum nigrorum flores, fructus.*
- 43 *Anthriscus Cerefolium* Hoffm. *Scandix Cerefolium*
L. *Chærophyllum Cerefolium* Crtz. Kerbel, Kletten-
terbel. Trybula, korbjeňk. Off. *Cerefolii herba,*
semina. = Herba, semen *Cerefolii, Chærefolii, Chæro-*
phylli. Körbel, Suppentörbel.
- 44 *Glechoma hederacea* L. Gundermann. Po-
ponc. Off. *Hederæ terrestris herba.* Udram, Gundel-
reben, Gundermann.
- 45 *Matricaria Chamomilla* L. Gemein Feldfa-
mille, Sälmerchen. Hermančik. Off. *Chamomillæ*
vulgaris, flores. = Herba cum floribus *Chamomillæ,*
Chamæmeli vulgaris. Romey, Chamille, Kamille.
- 46 *Ledum palustre* L. Porst, wilder Rosmarin.
Wowče bahmo, bahniško. Off. *Ledi palustris s.*
Rosmarini sylvestris herba. Poršč, Post, Rühnrost, wil-
der Rosmarin.
- 47 *Chelidonium majus* L. Schöllkraut. Krwaw-
nik. Off. *Chelidonii majoris radix, flores.* Großes Schöll-
kraut, Schwalbenkraut.
- 48 *Helichrysum arenarium* Mch. = *Gnaphalium are-*
narium L. Sand=Immortelle, Strohblume. Ko-
činki. Off. *Stœchadis citrinæ flores.* Gelbe Raupenföt-
chen, Mottenkraut, Schabenkraut, Reinsblumen.
- 49 *Cichorium Intybus* L. Wegwarte, Cichorie, Fünds-
läufte. Změrniwka, změrniwe zele, wotpočin-
kowe zele, módre slónčner róže, módra knjež-
nička. Off. *Cichorii sylvestris radix, herba, flores.*
Zichorien, Wegwart, Fündläuft.
- 50 *Conium maculatum* L. Geflehter Schierling.
Spul, spyl, spuhul, wrótnica. Off. *Conii ma-*
culati s. Cicutæ terrestris s. Cicutæ majoris Stoerkii her-
ba, semina. Schierling, Erdschierling.
- 51 *Vinea minor* L. Sinngrün. Barbjeňk. Off.
Vincæ pervincæ herba. Sinngrün, Immergrün, Winte grün.
- 52 *Delphinium Consolida* L. Rittersporn. Ko-
zaca broda. Off. *Consolidæ regalis s. Calcatrippæ*
herba, flores. Rittersporn, Feldrittersporn.

- 53 *Cydonia vulgaris* P. *C. maliformis* Mill. Kwětna, kwětla. Quitte. Off. *Cydonia*, *Cotonea*. Quitten.
- 54 *Corylus Avellana* L. Lěska, lěšny worjecho-
wy kefk. Šašelnuš. Off. *Coryli lignum*, *avellanæ*
nuces.
- 55 *Crocus vernus* L. Safran. Barbička. (Barba
[Safran] přikhadža wot *Crocus sativus*.) Off. *Stigmata*
Croci orientalis.
- 56 *Cuminum Cuminum* L. Kreuzkümmel. Jabro-
žina. (Č. Šabrej.) Off. *Semen Cumini*. Römischer Küm-
mel, Kramkümmel, Mutterkümmel. (Wukrajna rostlina,
w překupstwje.)
- 57 *Sambucus Ebulus* L. Attich = (Zwerg-) Hollunder.
Psyči bóz, nizki bóz, smjertne zele. Off. *Ebuli*
radix, *cortex interior*, *folia*, *flores*, *baccæ*, *semina*. Attich.
- 58 *Erica vulgaris*. Heide. jaš. (Frank ma: *cas* = čas:
Heide, Zeitheide.) *Calluna vulgaris* Salisb. = *Erica*
vulgaris L. Besenheide, Heidekraut, Wrjós. Off.
Ericæ herba.
- 59 (hl. 141.) *Eruca sativa* Lob. *Brassica Eruca* L.
Runke, Raufe. Hórčica. Č. Roketa. Fr. Roquette.
Off. *Semen Erucae*. (W južnej Europje.)
- 60 *Agrimonia Eupatorium* L. Odermennig. Ži-
łane zele, žılan, wudrmanca. Off. *Agrimoniæ her-
ba*. Odermennig, Steinwurz.
- 61 *Euphrasia officinalis* L. Augentrost. Swětlík,
wočowy trošt, munšeki. Off. *Euphrasiæ herba*.
Augentrost.
- 62 *Phaseolus multiflorus* W. *Phaseolus cocci-
neus* Lam. Feuerbohne. Bob, buny. Off. *Pha-
seolis*. *Fabæ semina*. Bohne, Schminkebohne, türkišče Bohne.
- 63 *Polygonum Fagopyrum* L. Heidekorn. Hej-
duška. Off. *Fagopyri semen*.
- 64 *Nephrodium Filix mas* R. Brown. *Polypodium*
Filix mas L. *Aspidium Filix mas* Sw. Nierenfarnen,
Johanniskwurz, Farnkrautmännlein. Paprušica,
papruš, papruč. Off. *Radix Filicis maris*. Farn-
kraut, Johanniskwurz, Johanniskhand.
- 65 *Foeniculum officinale* Ale. *Anethum Foeniculum*
L. Khopríca. Fenchel. Off. *Foeniculi semen*, *radix*.
Fenchel.
- 66 *Fragaria elatior* Ehrh. *Fragaria vesca pratensis* L.
Šochšastige Erdbeere. Truskalca, pótrjenicy.

- Off. *Fraga*, *Baccæ Fragorum*. *Fragariæ herba*, *radix*.
Erdbeertraut, *Erdbeere*.
- 67 *Fraxinus excelsior* L. *Ћше*. *Jasla*. Off. *Fraxini*
lignum, *cortex*, *folia*, *semen* s. *linguæ avis*. *Ћше*.
- 68 *Geranium Robertianum* L. *Ruprechtstraüt*.
Storchschnabel. Frank: *Puſonth*. (? *Bačonki*.) *Ba-*
čonica smjerdžata, *bačonjace pyski*. Off. *Geranii*
Robertiani s. *Ruperti herba*. *Storchschnabel*, *Ruprecht-*
straüt.
- 69 *Glycyrrhiza glabra* L. *Liquiritia officinalis* Mch.
Slódke drjewo. *Ћšholž*. (*Lekwica* = *Šatriſenjaſt*,
 = *succus Liquiritiæ*.) Off. *Liquiritiæ* s. *Glycyrrhizæ*
radix. *Šatriſenholž*, *Ћšholž*.
- 70 *Snadž*: *Bromus secalinus* L. *Tršpe*. *Kostrowa*. (Č.
Kostrawa = *Festuca*, *Pól*. *Kostrzewa* = *Wowčnik*.)
- 71 *Hedera Helix* L. *Ћpheu*. *Blušć*, *prašica*, *pra-*
šiwe zele, *štan*. Off. *Hederæ arboreæ lignum*, *folia*,
resina, *baccæ*. *Ћpheu*, *Ћppich*, *Immergrün*.
- 72 *Inula Helenium* L. *Wahrer Alant*. *Woman*.
 Off. *Radix Enulæ*, *Helenii*, *Enulæ campanæ*. *Alant*.
- 73 *Parietaria officinalis* L. *Ščěnowc*, *džeh a*
nóc, *nócne zele*. *Glaštraut*, *Wandtraut*. Off.
Parietariæ herba. *Glaštraut*, *Peterštraut*, *Rebhühnertraut*.
- 74 *Sonchus oleraceus* L. *Gänſedistel*, *Saudistel*,
Milchdistel. *Mlóčnak*, *mlóč*. (*Mlóč* = *Leontodon*
Taraxacum L. *Löwenjahn*, *Maiblume*.) R. *Молочникъ*.
Fr. Laitron. Off. *Sonchi lævis folia*. *Saudistel*.
- 75 *Hyoscyamus niger* L. *Bilſenfraut*. *Blen*, *wo-*
bléd, *košany* (*kožany*) *pětr*. Off. *Hyoscyami*
radix, *herba*, *semina*. *Šwarzes Bilſenfraut*.
- 76 *Imperatoria Ostruthium* L. Fr. ma: *Žoic džiegil*
 (? *zaječi džehel*). *Bělan*, *mištrowy korjeň*. *Mei-*
šterwurž. Off. *Imperatoriae* s. *Ostruthii radix*. *Meiſter-*
wurž, *Meiſtertraut*.
- 77 *Juniperus communis* L. *Wachholder*. *Jechi-*
běrna, *jaštronc*, *jašorc*. Off. *Juniperi baccae*, *lig-*
num. *Wachholder*, *Kaddig*.
- 78 *Lactuca sativa* L. *Salat*, *Šattich*. *Solotej*. Off.
Lactucæ sativæ herba, *semina*. *Šallat*, *Šattuf*, *Šattich*.
- 79 *Rumex obtusifolius* L. *Grindwurž*, *šumpſ-*
blätteriger Ampfer. *Slódke lopjena*. Off. *La-*
pathi acuti s. *Oxylpathi radix*. *Grind- oder Mangelswurzel*.
- 80 *Euphorbia Lathyris* L. *Kreuzblätterige Wolfš-*

míšč, Maulwurfstrauf, Springfrauf. Mlôčen nakřížny. Off. Cataputiae minoris semina. Springe, Treib-, Burgirförner.

- 81 *Lavandula spica* L. Lavendel. Wandla, wandlik, lěwančík. Off. Herba, flores Lavendulae. Lavendel.
- 82 *Ervum Lens* L. Linse. Sok. Off. Lentis semen.
- 83 *Cheiranthus Cheiri* L. Rađ, Goldblađ. Lak. Off. Flores Cheiri. Gelbe Viole.
- 84 *Peucedanum Cervaria* Lapeyr. *Athamanta Cervaria* L. Ħirřwurzel. Fr. ma: Zehlenowy (scil. korjeň). Dobrjeňk jelenjacy. Off. Cervariae nigrae s. Gentianae nigrae radix et semen. Ħirřwurzel, řwarze Ħirřwurzel (weiße Ħirřwurzel = *Laserpitium latifolium* L.).
- 85 *Levisticum officinale* K. *Ligusticum Levisticum* L. Liebřđđel. Keře, khěrs, lipřtok. Off. Levistici radix, herba, semen. Liebřđđ, Badfrauf.
- 86 *Lilium candidum* L. Weiße Lilie. Běta lilija. Off. Radix, flores, antherae Lillii albi. Weiße Lilie.
- 87 *Lilium Martagon* L. Tůrkenbund=Lilie. Lilija złotohlôjčna. Off. Martagon radix. Tůrřřer Bund. (*Asphodelus ramosus*. Off. Radix Asphodeli = âhte Goldwurzel.)
- 88 *Convallaria majalis* L. Maiblume, Zaufe. Całtki, cankory, trupiki. Off. Lillii convallii flores = Flores Lilliorum convallium. Maiblume, Lilienconvallen.
- 89 *Linum usitatissimum* L. Lein. Len. Off. Lini semina. Lein, řlařa.
- 90 *Humulus Lupulus* L. Ħopfen. Khmjel. Off. Lupuli Coni s. strobili. Ħopfen.
- 91 *Malva vulgaris* Fr. et *Malva sylvestris* L. Gemeine u. Waldmalve. řlez, řlezna, řloz, tvarořki, sydrječki. Off. Malvae vulgaris radix, herba, flores. Răspappel, Gănsappel, řafenpappel, řagentăř.
- 92 *Pyrus Malus* L. Jablôn. Ĥpfelbaum. = *Malus communis* DC.
- 93 *Malus acerba* Merat. *Malus sylvestris* Mill. řolž=âpfelbaum. Płônč, płonych. Off. Mali sylvestris flores, fructus.
- 94 *Marrubium vulgare* L. Jablučnik, řandra. Andorn. Off. Marrubii albi herba. Weiřer Andorn, Marienneřfel.
- 95 *Chrysanthemum Parthenium* P. *Matricaria Parthenium* L. Boža martra, martrowne

- zele, měrik. Mutterkraut. Off. Herba cum floribus Matricariae, Parthenii. Mutterkraut, Mettram.
- 96 *Melissa officinalis* L. Melisse, Citronenmelisse. Fr. ma: Birdkraut (drje Bienenkraut, Bzoline Sehle, pčoline zele). Rojownik, rojnik, rozonik, pčolenc, melisa, mjedawka, mědnica. Off. *Melissae citrinae* s. *citratae* herba. Gartenmelisse.
- 97 *Mentha arvensis* L. Mjatlčka pólna. Mäher-Münze. Off. *Menthae equinae* herba.
- 98 *Panicum miliaceum* L. Hirse, Fennich. Jahly.
- 99 *Achillea Millefolium* L. Schaafgarbe. Wróćica, běła wowča rutwica. Off. *Millefolii* herba, flores. Schaafgarbe, Tausendblatt, Garbenkraut.
- 100 *Polypodium vulgare*. Engelsüß, Süßwurz. Stódke koruski, lekwicowe korjenje, lekwička, słódknica. — *Filicula*, rothes Steinbrechkraut, gemeiner Engelsüß.
- 101 *Lepidium sativum* L. Nasturtium sativum Mch. Gartentresse. Poprica zahrodna, zahrodna žerchaj. Off. *Nasturtii hortensis* herba, semen. Tresse, Gartentresse.
- 102 *Agrostemma Githago* L. Korn-Rade. Kukel. Off. *Nigellastri* s. *Githaginis* herba, radix. Lolii officinarum semen.
- 103 *Juglans regia* L. Ballnuß. Worješnik, włoski worjechowy štom. Off. *Juglandis nucum* cortex.
- 104 *Ocimum Basilicum* L. Basilienkraut. Bazilija, bazlik. Off. *Basilici folia*, semen. Basilienkraut, Hirnkraut.
- 105 *Origanum vulgare* L. Dosten, Wohlgemuth. Bruna tosta, dziwi majron. Off. *Origani vulgaris* herba. Dost, Wohlgemuth.
- 106 *Papaver somniferum* L. Garten-Mohn. Mak. Off. *Papaveris albi* semen. Weißer Mohn, Nagsaamen.
- 107 *Pastinaca sativa* L. Gemeine Pastinak. Pastyrnak, běła morchaj. Off. *Pastinae* radix, semina. Pasternak, Pastinak.
- 108 *Hieracium Pilosella* L.¹⁾ Mausohr. Myšace

¹⁾ Frank ma: *Pilosella vulgaris*. *Auricula muris*. Neußhörslein, Nagelkraut. mušč Čermonij a mudny. Tuta rostlina ma přeco žolte kóenje. Dyrbi nětko „Čermonij“ čerwjeny a „mudny“ módry rěkać, dha by Čermonij mušč *Primula Auricula* (Murisel) a mudny mušč *Myosotis palustris* (*Bergsfmeinnicht*) być mohł, štož pak so dopokazać njehodźi.

- wuško. Off. Herba Auriculae muris, Pilosellae. Rauš-
dhrčen, Ragelfraut.
- 109 Pimpinella Saxifraga et magna L. Biber-
nell. Pomocnik, jabrik, rjebrik. Off. Pim-
pinellae albae nostratis radix, herba, semina. Pimpi-
nellae nigrae radix. Weißer Bibernell, Pimpinell, Stein-
peterlein, schwarzer Bibernell.
- 110 Poterium Sanguisorba L. Becherblume. Krwa-
wina, woheňčk. Off. Pimpinellae minoris s. rubrae
s. italicae, herba, radix. Ragelfraut, Sperberfraut, Becher-
blume.
- 111 Pisum sativum L. Erbse. Hroch.
- 112 Plantago major L. Großer Wegerich, Wege-
breit. Putnik, skuradlička.¹⁾ Off. Plantaginis
latifoliae radix, herba, semina. Großer Wegebreit, breiter
Wegerich.
- 113 Plantago lanceolata L. Spitziger Wegerich.
Husace jazyčki. Off. Plantaginis angustifoliae her-
ba. Kleiner Wegebreit, schmaler Wegerich oder Radöl.
- 114 Alisma Plantago L. Froschlöffel, Wasser-
wegerich. Žabjace lžicy, žabnik. Off. Folia
Plantaginis aquaticae.
- 115 Sceleranthus perennis L. Dauernder Rnauel.
Čefwowc, mošk, sukač. Off. Polygoni cocciferi
herba.
- 116 Populus nigra L. Schwarz-Pappel. Čorny
topol. Off. Oculi Populi. Pappelknöpfe.
- 117 Allium Porrum L. Porree-Lauch. Porej.
- 118 Primula veris L. Schlüsselblume, Primel.
Pětrkluč, nalětnje přenički, kropačk. Off.
Primulae veris s. Paralyseos radix, herba, flores. Him-
melschlüssel oder Bathengen, Himmelschlüssel.
- 119 Prunella vulgaris L. Braunelle. Jězončík,
řězončík, brunawka. Off. Herba Brunellae, Pru-
nellae. Braunelle.
- 120 Prunus spinosa L. Schlehdorn, Schwarzdorn.
Dorničel. Off. Acaciae nostratis s. Pruneoli sylvestris,
cortex, flores, fructus.

¹⁾ Slovo putnik, mjez Serbami z najmjeńša hižom 268 lět znate, nje-
nadeńdzemy pola Čechow a Polakow, ale hakle pola dalšeho slowjan-
skeho naroda, pola Rusow. Wjatkowčenko praja: putnik, Malorusjojo:
poputnik. Češi rěkaja putnikej: jítrocel, Polacy: babka.

- 121 *Pulegium vulgare* Mill. *Mentha Pulegium* L.
Poleci. Pol. Off. *Pulegii herba*. Polecy.
- 122 *Pyrus communis* L. Birnbaum. Krušák.
- 123 *Quercus Robur* L. Eiche. Dub. Off. *Quercus*
cortex, folia, glandes, cupulæ, gallæ.
- 124 *Raphanus sativus* L. Rettig. Rjetkej. Off.
Raphani nigri radix, semen. Schwarzer Rettich.
- 125 *Armoracia rusticana* G. M. S. *Cochlearia armo-*
racia L. Meerrettig. Krén. Off. *Armoraciæ s. Ra-*
phani rustici radix, semen. Meerrettich.
- 126 *Brassica Rapa rapifera* Metzg. Rěpa, prawa
rěpa. Rübe, Wasserrübe, Stoppelrübe, rechte
Rübe. Off. *Rapæ radix, semen*.
- 127 *Raphanistrum segetum* T. *Raphanus Raphani-*
strum L. Federich, Federrettig. Wóhnišćo. Č.
Ohnice rolní. Off. *Rapistri albi semen*.
- 128 *Ribes rubrum* L. Swjatojanowe jahodki, pó-
rički, janowki. Johannisbeere. Off. *Baccæ Ribium*
s. Ribesiorum rubrorum. Johannisbeeren, Johannisstrauben.
- 129 *Rosa centifolia* L. Centifolien-Rose, rothe
Garten-Rose. Róža, róža zahrodna, róža kra-
lowna. Off. *Rosarum flores s. Flores Rosæ rubræ*.
Centifolienrose, Zuckerrose.
- 130 *Rubus fruticosus* L. Brombeere, Kragbeere.
Černjowe jahody, čern, černina. Off. *Rubi*
fruticosi s. nigri baccæ s. Morus humilis s. Mora Rubi.
Brombeeren, Kragelbeeren.
- 131 *Ruta graveolens* L. Weinraute, Raute. Ruta.
Off. Herba, semen. Rutæ s. Rutæ hortensis. Raute.
- 132 *Juniperus Sabina* L. Sadebaum, Sevenbaum.
Žambow. Off. *Sabinæ herba*. Sadebaum, Sevenbaum.
- 133 *Salix purpurea* L. *Salix monandra* Hoffm.
Purpurfarbige Weide. Wjerba bahorowa, čer-
wjenca.
- 134 *Salvia officinalis* L. Salbei. Želbija. Off.
Salviæ herba. Salbe, Salbei.
- 135 *Sambucus nigra* L. Schwarzer Hollunder. Bóz
čorny. Off. *Sambuci cortex interior, folia, flores,*
baccæ, semina. Hollunder, Flieder.
- 136 *Salvia Sclarea* L. Muskateller-Salbei. Žel-
bija wonjata (mało znata). Off. *Herba Hormini, Scla-*
reæ, Callitrichi. Scharley, Scharlachfraut, Muskatellertraut.
- 137 *Sempervivum tectorum* L. Hauslaub, Haus-

- lauch. Rozkobnik, rozchodnik. Off. Semper-vivi s. Sedi majoris herba. Großer Hauslauch, Hauswurz, Donnerkraut¹⁾, tež Barba Jovis.
- 138 Sedum acre L. Mauerpfeffer. Zlote ze-
le, rozkhodzenk. Off. Herba Sedi minoris s. vermi-
cularis, Illecebr. Klein Hauslauch, Mauerpfeffer, Dhn-
blatt, Blattloß.
- 139 Secale cereale L. Roggen, Korn. Rož, rožka,
žito.
- 140 Thymus Chamædrys Fr. Thymus Serpyllum
Auct. Feldkümmel, Quendel. Babyduška. (Thy-
mus Serpyllum L. Schmalblättriger Quendel = Ku-
lowske ze-
le.) Off. Serpylli herba cum floribus. Feld-
kümmel, Quendel.
- 141 (hl. 59) Sinapis alba. Weißer Senf. Žonop
běly. Off. Sinapeos albæ s. Erucæ semen. Weißer
oder gelber Senf.
- 142 Nasturtium officinale R. B. Sisymbrium Na-
sturtium L. Ropucha lékařská. Gebräuchliche
Wasserkresse, Brunnenkresse. Off. Nasturtii aquatici herba.
Brunnenkresse. (Cardamine amara L. Bittere Schaum-
kresse. Žerchej.)
- 143 Solanum nigrum L. Schwarzer Nachtschatten.
Ronica, ronina, rawina, ronidlo, swinjace
borlo, knykawa. Off. Solani herba. Nachtschatten.
- 144 Heracleum Sphondylium L. Heilkraut, Bär-
renklau. Baršč, barjace pacy. Off. Brancæ ur-
sinæ s. germanicæ herba. Bartsch, Bärenklau.
- 145 Tanacetum vulgare L. Rainfarn. Zolta wow-
ča rutwica, rozduč, rozdute ze-
le, wróćica.
Off. Tanacetii flores, herba, semina. Reinfahr, Reinfarn,
Wurmfarn, Wurmkrout.
- 146 Orchis Morio L. Triften-Ragwurz, Ruckuck-
blume. Pijawa pastwiščna. Fr. Satyrion femelle.
Off. Salep Radix. Anabentrout. Orchis mascula L.
Salep-Ragwurz. Pijawa muska. Fr. Testicule de
prêtre. Off. Salep radix. (Sem slušeja wšitke pijawy,
kiž maja dwaj kulojtaj korusnaj neplej [Testikeln]. Družiny
z dvěmaj rukojće rozdželenymaj neplomaj rěkaja sto-
picy. Kukawka je: Gymnadenia conopsea, ščěwurz.)

¹⁾ Frank ma: Donnerbar = Donnerbart. Donnerer = Jupiter.
Wěrychu prjedy, zo tuto ze-
le blysk wotwodža.

- 147 *Tilia europæa* L. Linde. Lipa. Off. *Tiliæ cortex interior, lignum, flores.*
- 148 *Euphorbia Helioscopia* L. Sonnenzeiger-Wolfsmilch. Mlóčeň slóněny, dójnica, kaferowe jejo. Off. *Euphorbiæ helioscopiæ herba.* Wolfsmilch.
- 149 *Tormentilla erecta* L. Tormentill. Pumprwürſka, drjewjanka. Off. *Tormentillæ radix, herba.* Rothwurſ, Ruhrwurzel, Blutwurzel.
- 150 *Trapa natans* L. Waſſernuß. Kótowica, wódne worjechi. Off. *Nuces aquaticæ s. Tribuli aquatici.* Stachelnuß.
- 151 *Trifolium pratense* L. Klee. Džećel. Off. *Trifolii purpurei s. pratensis herba cum floribus.*
- 152 *Verbena officinalis* L. Eiſenfraut. Twjerdżizna, sporušk. Off. *Verbenæ herba.* Eiſenfraut, Eiſenhart.
- 153 *Vicia sativa* L. Wićca. Woka.
- 154 *Viola odorata* L. Wohlriechendes Veilchen. Fijałka, fiſonka wonjata. Off. *Violæ flores, semina s. Violaris herba.* Veilchen, Biale, Märzviole, Blauveilchen.
- 155 *Vitis vinifera* L. Weinſtock, Weinrebe. Wino, winowy pjeńk. Off. *Vitis folia et pampini.* Passulæ majores. (Roſinen, Zibeben.)
- 156 *Vaccinium Myrtillus* L. Heidelbeere. Holandske jahodki, borowka čorna. Off. *Myrtilli baccæ, folia.* Heidelbeeren, *Blaubeeren. (*Vaccinium Vitis Idæa* L. Preußelbeere. Bruslicy, brusnicy, borowka čerwjena. Off. *Vitis Idæa s. Vaccinii fructu rubro baccæ.* Preußelbeerenſtrauch, Berniſſekfraut.)
- 157 *Convolvulus sepium* L. Zaunwinde. Ponitka, fróněkowe kwětki, sedlač plótny. Off. *Convolvuli majoris herba.*
- 158 *Urtica dioica* L. Groſſe Brennneſſel. Kopřiwa. Off. *Urticæ majoris radix.* (Weiße Neſſel je něšto druge, mjenujcy: *Lamium album* L. Weiße Taubneſſel. Běla dżiwja kopřiwa, hluchawka běla. Off. *Lamii albi s. Urticæ mortuæ s. Galeobsidis herba, flores.* Weiße, todte oder taube Neſſel.)

Faberowa serbska knihownja na radnej khěži w Budyšinje.

Spisał *K. A. Jenč.*

Nam Serbam dyrbi lubo być, hdyž wšitke te knihownje zeznać nawuknjemy, w kotrychž su naše serbske knihi zakhowane, zo by kóždy, kiž jedne serbske knihi pyta, hnydom wjedźił, hdže ma so w tajkim nastupanju wobroćić. Teho dla sym ja hižom w ‚Serbskich Hornych Łužicach‘ 1848 naše najwažniše serbske knihownje pomjenował a tam tež přistajił, kak wjele serbskich knihow je w žanej k namakanju. Dokelž pak tehdom hišće tak mjenowanu Faberowu knihownju na radnej khěži w Budyšinje ze samsnymaj wočomaj wohladał njeběch, dha njebě mi móžno, tehdom wo njej něšto dospołně napisać. Lětsa hakle mějach składnosć tu samu přehladać, a dokelž je mi k temu tež hišće rukopis njeboh Samuela Bohuwěra Ponicha [† jako duchowny w Malešecach 1798] z napismom: ‚*Von Oberlausitzischen Wendischen Bibliotheken*‘¹⁾ před woči přišoł, w kotrymž su tež stawizny Faberoweje knihownje wopisane, dha cheu to najwažniše wo tutej knihowni sobudźělić. Jeje zhromaźer a załožer bě Kryša Faber, kiž 9. haperleje 1748 jako farať w Klukšu wumrje. Z wulkej prócu bě wón we swoim žiwjenju serbske knihi hromadźił a tych samych tež 59 čisłow nahromadźił, kotrychž zapis je čišćany, a to w X. zwjazku weimarskich

¹⁾ Ponich ryči we spomnjenym rukopisu: 1) wo Faberowej, 2) wo Pjehowej knihowni w michalskej cyrkwi w Budyšinje, a spomina potom hišće jara z krótka 3) na knihownju zhorjelskeho towařstwa wědomnoćow, 4) na knihownju serbskeho předařskeho towařstwa w Lipsku a 5) na knihownju serbskeho předařskeho towařstwa we Wittenbergu. Ponichowy syn, kiž jako farať we Łuču wumrje, a kiž je nam wotpisk rukopisa zawostajił, ryči w tutym tež z krótka hišće 6) wo swojej knihowni, kotraž je nětko teho runja w michalskej cyrkwi w Budyšinje. Najwažniše data, kotraž so w tutym rukopisu namakaja, su hižom w ‚Serbskich Hornych Łužicach‘ na str. 94 sobudźělene, a štož Faberowu knihownju nastupa, w hornym nastawku.

„Acta hist. eccles. 1746. 518—530“. Tute knihi je wón, kaž to Ponich we swojim rukopisu ze rta swojeje ma-
 čerje, kotraž bě Faberowa najmlódša dzowka, powjeda, hižom za swoje žiwjenje do Budyšina a to tehdomnišemu
 měščanosće Callmannej přepósłał z tej próstwu, zo by je
 rada pod swoje wobkedźbowanje wzała a jim městno we
 swojej knihowni připokazała. Za to njeje pak wón žane
 zaplaćenje ani dostał ani sebi tež žadał, a je po tajkim
 ta powjesć wopačna, zo je rada tutu knihownju po Fa-
 berowej smjerći jeho herbam wotkupila. Pola měščanosty
 Callmanna ležachu te knihi lěta dołho pod třěchu w ně-
 kajkim kućiku, a hač runje so Faberowi zawostajeni w lě-
 tach 1764—68 za nimi zaso prašachu, dokelž na radžinej
 knihowni k namakanju njeběchu, dha tola ničo za tute
 serbske knihi činjene njebu. Hakle jako běše Callmann
 wumrjel, přinđžechu wone zaso na swětło, a to přez
 prócu tehdomnišeho subrectora Fabera w Budyšinje, kiž
 bě potomnik klukšanskeho Fabera. Tón samy pytaše je
 w Callmannowym domje a namaka je na spomnjenym
 měsće a wučisći je wot procha a molow a staraše so za
 to, zo buchu wone z radžinej knihownju zjednoćene.
 W Callmannowym wobydlenju su so najskerje někotre
 z Faberowych knihow zhubile, přetož hižom tehdy, jako
 je njeboh Ponich widžeše, njenaliči jich wjac, hač 51.
 W najnowišim času je te same naš Pful, jako wón hišće
 w Budyšinje študowaše, zřadowať a zapisať. Po tutym
 zapisu namaka so, dokelž su snadno pozdžišo někotre
 nowiše knihi hišće k přjedawšim přišle, w Faberowej
 knihowni 55 serbskich a słowjanskich knihow. Bjez nimi
 je wjele žadnych ze stareho časa. Tež nadeńdžeš tu ně-
 kotre, kiž so w žanej drugej serbskej knihowni njena-
 makaja, na příklad: Najstarši serbski ABC wot lěta 1671,
 Postwitzcher Teuffstein wot Brancla z lěta 1688, najstarše
 serbske spěwařske knihi wot lěta 1710, Mathejowy Jesus
 Sýrach wot lěta 1719, jedyn rukopis ze serbskimi při-
 słowami [přir. Časopis 1844 2. zeš.] a druge wažne pisma.

Najstaršej serbskaj rukopisaj.

Spisał *K. A. Jenč.*

W našich serbskich knihownjach mamy jenož serbske rukopisy ze 17., 18. a 19. lětstotka, z kotrychž so starša serbska ryč jenož jara mało spóznać da. Najstarši serbski rukopis, kotryž maćična knihownja wobsedzi, je wot lěta 1675. Su to pisane serbske spěwarske wot wěsteho Müllera, we swojim času šulskeho wučerja w Blunju. Tak wjele hač je mi znate, njenamakaja so w žanej serbskej knihowni, tež w Zhorjalcu a na budyškim tachantstwje nic, starše serbske rukopisy. W Khoćebuzu běchu w swojim času w gymnasiaľnej knihowni hišće starše delnjołužiske serbske spěwarske wot lěta 1603, kiž pak su so tam bohužel zhubile. Wone běchu 136 łopjenow toľste, we 4. formaće, a jich khěrľuše běchu do hudźby zestajana. Jich napisma běše tuto: „Chriftliche schöne Introitus, Kyrle, Sequentz, tröstliche Psalmen, Kirchengesänge und geistliche Lieder, Passion Christi secundum Matthæum und Johannem, auch die Lamentationes Jeremie Prophetæ, und der kleine Catechismus Lutheri ganz Gesangsweise, hiebeneben auch auf alle Festa und Sonntagen durchs Jahr schöne tröstliche Kirchengebetsein und Collecten, zusambt den Versiculis, so aus dem deutschen Text in die niederlausitzer lieblichen wendischen Sprachen transmutiret, und diß alles ježo in diesen letzten und schweren Zeiten zu einem gemeinen christlichen Gebrauch und Nutz fleißig zusammengetragen und geschriben. 1603.“ Kaž wěsty Gulda, kiž je tute knihi hišće w lěće 1787 w Khoćebuzu widzał, powjeda, su te same najskeerje za serbsku wosadu w Drjowku spisane byľe ¹⁾. Čim bóľe mamy nětko na jednej stronje wobžarować, zo je so tak stary serbski rukopis zhubil, čim bóľe zwjeselace je tola na druhej stronje, zo

¹⁾ Přirunaj: *Gesammelte Nachrichten zur Geschichte der Stadt und Herrschaft Cottbus*. 2. Stück 1787. (Von Gulde.) Seite 96. — Programm des Friedrich-Wilhelms-Gymnasiums zu Cottbus 1859. Seite 3.

mamy k přepytanju staršeje serbskeje ryče hišče starše serbske rukopisy, a to ze 16. lětstotka. Šafařík liči k tuctym we swojim słowjanskim narodopisu¹⁾ drje tež jene serbske přeloženje psalmow, kotrež so pječa we wolfenbüttelskej bibliothecy namaka, mi pak to same znate njeje, a njemóžu tého dla tež prajić, hač je tam woprawdže tajki přeložk psalmow ze 16. lětstotka, abo nic. Mi staj ze 16. lětstotka jeničcy dwaj serbskaj rukopisaj znataj, na kotrejuž jedyn tež Šafařík we swojim narodopisu spomina. Wobaj namakataj so w kralowskej knihowni w Barlinje, hdžež sym jej při mojim wopytanju Barlina w léce 1862 přehladał a přepytał. Přěniši, w barlinskim zapisu słowjanskich rukopisow pod čisłom X., je serbske přeloženje noweho testamenta. Rukopis je něhdže dlóh tolsty in folio, do twjerdyh deskow zwjazany bjez spinkow, kotrež su wottorhnjene. Khribjet zwjazka je kožany, a kaž so spóznać da, z nowišeho časa. Pismo je khětro rjane a čiste a tu a tam ze wšelakimi seklkami wupyšene. Nałożene su němske pismiki. Titul pytaš podarmo, přetož rukopis započina so hnydom z přeloženjom swjateho Mateja. Na kóncu cylych knihow mjeňuje so jako přeložer a spisar tych samych ‚Mikławůšů Zafübic šrebu po šm. Zafübe jap. Zesufa po Čh. narobzenju 1548.‘ Tež praji tudy Jakubic, zo je jeho přeloženje ‚Zaten Errpřb‘. Štó je Mikławš Jakubic był, njeda so z jeho džěla sameho spóznać, a njeje tež hewak znate. Štož jeho přeložk nastupa, dha podamy tudy z njeho pokazku, a to z Lukaša 2, 9—14.

A hleř, ten Zanschel tego knisa pčybšlěpřb knym
a ta Zasnoscž tego knisa woswecžb Gich, a wonb se
welgž boialb. A ten Zanschel rekl k nym, Neboi
cže se, hleř ha wam zapowědam wilcdu radoscž,
kotoru se potkatč blicze ščiczkemü lilebowb, Bščeto
že wam Ščhnsa se ie nřosčhřl ten žDrowiczet,

¹⁾ Slowanský Národopis. 1849. Strona 106.

kotory ie Kristūs ten knis w tym mescze Dali-
bowem. A to wie wescmce f znamenow, wie
bišhecze to Šhecziŭto namafatcz powhete do pelūch
a w iednym Šchobe leščūcz. A stymfaly byli
pobla tego Janschela to mnoostwo tich nebe
stich Šhl ŭwalūcz Bogha, a praliūcz Czeszcz
biūcz Boghū meteh wšsofoščy, A Mier
na zemh a tym Zlowekom iedno dobre
zpodobaneh.

Teho runja pokazku z Jana 1, 1—5.

Rapitol prwnh.

Poczatkil bilo to Slowo, A to
Slovo bylo pobla Bogha, a
Bogh byl to Slowo, to same bylo
wot poczatkil pobla Bogha. Šchicz-
ka weecz ie pšches to same wūczhōné, a bes
tego samego neh niczego wūczhōné, to zcošč wū-
czhōno ie. We nhm bylo to šchwene a to šch
wene besche to Swetlo tich Zlowekow, a to
Swetlo sweschy meteh czemnoschy a ta czemnoscz
neh to woblahyla.

Każ może kōždy z tuteju pokazkow lohcy spōznać,
njeje Jakubicowy přeložk delnjołužisko-serbski, ale je
w holanskej podryči hornjołužiskeje ryče spisany. To je
tež hižom prof. Kucharski z Waršawy spōznał, kiž je
tutón rukopis w lěće 1827 přepytał, a kiž je jemu přēdku
mału papjerku přilēpil, na kotruž je napisał, zo spom-
njeny přeložk njeje pōlski, za kajkiž bēchu jōn prjedy
wudawali, ale serbski, a zo je ryč we nim srjedźna, kaž
so bjez Hornej a Delnej Łužicu wokoło Mužakowa, Hrōdka
a Zleho Komorowa ryči. Tola tež to njeje cyle prawje,
přetož wokoło Mužakowa atd. trjebaja hižom wjācy delnjo-
łužiskich słowow, hač so jich w Jakubicowym přeložku
namaka. Jakubic je hišće w bóle hornjołužiskej ryči
pisał, hač so wokoło Mužakowa ryči. Mōžno tež, zo
w jeho času hišće tajki rozdžěl bjez hornjo- a delnjo-

lužiskej serbskej ryčü byľ njeje, kaž nětko, za čimž by so snadno bóle slědźić hodźilo, bychmy-li wjacj pismowskich wopomnikow našeje serbskeje ryče nic jenož z časa Jakubica, ale tež ze 14. a 15. lětsotka měli, kotrež nam cyle pobrachuja. Zajimawe je naposledku hišće, z Jakubicoweho přeložka widžeć, kak su so wučeni tamneho časa hišće prócowali, za dogmatiku nowe serbske wurazy wunamakać, a kak su toho dla tehdom hižom česku ryč na pomoc brali, hdyž jim serbska dosahaca njebě. To pokazuja scěhowace wurazy, kotrež so pola Jakubica namakaja: *spassitel* = zbóžnik, *prorof* = profeta, *prorofowasche* = wěšćeše, *Reč tego Spassenah* = lěto toho zboža, *Serdcsjad* = wutrobach, *spassen* = zbóžny. Druhe słowa, kotrež mi při čitanju napadźechu, su: *rebeta*, *wefy*, *zbalib* (hač by wón), *gumno* atd. Tež němske słowa su tam a sem, na přikład *lantfoct*, za čož su pozdniši přeložerjo słowo *bohota* stajili. Na kóncu Jakubicoweho rukopisa namaka so hišće zapis epistlow a scenjow.

Druhi wažny serbski rukopis, kiž so w kralowskej knihowni w Barlinje pod čisłom XVIII. namaka, je zběrka zelowych mjenow z lěta 1582. Tež tutón rukopis je in folio, ale ze wšelakimi druhimi słowjanskimi rukopisami do jenych knihow hromadu zwjazany. We nim je 240 zelow z laćanskimi, z němskimi a z delnjolužisko-serbskimi mjenami porňo sebi zapisanych. Napismo rukopisa je scěhowace:

Namen der vornembsten Argney-Kreuter
Jhnn Lateinischer Deutscher Vnd wendischer
Sprachenn Dem Erenntbhesten Achtbaren
Vnd wolersarnen Herren Leonharbo
1) Churf.
Brandenburgischen Leybes Medico zum
Berliinn, Meinem grosenstigen Herrn
Patronen vnd mechtigen

1) Tudy stejace mjena njebě mi móžno čitać.

Fürderern vorehret vndt
zugeſchrieben durch
M. Albinum Mollerum
Straupicensem Lusatium
Anno
1. 5. 82.

Kaž hižom z tuteho napisma zhonimy, je tutón rukopis wot přenjšeho serbskeho spisačela Albina Mollera, w swojim času duchowneho w Třupcu w Delnych Łužicach, wo kotrymž je wjacy w 2. zešiwku XI. lětnika našeho Časopisa wot lěta 1858 k čitanju. Móžno, zo pozdžišo cytu zběrku Mollerowych zelow w našim Časopisu wotčišćeé damy, jelizo so nam poradži, zo ju wot někoho, snadno wot jednoho w Barlinje študowaceho Serba wotpisanu dostanjemy. Bjez tym podamy z njeje jenož někotre mjena jako pokazku:

- 38. Accipitrina Habichškraut Jassebowesele.
- 41. Zichorium wegewart Pššybrošnesele.
- 59. Manubium Andorn Šchylnd.
- 60. Melissa Melissa, Winfraut Pšolžpnesele.
- 78. Valeriana Balbrian Pomožnyd.
- 98. Verbena Gysennkraut Spuryš.
- 105. Boraso Borrichškraut Pšketesele.
- 197. Angelica Angeliewurk Ščambor.

Nekrologi.

VIII. Michał Cyž,
ryčnik w Kamjencu.

Narodž. 28. oktobra 1825. † 4. julija 1860.

Ze zrudnym začuóom a z wutrobnym želenjom spominamy tudy na jednoho z našich najnadobnišich a najluboznišich Serbow noweho časa. Něchtóžkuli z bliže znatych dopomni so hišće na teju dweju mlodeju wót-

čincow, kotrajž nic jeno to same mjenó, ale tež tu samu lubosć k Serbowstwu, tu samu nadobnosć we wašnju, tu samu nadžiju na přichodnosć, tu samu horliwosć za wótčinu we swojej wutrobje nošeštaj. Kaž wonaj druhdy we přečelnym a wjesolym towarštwje swój hlós zjednočištaj, zo byštaj přez krasny słowjanski spěw nic jenož swoje, ale tež druhich wutroby hnułoj a zahoriłoj, tak staj wonaj tež, bohužel, zjednočenaj nas zrudziłoj přez swoje zažne, jara zažne wotemrjeće. Hdže je ta rjana, zbožowna młodosć, kiž tehdom we našej srjedziznje kčěješe? hdže su te lubozne hłasy, kiž tehdom ze svojim mócnym spěwom: ‚Korak, korak za korakom‘ (krok, kročel za kročelu) cyłu našu dušu jimachu a našu narodnu mysl do přédka čěrychu? hdže su te wjesole nadžije, kotrež naše Serbowstwo na te wot Boha lubeho Knjeza wobradžene duchowne dary staješe? To wšo kryje čicha hórka khlódneje zemje!

Michał Cyž narodži so w Nowoslicach w ralbičanskej wosadze, hdžež jeho staršej, Michał Cyž, herbski rychtař a šolta, a Khata Cyžowa rodź. Kubanjec z Ralbic, wulke rjane kubło wobsedžeštaj. Wot jutrow 1832 wopytowaše wón ralbičansku farsku, a pozdžišo róženčansku filialnu šulu, wot swjatkow 1838 budysku tachantsku, a wot swj. Michała teho sameho lěta budysku wulku šulu. Po jutrach 1845 wopuści Cyž z přenej censuru in literis et moribus a z radžinej slěbornej praemiu wupyšeny budyski gymnasij, zo by so na wysoku šulu do Lipska podať, hdžež tři lěta prawa a słowjansku filologiu študowaše. Zo běše Cyž pilny wučownik, to je z teho widjeć, zo wón při wotkhodže z budyskeho gymnasia tež to tak mjenowane praemium Sibelisianum za najlěpši lačanski nastawk dósta, a zo po třilětnym přebywanju na lipsčanskej universiće swój juristiski examen z khwalbu wobsta.

Po dokonjanych studiach bydleše Cyž jakož kandidata juris a kral. sakskei notar w Budyšinje, hdžež někotry čas pola knj. ryčnika Rychtarja džělaše a swoje

specimina pisaše. W lěće 1852 poda so wón do Pirna, hdžež běše najprjedy privatny, pozdžišo pak statny aktuar při tamnišim kralowskim sudnistwje. W lěće 1854 bu wón do Kamjenca přesadžený, hdžež lěto pozdžišo statnu službu cyle wopušći, zo by jako ryčnik za swojich Serbow skutkował. Tutemu powołanju služeše Cyž hač do swojeje smjerće. Wón wumrje w Kamjencu, 4. julija 1860, zawostajiwši swoju mandželsku a dvě džěsí.

Cyž běše dobry a wustojny Serb. To je wón jako šuleř na gymnasiu, jako študenta na universiće, a po dokonjanych studiach jako wěrný syn wótcneho kraja dopokazał. Do serbskeho towařstwa na budyskim gymnasiu (Societas slavica) stupi wón w lěće 1841, a běše poslednje lěto swojeho přebywanja w Budyšinje jeho „starši“; jakož tajki staraše so swěrnje a pilnje wo roz-wijenje a kčew towařstwa. W Lipsku založi wón z někotrymi krajanami a druhimi Słowjanami w lěće 1847 z nowa „słowjanske towařstwo“, kotrež běše hižom prjedy (1842) wobstało, pozdžišo pak zasy wusnyło. W Budyšinje a we Łužicach skutkowaše Cyž po swojim dom-wróćenju z Lipska jako literat přez pismo a jako ryčnik w burskich towařstwach, kotrež běchu so tehdom wšudže založile. Z cyła běše wón wšudžom, hdžež měješe so něšto k zbudženju a podpjeranju, k wužitkej a spomo-ženju Serbowstwa stać, bjez přěnimí. Cyž běše při za-łożenju Maćicy a Bjesady, při zarjadowanju serbskich spěwanskich swjedženjow a při zestajenju wulkeje serbskeje peticie na ministerium sobuskutkował, běše w lěće 1850 soburedaktor Jutnički, kotruž knj. Kućank wuda-waše, a pisaše wšelake nastawki a wudžělki do Jórda-noweje Jutnički, do Tydžeńskeje Nowiny, do Kućanko-weje Jutnički a do Maćičneho Časopisa. (Hlad. Časopis M. S. I. lětník, IV. zešiwk: Omar a Mjerima.)

Ta sylza we woku, kotraž nam při wopomnjeću našich tak zahe wotemrjetých bratrow našu zrudnosć po-loža, ta njech tež našu wutrobu zahorja, zo bychmy my

za Serbowstwo přez dwójnu džělawasć to narunali, štož je wone přez zažnu smjerć někotrych jeje tak nadobnych a nadžijubudžacych synow zhubilo. **J. B.**

IX. Mikławš Jacsławk.

Narodź. 12. februara 1827. † 29. julija 1862.

Mikławš Jacsławk bě syn kublerja Jurija Jacsławka, tež Faltnika pomjenowaneho, a Madleny rodź. Nowakec z Prawoćic a narodži so 12. februara 1827 w Nowoslicach. Hdyž bě nižšu šulu w Róženće wukhodził, džěše do Khomotowa w Čechach na gymnasium. W lěće 1845 woteńdže do Prahi, zo by filosofiu a theologiu študował a zastupi do tamnišeho serbskeho seminara. Tu bě wón jara pilny študenta, ale bohužel pytny tež, zo cyle strowy njeje, ale zo ma mały organiski brach we wutrobje. Hačrunje měješe přecy nadžiju na polěpšenje, khorowaše tola kóžde lěto, dyrbyeše w šulskim lěće 1847—48 cyle w swojej domowinje wostać, a bu tež hewak we swoich studiach zadžeržowany. Hdyž so w juliju 1852 po skónčenych studiach domoj wróci, njemóžeše tež lhišće na duchownstwo wuswjećeny być. Tola bu sledowace lěto jako kandidat duchownstwa na tachantstwo do Budyšina powołany, hdžež bě z pomocnym wučerjom a němskim předarjom. Byrnje nětko strowiši był, dyrbyeše tola dla wotemrjeća biskopa Dittricha zasy dołho čakać na swjećiznu, kotruž jemu nětčiši k. biskop 8. decembra 1854 wudžěli. Nětko dosta městno vikara a katechety. W lěće 1855 bu do Njebjelčic za kapłana přesadženy, hdžež měješe jako duchowny a wučer wšitku khwalbu. Kóžde lěto pokazowaše so tež tudy jeho khorosć; tola njemysleše nichto, zo dyrbjala ta sama tak bórzy jeho žiwjenju kónc činić. Po zdaću cyle strowy přindže popoždnu 29. julija do swojeje jstwy a poča po pomocy wołać. Přikhwatacym praješe, zo dyrbi bórzy wumrjeć. W smjertnym stysku hrabny hišće swjaty křížik do swojeje ruki a wudychny w dowěrje na swojeho zbóžnika swoju dušu za někotre

minuty. Jeho nahla smjeré zrudzuje wosebje jeho staršej, bratra, sotru, mnohich duchownych bratrow a serbskich přečelow. Wón bu 1. augusta do khlódneho rowa položeny, při kotrymž měješe k. faraŕ Kokla krótku serbsku ryč. R. I. P.

Njebočički je so swěru k Serbam dđerzał a po swojich mocach za Serbowstwo skutkował. Hižom w Prazy študowaše wón pódla obligatnych předmjetow pilnje serbsku a tež česku ryč. Wón bě tež sobuzałožer ‚Serbowki‘ w léce 1846 a je jako jeje sobustaw wjele rjanych poetiskich wudžělkow do ‚Kwětkow‘ tuteho towařstwa zapisał. Po woteńdženju Mikławša Cyža bu wón za staršeho ‚Serbowki‘ wuzwoleny a wjedžeše ju dvě léce (wot oktobra 1850 hač do julija 1852). Nimale wšitke jeho džěla ze študentskich lět su čišćane, z wuwzaćom přeložka českeje episkeje basnje ‚Tři złote włosy‘ wot Jablonskeho a někotrych mjeńších wěcow. Najwjacy wudžělkow Jacsławkowych poda Kućankowa Jutnička; haj tuta spočina swoje přenje čisło 11. novembra 1848 z jeho basnju ‚Wěj, wětriko złoty, wot ranja wěj‘, a poskićowaše potom často jeho prošaiske (wšelake žortniwe dopisy a drobnostki, tež přeložk z čěšćiny ‚Šwanda dudák‘) a poetiske (‚Serbskim wótčincam‘) přinoški pak hjez mjena pak pod znamješkom J. abo F., pak z pseudonymom ‚Milna Delanski‘ abo ‚Nyšporec Bosćij‘, kotrež poslednje je serbskosć budzić pomhało a wjele žorta načiniło. Wosebje wustojny bě J. w humoristiskich kruchach, kotrychž najlěpše su: ‚Čikec Kuba na přenim kwasu‘ (špisaný w l. 1850, čišćany pozdžišo w Smolerjowych Nowinach), ‚Nyšporec Bosćij w Kukecach‘, ‚Sejmska wólba w Kukecach‘. Jako lubowať słowjanskich spěwow přeložowaše tež wšelake česke pěsnje, kaž wubjernu ‚Nad Berouňkou pod Tetněm (Pod hrodiščom niže klóštra)‘, a jenu khorwatsku: ‚Složno, složno, bratjo mila‘. Jako kandidat duchownstwa a jako młody duchowny w Budyšinje je dale za Serbowstwo a w serbskim pismowstwje džělał a wosebje na hłownej zhroma-

džiznje Maćicy Serbskeje w l. 1855 rukopis „Powjesće z Delan“ přepodał, kotryž pak wot tehdomnišeho wubjerka njepřijaty hišće na wočišćenje čaka. Tež bu J. w l. 1854 a 1855 do wubjerka Maćicy Serbskeje, kotrejež sobustaw bě wot jejneho spočatka był, jako wubjerkownik wuzwoleny. Ale k wulkej škodze serbskeho pismowstwo bě jeho přecehńenje do Njebjelčic w lécu 1855, hdžež so njeje wjacj literariscy džělawy wopokazał při wšim zbudžowanju ze strony jeho přecelow. Tola je tež tam přecel serbskeje literatury wostał a nad kóždym nowym pokročenjom w Serbowstwje swoju radosć nam wozjewjował.

M. Hórník.

Wučahí z maćičnych protokolow.

Wot spočatka lěta 1861 do augusta 1862.

1. Zhromadźizna wubjerka, 18. jan. 1861. Po přeprošenju předsydy k. ryčnika Rychtarja zeńdžechu so w hosćencu k złotej krónje wubjerkownicy kk. kanownik Buk, knihikupc Smoleř, kantor Pjekař, seminarski wučer Fiedleř, aktuar Wjela, překupc Jakub a tachantski vikar Hórník. Knjez kantor Kocor w Ketlicach bě přez k. Fiedlerja rukopisnu zběrku spěwow z notami přepodał, zo by ju Maćica wudała; ta wěc zawostaji so spomnje-nymaj knjezomaj k dališemu jednanju. Dale postaji so plaćizna druheho zešiwka šulskich spěwow wot Pjekarja na 2 nsl. Na to přija so namjet k. Jakuba, zo by so 100 exemplarow bibliskich stawiznow zwjazać dało. Pisma-wjedžeř spomni, zo je so próstwa k. N. Annjenkowa, di-rektora ratařskeje wučerńje a redaktora časopisa Сельское Хозяйство w Moskwje, kiž serbske mjena za rostlinopis žadaše, wot k. Smolerja a k. wučerja Rostoka dopjelnila. Tež předpołoží tón samy připosłane wozjewjenje wo smjerći wjeleslawneho Wjacysława Hanki, kiž bě wjele lět sobu-staw našeje Maćicy a wučer a zbudžowař młodych Serbow w Prahy był, kaž tež připismo sobuželnosće, kotrež bu wot přitomnych podpísane a potom wotposłane.

2. Zhromadźizna wubjerka, 18. měrca 1861. Přitomni: kk. Rychtař, Smoleř, Pjekař, Fiedleř, Wjela,

Jakub, Imiš a Hórnik. Knjez kantor Kocor bě horjeka spomnjenju rukopisnu zběrku spěwow naspjet wzawši nowy rukopis, Šěsć spěwow serbskich za sopran abo tenor z přewodom fortepiana' připoslať, kotryž měł so w Lubiju pola Elsnera lithografować. Jeho wuměńjenja so přijachu z tym přeměńjenjom, zo k. Kocor po zaplacenju čišćowych wudawkow 30 tolerjow wot wuzbytkowaneho čisteho dobytku dostanje. Kk. Smoleť a Jakub praještaj, zo je so jimaj wot katholskeje strony žadosć wozjewiła po knižcy za katholskich Serbow; při čimž k. Jakub 10 tl. k čišćenju tajkeje knižki darić slubi. Dale spominaše k. Smoleť, zo změje k. krajny starši z Thielau 2. meje 25lětni zastojniski jubilej a zo by wobdźělenje ze strony M. S. zdobne było. Wobzankny so, zo ma so swjědžeński spěw přihotować a z wosebitej deputaciju přepodać. Knjez Fiedleť žada w mjenje ewangelskeho seminara, zo bychu so knihowni teho sameho maćične knihi tunišo wostajile; wubjerk je při tym za knihikupsku plaćiznu. Dokelž so w knihiskladže často za rozpředatym druhim zešiwkom Časopisa z l. 1848 prašeja, přizwoli so nowy wudawk w 200 exemplarach. Skóněnje ryči so wo nowej wólbje wubjerk.

3. Hłowna zhromadźizna, 3. hapyryla 1861. W přitomnosći 35 sobustawow wotewri k. předsyda zhromadźizny w 'krónje'. Z přenja čitaše pismawjedźeľ Hórnik wobšěrnju rozprawu wo skutkowanju M. S. w zańdženym léce. Po tej samej bě M. S. wudała: 1. protyku 'Předženak' wot R. Rædy; 2. Spěwy za serbske šule wot Pjekarja, II. zešiwk; 3. Serbski słownik wot Dr. Pfula, IV. zešiwk; 4. Šěsć spěwow serbskich za tenor abo sopran z přewodom fortepiano wot K. A. Kocora; 5. dwaj zešiwkaj Časopisa pod redakciu J. Buka a z přinoškami wot Buka, Fiedlerja, Hórnika, Imiša, Jenča, ruskeho Słowjana Pétra A. Ławrowskeho, professora w Charkowje, pseudonyma Radyserba, Seilerja, Smolerja a Wjele. Za wzajomnosć z druhimi towarstwami bě so rozprawnik tež w běhu léta staraľ. Jako nowe sobustawy běchu přistupili: k. Pétr Wjeńka, hajnik we Wysokej pola Woslinka, k. Józef Ładźisław Mašek, spisowaľ w Prazy, k. Michaľ Błažik, lékař w Rakecach, k. Pétr Janaš, kubleť w Mješicach, k. Sigmund Ræda, diakon w Mužakowje. Po přečitanju rozprawy předpołoži k. pokladnik Jakub zlićbowanje, po kotrymž bě 450 tl. 23 nsl. 1. np. dokhodow a 344 tl. 25 nsl. 3 np. wudawkow było, tak zo z tu-

tym zbytkom w tu khwilu cyle zamoženje na 526 tl. 5 nsl. a 8 np. postupi. Nětk slédowachu rozprawy wšitkich štyrjoch wotrijadow. Na to ryči k. Smoleř wo jara potrjebných serbskich čitankach za serbske šule a žada postajenje pædagogiskeho wotrijada. Tu nastanje dołhe rozryčowanje. Najwjacy k rozjasnjenju prašenja wo čitankach poskići ze swojim nastawkom k. wučer Bartko, kotryž tež bórzy rukopis swojeje čitanki we němskej a serbskej ryči (kajkaž ma najwjacy nadžije pola krajskeje direkcije) předpołoží. Tež bu při tym commissia z 10 sobustawow wuzwolena, kotrejež jedyn, k. Imiš, dyrbyeše najprjedy z wyšnosću jednać a potom dališe wuradženja wjesć. Dale žada k. Wjela, zo by M. S. přebytk za swoje zběrki wotnajała, kaž tež, zo bychy so spěwy serbskich komponistow we wotpiskach w knihowni khowale. Tutaj namjetaj buštaj přijataj. Hdy pak by sej M. S. wosebity narodny dom kupiła, chce k. farař Jenč bórzy 100 tl. k temu darić. Skónčnje wuzwoli zhromadźizna nowy wubjerk, a to k. ryčnika Rychtarja za předsydu, k. knihikupca Smolerja za městopředsydu, k. tachantskeho vikara Hórnik a za přenjeho a k. aktuara Wjelu za druheho sekretarja, k. překupca Jakuba za pokladnika a knihiskladnika, k. seminarskeho wučerja Fiedlerja za knihownika a k. progymnasialneho direktora Buka za redaktora Časopisa, dale k. kanownika Buka, k. kantora Pjekarja, k. kand. duchowństwa Gólča a k. krajskodirekcijskeho pokladnika Henča za měsčanskich, a k. Dr. Pfula, k. fararja Imiša, k. fararja Jenča a k. fararja Seilerja za wonkowskich wubjerkownikow.

4. Zhromadźizna wubjerka, 3. decembra 1861. Přitomni: k. ryčnik Rychtař, k. scholastik Buk, k. překupc Jakub, k. aktuar Wjela, k. seminarski wučer Fiedleř, k. kand. Gólč, k. tachantski vikar Hórnik a k. knihikupc Smoleř. Knjez Smoleř bu žadany, zo by tónkróć protokoll wjedł, dokelž ma sekretar w někotrym nastupanju rozprawy dawać. Najprjedy předpołoží so rukopis 'Robinson' atd., wot k. wučerja Kulmana w Delnim Wujezdze spisany, a bu kk. Wjeli a Gólčej k rozsudženju přepodaty. Na to čitaše k. předsyda list k. vikara Hórnik a, w kotrymž tón samy wuwěšćnske listna přeloženeje knižki 'Genovefa wot Khrystofa Schmid a' na to wašnje poskići, zo by M. S. nakład 500 exemplarow zaplaćiła, spisowarjej 60 exemplarow k rozdawanju jako honorar

wotstupila a něhdy přichodne wudawki w tym samym prawopisu abo cyle z lačanskimi pismikami wobstarala. Wubjerk přija knižku z džakom, přizwoli stajene wuměnjnja, a postaji plaćiznu knižki z přidajomnym wobrazom na 6 nsl.

5. Zhromadźizna wubjerka, 13. měrca 1862. Přitomni: kk. Rychtař, Buk, Jakub, Fiedleř, Wjela, Smoleř a Hórnik. Po wotedatym rozsudženju wo rukopisu „Robinson“ wobzamknje so jeho čišć w 500 exemplarach pola Kulmana we Wojerjecach. Potom postaji so džeński porjad za přichodnu hłownu zhromadźiznu. Dale přizwolichu so 3 tl. na zwjazanje maćičnych knihow. Skónčnje zdžěli sekretář džakny list k. professora Braune z Khoćebuza za připosłane dary Maćicy Serbskeje do gymnasialneje knihownje.

6. Hłowna zhromadźizna, 23. hapr. 1862. Knjez předsyda wotewri zhromadźiznu, na kotruž bě so 31 sobustawow zešlo. Najprjedy čitaše sekretář lětnu rozprawu. Z teje sameje zhoni so, zo je wubjerk po dostatym wozjewjenju wo smjerći wjelesławneho słowjanskeho wulkotnika, ryćerja Dr. P. J. Šafařika, kiž je w swojich spisach tež trajace zakłady k zeznaću našeje zastarskeje historie a našeje maćeřskeje ryće položil, jeho knjeni wudowje adresu sobuželnosće posłał. Wudała bě M. S.: 1. protyku „Předženak“ wot Rædy; 2. Genowefu w přeložku wot Hórnika, na kotrejež čišć bě k. překupc Jakub slubjene 10 tl. wulkomyslnje darił; 3. Časopis, cyły lětnik w jenym zešiwku, přěni džěl Dr. Pfuloweje noweje ryćnicy wobsahowacy, kotryž je pak tež z wosebitym napisom „Serbska ryćnica na přirunowacym stejišću atd.“ wušoł; 4. Serbski słownik wot Dr. Pfula, V. zešiwk. Dopisowanje a posyłki bě zasy sekretář wobstaral; w tu khwilu su z M. S. w zjenoćenju: Matice česká w Prahy, družstwo srbske slowesnosti w Bělohrodže, oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften w Zhorjelcu, Gesellschaft für pommersche Geschichte und Alterthümer w Šćěćinje, khěžorska ruska akademija, archæologiske a geografiske towarstwo w Pětrohrodže. Přistupili běchu do M. S. jako sobustawy přěnjeje rjadownje: k. Sykora, kandidat duchownstwa a domjacy wučer na Friedsteinje; k. Guda, abiturient z Budyšina; k. Kral, wučer w Klukšu; k. Jawrich, kand. wučerstwa z Budyšina; k. Bjar, kubleř w Brězy; k. Náprstek, měščan z Prahi; k. Lernet, lékařnik

z Prahi; k. Mikel, překupski w Budyšinje a k. Pohonč, domjacy wučer we Łusku; jako sobustawy druheje rjadownje pak: k. Melda, wučer we Wulkim Dažinje a k. Młynk, wučer we Wolešnicy. Wumrjeł bě w běhu lěta k. farař Brězan z Ralbic, kiž bě wot založenja M. S. jeje sobustaw a hewak swěrný Serb. Mjez wěstymi a porjadnje plaćacymi sobustawami bě něhdže 46 duchownych a bohosłowcow (theologow), 23 wučerjow, 12 kublerjow, 4 prawiznicy, někotři gymnasiastojo, někotři rjemjeslnicy atd. Po tutej rozprawje poda k. pokladnik přehlad dokhodow a wudawkow; přenišich bě 469 tl. a poslednišich 364 tl., tak zo pjenježne zamoženje M. S. hišće 508 tl. wunoša. Na to slědowachu rozprawy wot staršich kóždeho wotrjada. Dale buštaj k. farař emer. Guda a k. tachantski vikar Herrmann na wuprózdnjenej městnje do wubjerka jenohłósnyje wuzwolenaj. Nětk namjetuje k. Smoleř, zo by so protyka přichodnje zasy w 3000 exemplarach čišćala a 10 tl. za kupjenje wobrazkow so přizwoliło. Tón namjet so přija, kaž tež k. Berganowy, zo bychu so čí maćičnicy, kiž pjeć lět njejsu plaćili při wšim pominanju, z towarstwa wuzamkli. Po namjeće k. Hórnik a maja so tež starše zešiwiki Časopisa zasy po 7½ nsl. předawać; štóž pak do I. rjadownje jako nowy sobustaw zastupi, móže wšitke w hromadze po 5 nsl. dostać. Zawěšćenje maćičneho składa so po namjeće k. Smolerja z nowa přizwola. Tež namjet k. Hórnik, zo by M. S. hišće z někotrymi słowjanskimi a němskimi towarstwami do zwjazka stupiła, so wot přitomnych podpjera. Skónčnje buchu hišće 3 tl. přizwolene na kupjenje serbskich knihow, kotrež w knihowni dostał njejsu a kotrež chce nětk k. farař Jenč dobroćiwje wobstarać, zo bychmy po móžnosći wšitke serbske knihi w našej zběrce měli.

7. Zhromadźizna wubjerka, 15. aug. 1862. W bydlenju k. předsydy Rychtarja zeńdžechu so kk. Buk, Guda, Jakub, Smoleř, Fiedleř, Herrmann a Hórnik. Knjez předsyda předpołoži rukopis k. wučerja Mućinka ze Zemicy z napisom „Moje pućowanja we kraju a wukraju“; tutón spis matak k. aktuar Wjela a k. farař Jenč rozsudzić. Na to čita so připis k. kantora Kocora z Ketlic z připołożenymi w rukopisu 6 narodnymi pěsnjemi z přewodom fortepiana. Knjez Smoleř chce so najprjedy dobroćiwje wobhonjeć, kelko wudawkow by ta wěc žadała.

Dale rozpominaja so pjenježne poměry w naležnosći serbskeho słownika; k dozaplácenju čišća dyrbi so khroble hromadzić. Skónčnje wupraji so skóržba, zo su městna dotal pola privatnikow za maćične zběrki postajene hižom jara wuzke. Wubjerkownicy chcedža po móžnosći zamožitych přecelow Serbowstwa na to kedžbnych činić, zo bychu wulkomyslne dary k wosebitej khěži za M. S. składowali. Bóh daj!

Wjedł a wučahnył *M. Hórník*, sekretář.

Trilětne zličbowanje Maćicy Serbskeje

wot 1. januara 1859 do 31. decembra 1861.

A. Dokhody.

I.

Zbytk pokładnicy wot l. 1858

	tol.	nsł.	np.
pola podpisaneho	36.	24.	4.

II.

Domwzate kapitale

a) w lěće 1859	18.	6.	—
b) „ „ 1860	50.	2.	5.
c) „ „ 1861	16.	8.	5.
Do hromady	84.	17.	—

III.

Dań wot wupožčenych kapitalow

a) w lěće 1859	10.	29.	5.
b) „ „ 1860	2.	27.	8.
c) „ „ 1861	7.	26.	7.
Do hromady	21.	24.	—

IV.

Přinoški sobustawow

a) na léto 1859

			tol.	nsl.	np.
wot 45	sobustawow	I. rjadownje	60.	—	—
" 4	"	II. "	3.	10.	—

b) na léto 1860

wot 48	sobustawow	I. rjadownje	64.	—	—
" 3	"	II. "	2.	15.	—

c) na léto 1861

wot 46	sobustawow	I. rjadownje	61.	10.	—
" 5	"	II. "	4.	5.	—
Do hromady			195.	10.	—

V.

Předzaplaćenje sobustawow

a) w léće	1859	13.	10.	—
b) " "	1860	13.	15.	—
c) " "	1861	13.	10.	—
Do hromady		40.	5.	—

VI.

Zaplaćenje zastatych přinoškow

a) w léće	1859	57.	—	—
b) " "	1860	57.	—	—
c) " "	1861	16.	10.	—
Do hromady		130.	10.	—

VII.

Dobrowólne dary

a) w léće	1859	33.	—	—
b) " "	1860	—	—	—
c) " "	1861	15.	—	—
Do hromady		48.	—	—

VIII.

Z předawanja knihow

		tol.	nsl.	np.
a)	w lěće 1859	167.	—	7.
b)	„ „ 1860	204.	24.	5.
c)	„ „ 1861	228.	25.	8.
Do hromady		600.	21.	—

Rekapitulacia.

		tol.	nsl.	np.
Staw	I.	36.	24.	4.
„	II.	84.	17.	—
„	III.	21.	24.	—
„	IV.	195.	10.	—
„	V.	40.	5.	—
„	VI.	130.	10.	—
„	VII.	48.	—	—
„	VIII.	600.	21.	—
Wšo do hromady		1157.	21.	4.

B. Wudawki.

I.

Wupožčene pjenjezy

a)	w lěće 1859	107.	29.	5.
b)	„ „ 1860	41.	18.	8.
c)	„ „ 1861	—	—	—
Do hromady		149.	18.	3.

II.

Za čišćenje knihi

a)	w lěće 1859	156.	24.	—
b)	„ „ 1860	160.	10.	—
c)	„ „ 1861	226.	16.	—
Do hromady		543.	20.	—

III.

		Za štempl protykov			tol.	nsl.	np.
a) w lěće	1859	.	.	.	48.	—	—
b) „ „	1860	.	.	.	50.	—	—
c) „ „	1861	.	.	.	50.	—	—
Do hromady					148.	—	—

IV.

Za wjazanje knihow									
a) w lěće	1859	14.	5. 5.
b) „ „	1860	33.	1. 5.
c) „ „	1861	20.	12. 5.
Do hromady								67.	19. 5.

V.

Čestné myta									
a) w lěće	1859	— — —
b) „ „	1860	10. — —
c) „ „	1861	— — —
Do hromady								10.	— —

VI.

Wšelake wudawki ¹⁾									
a) w lěće	1859	16.	23. 3.
b) „ „	1860	49. 25.	—
c) „ „	1861	67. 21.	—
Do hromady								134. 9	3.

Rekapitulacia.

		tol.	nsl.	np.
Staw	I.	149.	18.	3.
„	II.	543.	20.	—
„	III.	148.	—	—
„	IV.	67.	19.	5.
„	V.	10.	—	—
„	VI.	135.	9.	3.

Wšo do hromady 1053. 7. 1.

¹⁾ Sem přiličuje so wot l. 1860 tež papjera za protyku.

	Prirunanje.		
	tol.	nsl.	np.
Wšitke dokhody	1157.	21.	4.
Wšitke wudawki	1053.	17.	1.
Po tajkim zbytku	104.	14.	3.

Zamoženje Mačicy Serbskeje.

K wudawanju bibl. stawiznow hišće požčene	157.	3.	5.
W krajnostawskej nalutowarni	61.	2.	—
W budyskej nalutowarni	149.	9.	—
Šěsć akciow	30.	—	—
Koupony tych samych	6.	15.	—
Zbytk w pokładnicy	104.	14.	3.
	508.	13.	8.

W Budyšinje, 31. decembra 1861.

Wylem Jakub, pokładnik.

Z nakładom Mačicy Serbskeje je lělsa wušoł:

Serbski Słownik wot Dr. Pfula. Pjaty zešiwk. Slawny
— Włosowka.

Prěhdženaf. Protřta ša Serbow na lěto 1863. Mačičj-
nych špišow čisło 41.

W čišću so namaka:

Robinson atd. wot K. Kulmana. Mačičnych spisow č. 40.

Dary do knihownje a archiva, starožitnostneje, přirodniskeje a numismatiskeje zběrki, za kotrež so z tutym přisłušny dzak praji, wozjewjamy wot někotrych lět sém w Serbskich Nowinach. Přichodnje počnjemy wozjewjenja zasy w tutym Časopisu podawać. Prosymy pak tež přichodnje wo přihodne dary do našich zběrkow; knihi a přirodniny wotedawaja so pola k. Fiedlerja, starožitniny a dary do pjenjzownje pola k. Wjele. Připoslanje darow z cuzby wuprosymy sej po knihikupškim puću přez Lipsk pod adresu: Buchhandlung J. E. Schmalzer in Bautzen, Königr. Sachsen.

Čisćat E. M. Monse w Budyšinje.

ČASOPIS TOWARSTWA MACICY SERBSKEJE.

DRUHI ZEŠIWK
1862.

Rohowin Štyrirohač.¹⁾

Wjeselohra we dwěmaj jednanjomaj.

Z čěskeho wot W. K. Klicpery

přeložil Jan Čěsla.

Wosoby:

Cyžik,
Stulik, } molerjo.
Kralik,

Rohowin Štyrirohač, mě-
šćanosta a bohaty lazeňk.

Matij, jeho zastupnik.

Rychtař.

Rips.

Pinčnik.

Wojacy. Hosćo.

Prěnje jednanje hraje so w čěskim městačku blisko
sakskich mjezow; druhe w Draždžanach.

¹⁾ Byrnje tutón dźiwadlowy kruch jako lohecy wuwjedźomny přeložk w pčěj ryči po našim programmje do Časopisa njeslušal, smy jón tola k wočišćenju požadali, dokelž ma literarnohistorisku zajímavosć za naše serbowstwo. To je přěni kruch, kotryž je so woprawdže po serbsku hrał, a to wječor 2. oktobra w salu hosćenca k złotej krónje w Budyšinje před sobustawami towarstwa „Budyska Bjesada“ (założena 1850) a jich bohaće zhromadženymi hosćemi. Před wjeselohru samej, kotrejež hrajerjo su we Łužičanu č. 10 t. l. pomjenowani, přednjese k. Pětr Dučman rodź. z Bozankec, w tu khwilu stud. lékařstwa w Prahy, rjany prolog, kiž je we Łužičanu č. 11 t. l. wočišćany. Započatk serbskeho hraća na dźiwadle je sčinjeny, za pokračowanje so Serbja wěsće postaraja!

Red.

Jednanje I.

Wustup 1.

Cyžik. Stulik.

Cyžik. Tam budź, křiwohubaty piwarco!

Stulik. Tu lež, dołhonosaty młynko!

Cyž. Njejsym wamaj to hnydom rjekł, hdyž do teho hnězda stupichmy? Třo stražnicy trubjachu cyłu nóc, zo běše jich tři mile daloko słyšeć. Tam su jenož woły, prajach, a štož tam njecha stadła a skót molować, njech tam njechodži.

Stul. Ah! ty nam wšudže wěšćiš, a nihdže so ničo njedopjelni.

Cyž. A njepokazowaše nam-wšo na naše njezbožo? Kak dha bě na času, hdyž tu přińdžechmy?

Stul. Na poł pjećich.

Cyž. A slónco njebě hišće zeskhadzało. K ranju běše ćma, kaž by sej Jupiter nóc wospjetować chcył. Aurora drje wutykny něstokróć ruku ze swojej karbaču a biješe do swojeho přaha, zo to na zemi wrjeskotaše; taj sčerbjaj pak so z blaka njehibaštaj.

Stul. To so mi hišće nihdy stało njeje.

Cyž. Tajku hańbu njeje mój seršćowc ženje namakał.

Stul. Ja molowach młynka.

Cyž. Ja piwarca.

Stul. Wotznamjenich jeho tak, zo zechcedža jemu ludžo, hdyž jeho do młyńcy staju, macu nasypać.

Cyž. A hdyž ja mój wobraz do pincy powisnu, budža žony k njemu po droždže khodzić.

Stul. Sym jemu pjeća jara dolhi nós sćinił.

Cyž. Dyrbjach jemu pjeća hubu lěpje zrunać.

Stul. Kak dha móhl jón skrótsić, hdyž ma jón woprawdže tak dolhi, zo dyrbiš jemu na pjeć kročelow z puća hić?

Cyž. Kak dha dyrbjał ju zrunać, hdyž ma ju swój žiwy dzeń tak křiwu, zo ma brodu pod lěwym wuchom?

Stul. Mi murjerjow nadawać?

Cyž. Mi rječ, zo by jeho tyšeŕ lěpje namolował?

Stul. Mi da wobraz naspjet.

Cyž. A wote mnje žadaše, zo bych jemu piwo, kiž sym při tym wupił, zaplaćil.

Stul. Mje móhl čert ze zlobami wzać.

Cyž. Ja móhl so z mjerzanjom puknyć.

Wustup 2.

Kralik. Prjedawšej.

Kral. Muza! hdy by ty tola wobronjena była, kaž w tamnych časach sławna holcow wodžefka Wlasta, a ze swojeho hrodu džesać tysac helskich žonow won pušćila. Pušć jemu jich jenož poł sta do palencafnje, a daj jemu sudy tak wuprózdnić, zo, hdyž na nje klepnješ, zašćerča, kaž rozbito zwón.

Cyž. Nó, što je so ěi stało?

Stul. Z kajkej dha tón přińdže?

Kral. Apollo a Muzy! hdy by Apelles hišće žiwy był, wón by z cyłym tym hnězdom wójnu započal. Njeby Correggio juž morwy był, tón by zwady dóstał, a naš Brandl, bratraj, naš Brandl —

Cyž. Nó?

Stul. Što dha?

Kral. Njeby naš Brandl hižom hnił, a by wón wi-
dzał, kak tón njeplech, tón palenca, mi wudmow na-
dawa, wón by sej žoldk na rubo wobročil, a njeby hač
do sinjerće krepku palenca woptał.

Cyž. Čert tola, što dha je so ěi stało?

Stul. Tak ryč tola, při wšěch čornych barbach!

Kral. Tu hladajtaj. To je jowle tón palenca. Nima to wohidło napohlad, kaž by z dušu a z ěělom
wšudže sedžalo a z cyłej šiju so smjalo, zo sej tudomni
měšćenjo jeho křćený palenc dosć wukhlwalić njemóža.

Cyž. Jara derje!

Stul. Čeho dla dha sy jeho ze siněchom molował?

Kral. Teho dla, zo to sam chcyše.

Stul. Ah! to je něšto druhe.

Cyž. Nó, a što k temu hišće pobrachuje?

Kral. Zuby jemu pobrachujá. Dyrbjach jemu pječa do tych wóslacych čelesnow zuby namolować.

Stul. To ma tež prawje; hdyž so štó směje, praju: směje, nic wusměwkuje, dyrbja jemu zuby widzieć być.

Cyž. Haj, to sy so, bratře, wjedrowje mylił, na zuby njedyrbješe zabyć.

Kral. Kak dha je jemu namoluju, hdyž ani jednoho wjacy we džasnach nima?

Cyž. Kak? Ahahaha!

Stul. Ah! Kak? Hahaha!

Kral. Smjeć so chce, płakać chce, nima, khiba někotrych zhnilych koruškow, ani jednoho zuba w hubje, a chce, zo bych jemu tam bělych parlow nasadzał.

Cyž. } Ahahaha!

Stul. }

Kral. Sym teho dla wo dnjo a w nocy za taflu sydał, sym teho dla telko puntow barby wumazał, zo bych skónčnje, hdyž rjekow a bohowki moluju, někaj-kemu korčmarjej liščil?

Cyž. Ahahaha!

Stul. Nječiń sej ničó z tego, bratře, namaj so tež tak džěše.

Kral. Kak?

Cyž. Tamle leži mój piwarc!

Stul. A mój młynk pódla njeho.

Kral. Tak! — A wěstaj, štó je na našim džens-nišim njezbožu, tymle krupobitnym potłóčenju našeje česće a našeho dobrego mjena, wina?

Cyž. } Nó, nó?

Stul. }

Kral. Tón łazeńk jow.

Cyž. Tón?

Stul. Kak?

Kral. Tón slěpc wam pjeć stow puntow waži, a jeho dukaty su dwanaće króć tak ćežke.

Cyž. Po tajkim by so po nim Plutus, pohanski bóh bohatstwa, molować dał?

Stul. Što smy jemu činili?

Kral. Wón je při tym měšćanosta a w tajkej ważnosći w městačku, zo, hdy by khorhoj wzał a wołał: „Ja sym ćelo!“ bychu wšitcy ludžo za nim běželi a wołali: „Ja tež! Ja tež!“

Cyž. Hahaha!

Stul. Dale, dale!

Kral. Tón ma tež wuja, kotryž je pjeća pola hornčerja štomy molować wuknył, a teho dla, zo je so jemu něšto kruwow a koni radžiło, moluje nětko ludži!

Cyž. Ah! a zo njebychmy jeho wo khlěb přinjesli —

Kral. Duž běha nětko jeho wuj Rohowin Štyrirohač z khěže do khěže, a hani naše džělo.

Stul. Rohowin Štyrirohač so tón wosobny knjez mjenuje? Jeli dwaj rohaj wotpołóži, namoluju jeho darmo.

Kral. Ale běda jemu; ćežke, žalostne běda!

Cyž. Bratře, te słowo sy mi z wutroby wzał. Wječmy so!

Stul. Wječmy so! Ale kak?

Kral. Kažkuli! Doniž prawu zlósc na njeho nje-wuliju, njehibnu so z tuteje korčmy. — Hej! pinčniko! pinčniko!

Cyž. Što jemu chceš?

Kral. Budu pić.

Cyž. Ty džě njemóžeš na nohomaj stać.

Kral. Tak so sydnu. Hej! pinčniko!

Wustup 3.

Pinčnik. Prjedawši.

Pinčnik. Što byšće radži, moji knježa?

Kral. Wino jow!

Pinč. Kajke?

Kral. Kajke? Njebudže-li dobre, ponjeseš je naspjet. Njewudžeraj na naš a dži.

Stul. Moja rada by. była, zo bychmy so jowle wu-spali a rano zahe dale šli.

Kral. Twoja rada w tutých wěcach ženje ničo nje-plaćeše. Praju či, zo njeponđžemy, doniž zasy swoje dobre mjeno njezmějemy.

Cyž. Prawje maš, Kraliko! ja budu či z dušu a z čělom k pomocy.

Kral. Hdyž so zechceš molować dać, přińdź ke mni! Pinč. Čeho dla?

Kral. Dawno hižom cheych wopiey molować. Twoje wobličo budže mi za modell služicě.

Pinč. Ah, wy kóždemu něšto napowisnjeće.

Stul. Aj, aj, Kraliko! tajkeho njejsym će hišće ženje widzał.

Kral. Dokelž njeběch swój žiwy dzeń tak džiwi, tak rozhněwany, kaž džensa. Pereat Rohowin Štyrirohač!

Cyž. Wěš, bratře, kajki so mi ty z tej škleńcu zdaš?

Kral. Kajki drje?

Cyž. Kaž Michał Angelo we Correggio před korěmu.

Kral. Ah, ty sy blazn! Bjeze mnu a Michałom Angelom je tajki rozdźěl, kaž —

Cyž. Nó, kaž?

Kral. Kaž bjez kuntwóru a elefantom.

Wustup 4.

Matij. Rychtař. Prjedawši. Hosćo.

Cyž. Aha, hósćo so skhadžuja.

Rycht. Kaž wam praju, Matijo, anno domini millesimo septingentesimo nonagesimo quarto smy tež tak zahe žně měli.

Mat. I, što čerta! Wěsće, ja waše laćanske njeznaju. Hdy to běše?

Rycht. W lěće teho Knjeza tysac sydom stow a džewjećdžesać štyri.

Mat. Ah, to bě w tym lěće, hdžež so nam žoldže tak derje radžichu. Ja běch sej tehdy gmejnski lěs wotnajał, wukormich sej tam tři sta swini, a sym so při tym tež sam z boha wukormił. Nó, a što je pola was noweho?

Rycht. Nowinkow dosć! Pro primo powjedaše mi swak, zo su pola Kukec slěborneho elefanta ze zemje wuryli, džewjeć lohći wysokeho. Hłowu ma nadutu, tlamu wotewrjenu, a do njeje skhody kaž do pincy. Džesać muži khowa so pječa we njej, a njetrjeba so jedyn druhého ani dótknýt.

Mat. Aj! aj! aj!

Cyž. To budže ta lečizna z Dobrosława! Tón njekhmanik sćini z toho elefanta, njeje-li skónčnje wěža.

Rycht. Pro secundo mamy w našim měštačku wot zawčeraušeho třoch wubjernih pictores.

Mat. Lictores! Mi so zda, tak rěkachu pola Romjanow policajowje.

Cyž. Hahaha!

Rycht. Ně, ně, Matijo! Praju pictores, štož je po serbsku molerjo.

Mat. Ah, či molerjo! Słyšach wo nich, słyšach. Moja Hana by so tež rada molować dała, ale njewěm. Najprjedy budu jich molowanja widžeć dyrbjeć, prjedy hać pjenjezy z woknom won čisnu.

Rycht. Naš Consultissimus njecha jich khwalić.

Cyž. Staj dha słyšaloj? Consultissimus! A što wě, hać mam k temu prawo, hdy bych sej cheył swój ropr roztorhnyć.

Rycht. Jedyn z nich je knjeza Staršeho molował, a je jemu město nosa namolował proboscidem elefantis.

Mat. Što dha to tola je?

Rycht. To je elefantowy nós.

Mat. Knjez Starši ma pak tola tež njedźiwajcy nós, kaž knježa krušwina!

Rycht. Nihil ad rem! To ničo njewadži! A hdy bych ja nós kaž toporo dolhi měł, moleł dyrbjał mi tola přecy nós namolować, kaž knježničcy.

Mat. To je to! Kóždy chce na wobrazu rjeńši być.

Rycht. Quidni? Kak dha hinak? Štóz je sam wot so rjany a krasny, tón so njetrjeba molować dać. Ja sym na přikład gibbosus, to je horbaty; dam-li so molować, njesmě mi moleť horb sčinić, zo bych ludžo z najmjeńša widźeli, kajki bych był, hdy bych horbaty njebył.

Kral. I, mam dha tam hić a temu pjerokusarjej na čolo dwať krěnowaj korjenjej namolować?

Cyž. Čicho! Naš njepräcel přikhadža.

Wustup 5.

Rohowin Štyrirohač. Přjedawši.

Roh. Wostaj jenož, wostaj! Škleńcu bruneho! immediate! Dobry wječor, moji knježa! Wostańmy sedžo! Džensa sym so trochu zakomdžil, immediate!

Rycht. Najskeřšo je naš Consultissimus zasy dohladowať na bonum publicum?

Roh. To na žane wašnje. Běh pola třoch hus, pošla po mnje španiski hrabja. Jědžeše přez město, a hrabina bě jemu na puću skhorjeła, immediate! Moji knježa! Tajkule zymnicu njejsym hišće swój žiwy dzeň widžał.

Mat. Najsnadno je to tež někajka španiska.

Rycht. Što?

Mat. Ta zymnica.

Roh. I hdy by tež turkowska była. Što dha? Njeznaju ja španiske khorosće?

Rycht. Wšak bě Consultissimus tež we Španiskej.

Roh. Ale na tu zymnicu sym wam hubu wudžerał, immediate! Z tymi wšědnymi lékařstwami tu ničo njebeše. Ja khodžu džesać minutow po jstwje, immediate! Hrabja na mnje hlada, hrabina zdychuje, hač so ja po tym sydnu, immediate! a pjero wozmu a pišu: Recipe! Radicem graminis — decoctum hordei — flores verbasci et caetera — immediate! — jenož zo to naš hapykaf wšo njezměje.

Rycht. Hdyž tón zasy k svojim krajanam přindže, změje něšto powjedač. A jeli skónčnje z Madrida, zwěčni so naš Consultissimus hač za Rheinom, za horami Pyrenejskimi a přez morjo we Americy.

Roh. Ah! hdy by so moja slawa dałe njedonjesla, hač do Ameriki! We Španiskej mje znaja, immediate! Tam mi hinak njerěkaja, hač, bohaty Rohowin'. Junu mějach tam z jednym molerjom bjezbóžnu zwadu, immediate!

Rycht. Hehehe!

Roh. Nó, čeho dla směje so naš Rychtař?

Rycht. Hehe! Tej wěcnosći dyrbju so smjeć, kak je naš Consultissimus per idearum associationem na tu zwadu přišo!; přetož mamy tudy tež molerjow.

Roh. Ah! što dha! to su piplerjo!

Kral. Čert a hela tola!

Stul. Wostaň sedžo!

Roh. To běše hinajši moleř. Tón molowaše ptaki w lećenju a ryby pod wodu, immediate! Junu powjedaše jedyn general wo swojej njewjesće, njepraješe ničo druge, hač zo je młoda, čerwjena a rjana, immediate! — Moleř njepraješe ničo, sydny so k druhemu blidej, a za štwórt hodžiny přinjese tu knježnu wotmolowanu. General běše přez tón wobraz tak přeslapnjeny, zo rucy na njón wupřestrije, a chcyše swoju njewjestu wobjimač, immediate!

Cyž. Hahaha!

Mat. Dostojny knježe Rohowino! Ja bych wjesoly byl, hdy by ta zwada k ryčam njepřišla.

Roh. Haj, immediate! Nó, junu so z tym molerjom w jednej khofejowni zeńdu, a ryčimój wo Americy. Wón mi powjeda wo tamnišich městach, wo ludžoch, wo zwěrjatach, immediate! Bjez tym přindžemój tež na ame-riske wósly.

Kral. Hej! Pinčniko, pinčniko! Wino jow!

Roh. St!

Rycht. Qualis strepitus! Pinčniko!

Pinč. Tu sym.

Rycht. Što je to do ljudi?

Pinč. Cuzy.

Roh. Rjekn' jim, zo bych tak njehawtowali, zo je tu naš Consultissimus.

Pinč. Haj! To bych derje zajěl.

Roh. Ja praju, zo bych tajkeho wosoła rad widzał, immediate! — I čeho dla nic? wotmłowi wón na to — chce-li tu minutu wočaknyć, wam jeho na blidže namoluju! — Na to wučahny kusk krydy z dybzaka, immediate! hlada mi wótrje do wočow, čara sem, čara tam a wóslík bě hotowy! Ja tam přistupju, wuwalam na to woči, a — što byšće rjekli, komu bě tón ameriski wóslík podobny?

Wšitcy. Nó? nó? nó?

Roh. Mi! kaž by mi z wočow wupadnył, immediate!

Wšitcy. To by tola!

Cyž. }
Stul. } Hahaha!

Rycht. Aj, aj! Consultissime! to bě zjawna injuria, serbscy křiwda. Nic?

Mat. To bych ja tež myslil.

Roh. A što dha sej mysliće, zo so na to moja wótra mudrosć hnydom njedohlada? Ja so na njeho pokhmurich; wšak naš Rychtař wě, kak móžu so pokhmurić!

Rycht. Wěm, wěm, Consultissime!

Roh. A njeprajach ničo druge, hač: „Hdy bychmoj tak dobraj přećelej njebyłoj, knježe molerjo, bych wam plistu wotrazył, immediate! zo bych wam wuši naběžale, kaž temu wóslíkej. Mjenuju so Rohowin Štyrirohač!“

Wšitcy. Derje, jara derje, tak so to słuša!

Mat. To drje bě kałate dosć; ale móžeš na tym dosć měć.

Kral. To bych tola rad wjedзец chcył, kak móže so póciwy muž Štyrirohač mjenować.

Rycht. Je to naš Consultissimus słyšał?

Roh. Što?

Rycht. Tam so temu něchtó džiwa, kak móhl so
-jeden Štyrirohač mjenować.

Roh. Štó? Komu so jowle moje mjeno njelubi?

Kral. Mi.

Roh. Kak? Štó su ći knježa?

Cyž. }
Stul. } Molerjo.

Rycht. Ah, to su ći molerjo.

Roh. Što maće wy přeciwo mojemu mjenu?

Kral. Njelubi so mi.

Rycht. -Quare? praju: čeho dla?

Kral. Dwajrohatych ludži je na swěće dosć, ale
štyrirohatych hišće nihtó žanych widzał njeje.

Roh. I, što, wy przylakojo, wy čerwjene wopuški!
Moje mjeno ma cyle město we wažnosť; ze swojim mje-
nom sym poł swěta přešoł, immediate!

Kral. Z khwalacym jazykom móže być! ale nihdy
na nihdy we skutku.

Roh. Kak?

Kral. Ja z wami sto dukatow sadžu, zo z tymle
swojim mjenom ani přez draždžanske wrota njepředžeeće.

Roh. Wón je blázn!

Rycht. Consultissime! Sadźmy, sadźmy!

Roh. Ja njepředć přez draždžanske wrota? Ja, kiž
sym kóždy tydzeń, praju dwójcy, we Draždžanach? im-
mediate! Ja, kiž tam jutře, da-li Bóh, zasy pojědu?

Kral. A hišće junkróć: sto dukatow na to, zo
přez draždžanske wrota jutře njepředžeeće!

Rycht. Sadźće, Consultissime, sadźće!

Roh. I hdy by to za to stało, džesać tysac dukatow
sadžu, immediate! ale — a hdže dha bychy ći bosakajo
džesać dukatow wzali, wjelé mjenje sto?

Kral. Knježe! to je naša starosć.

Hósć. To je to najmjenje, knježe Štyrirohačo! Ja
znaju jednoho z tychle wumělcow, a wjele lěpje znaju
jeho zamožiteho nana. Ja za nich steju.

Stul. }
Cyž. } Kak?

Kral. Knježel! dzakujemy wam za dobrowólne zadobreprajenje, ale njeje nam teho trjeba. Dobudže-li tón zawistnik, na minutu so jemu pjenjezy wusadza. Mój časnik, moje pjerščenje tu sadžbu tři króc přewaža!

Cyž. Njedajće ničo na to, zo pěši pućujemy! Štóz chce lud a krasu přirody spóznać, tón njesmě so do woza tyknýć dać.

Rycht. Sadžmy, Consultissime, sadžmy!

Mat. Hdy bych ja něšto z tym činić měł, na měsće bych sadžil.

Roh. A jeli so do ranja ze směchami njezadaju, plaći — sto dukatow!

Rycht. Mój smoj testes.

Mat. Što to je?

Rycht. Swědkaj.

Mat. Haj, mój smoj swědkaj.

Kral. Hdy zeńdžemy so w Draždžanach?

Roh. Ja wotjědu, hdyž so swětlić počnje, immediate!

Kral. Derje; na dzensniše smy hotowi.

Roh. Dobru nóc!

Rycht. O hdy bych jeno tež pódla być mohł!

Mat. Zapřahnu swojeho brunačka, pojedžemoj tam hromadźel!

Rycht. Mágus mihi eris Apollo!

Mat. Ničo na poło. Mój brunačk naj tam za połtřeća hodžiny dowjeze.

Rycht. Po tajkim hallohi! do łoža — a za tři hodžiny zaso do škórni! — Hej, pinčniko! tu su pjenjezy!

Roh. Hehehe! poł swěta sym přejězdžil, ale tajkeho blazna njejsym hišće ženje namakał, immediate! Tu su moje tři škleńcy piwa! — Dobru nóc, knježa molerjo; ja sym muž wot słowa! ale — jenož zo so wy hać do ranja njewuspiće a njezapłakaće na swojej džěćecej hluposću, immediate! Hehehe! (Woteńdže.)

Rycht. To budže gaudium! — Jenó so postarajće, knježe Matijo, ne sero veniamus!

Mat. Wy chceće hišće něšto syre jěšć? Džiće radžo lehnýć!

Rycht. I ně, hehe! napominam was, Matijo, zo bychmoj pozdže njepřišoj.

Mat. To so njestarajće! Hišće džensa čisnu brunačkej kusk syna, a rano so nad nim spodžiwaće!

Wustup 6.

Molerjo sami. Pozdžišo pinčnik.

Cyž. Hahaha!

Stul. Wy sće něšto rjane zapřadli!

Kral. Čeho dla?

Stul. Mjěrzaše će tych sto dukatow?

Kral. Bah!

Stul. Ja njewěm, kak njemóht tón khamjel přez draždžanske wrota přińć?

Kral. Ja to tež njezapřijam. Swěć mi, wot hwězdy korusko!

Cyž. Hahaha! to je čertowy slěpc, tón Kralik.

Stul. Směj so jeno, směj! Jutře budža so nam či hlupakójo smjeć, a hdyž so to roznjese, wusměje so nam cyły swět!

Cyž. Njehněwaj so, bratřiko, ja sam so jeno ze zlóscu směju. Hlupy to je, hnójhlupy kusk! Ale pomyslmy sej, zo so to wjacy wróćić njeda, a zakřipmy ze zubami!

Stul. Njeh mje djaboł njewozmjje, hdy by to hišće hanibniše njebyło, w tym wokomiknjenju bych so wot waju džělił, a bych šoł wot hroda k hrodu sam a sam.

Cyž. Bratře, njepřinjes nje wo zmužitosć! Hdyž je so stało, je so stało! Načehn radšo we twojich mozhach něšto trunow wjacy a přemysl, kak bychmy konje dóstali.

Stul. Ty bě swój žiwy džen přecy po wójnje žadosćiwý; staraj so wo dobyće!

Cyž. Čicho, čicho! Čakaj, čakaj, mi jasne swita!
Ja to mam, bratře Stuliko, ja to mam!

Stul. Wozmjěš sej šibałstwo na pomoc? Wočorniš
jemu we wrotach mjeno?

Cyž. Ah! fi! To dokonja kóždy hłupak! Ani wo
pismik jeho mjenu, ani wo prošk jeho khwalbje nje-
škodžu. My dobydžemy mudrje, wćipnje, genialnje.

Stul. Bóh daj!

Cyž. Hej, pinčniko, pinčniko!

Pinč. Mi so zda, zo knjez Kralik cyłu tu komediu
přespi.

Cyž. Pój jow!

Pinč. Tu sym.

Cyž. Tu maš twjerdy toleř.

Pinč. Džakuju ponižnje.

Cyž. Ale njeprajiš-li mi prawdu a njezabudžeš-li
hišće džensa, wo čim sym z tobu ryčał, dha budžeš to
tysac króc wobžarować.

Pinč. Dajće mi telko na khribjet, kaž tutón toleř
slěbornych wunoša.

Cyž. Kak dołho znaješ wašeho lazeńka?

Pinč. Štyri lěta.

Cyž. Su ěi jeho domjace wobstejenja znate?

Pinč. Tak, tak.

Cyž. Zo jutře do Draždžan pojedže, to wěš?

Pinč. Hehehe! to sym słyšał.

Cyž. Kak khětre móže tam być?

Pinč. Kak bórzy? Wokoło sydymich.

Cyž. Nic přjedy?

Pinč. Lědom wo někotre minuty.

Cyž. Kak, hdy-by w třoch wotjěl?

Pinč. Njewotjědže. Do štyrjoch jeho swój žiwy
dzeń nihtó z loža dóstał njeje. To by cyłe město wu-
mrjeć mohło, abo jemu wjerch na hłowu spadnyć mohł,
do štyrjoch njewulěze, a to jeno, hdyž ma jara nuzne.
Hewak spi hač do sydymich, do wosmich.

Cyž. A by-li w štyrjoch wotjěl, móže tam do šesćich być?

Pinč. Njebudže! W poslednej korčmje před Dražďanami zastanje jedyn raz kaž druhi, a tam so dobre poł hodžiny zadžerži.

Cyž. Čeho dla?

Pinč. Na drozy hinak njejědže, w lěće a w zymje — wosebje rano —, hač w kožuše wot nohow hač do hłowy. Tam hakle so přewobleka, myje, pudruje, česa a sněda; a kak sněda!?

Cyž. Móžeš to wšo wobswědčić?

Pinč. Z ćěłom a z dušu!

Cyž. Po tajkim přinjes nam na měšće zličbowanje!
— Pój, bratře!

Stul. Doniž so tón mjerzacy měch hač na posledni suk njerozwježe, njebudu bjez tyšnosće ani wodychnyć móc.

Pinč. Nó, jeli tón naš knjez Rohowin tych sto dukatow přěhraje, a ja bych sto nowych dukatow sadził, přetož ěi molerjo maja wjacy mudrosće we škórnjach, hač tón Goliath w cyłej swojej hłowje, dha nam Bóh pomhaj! Štóz najprěni skhorje, budže z najmjeńša položku zaplaćić dyrbyeć.

Jednanje II.

Wustup 1.

Wojacy.

Wojak. Wotstup!

Wustup 2.

Rips. Wojak. Stulik.

Wojak. Zastańće!

Stul. Dobre ranje, knježe Ripso!

Rips. Dobre ranje! Štó wy sće?

Stul. Moleť.

Rips. Z wotkel?

Stul. Z Prahi.

Rips. Hdže jědžeće?
Stul. Do Draždžan.
Rips. Kak so mjenujeće?
Stul. Jóžef Jednorohač.
Rips. Je tudomny měščanski radzićel z vašeho
přećelstwa?
Stul. Mojeho nanowy bratr.
Rips. Snadž k njemu jědžeće?
Stul. K njemu!
Rips. Bože mje!
Stul. Bohu džak! Jědź, swako!

Wustup 3.

Wojak. . Rips. Cyžik.

Wojak. Zastańće!
Cyž. Dobre ranje, knježe Ripsot!
Rips. Dobre ranje! Z kim mam česć ryćeć?
Cyž. Z hercom z dziwadła.
Rips. Z wotkel přijědžeće?
Cyž. Z Wrótsława.
Rips. Hdže jědžeće?
Cyž. Do Draždžan.
Rips. Mysliće tu wostać?
Cyž. Wostanu.
Rips. Waše mjeno?
Cyž. Pawoł Dwajrohač.
Rips. Kak? Hm, dziwna wěc!
Cyž. Chceće něšto?
Rips. Ně! Jědźe Bože mje!
Cyž. Jědź, swako!

Wustup 4.

Rips. Wojak. Kralik.

Rips. Spodźiwna wěc! Za Jednorohačom jědže za
pjatami Dwajrohač. Aha, hižom zasy sčercí póstowy różk.
Wojak. Zastańće!

- Kral. Nanajponižniši služownik, knježe Ripso!
Rips. Waš služownik! Hdže jědžeće?
Kral. Hdžež mój miłosciwy knjez poruči.
Rips. Hłupak! Štó je waš knjez?
Kral. Hrabja Wawelski.
Rips. Wy sće jeho —
Kral. Jeho komornik.
Rips. Z wotkel přijědžeće?
Kral. Z Krakowa.
Rips. Waše mjeno?
Kral. Stanisław Třirohač.
Rips. Kak? Kak so wy mjenujeće?
Kral. Stanisław Třirohač.
Rips. Knježe, to njeje wěрно.
Kral. Mój Božo, čeho dla nic?
Rips. To je jebaństwo! Z woza won! To móht
tola djaboł wzać!
Kral. Knježe Ripso! na čo so hóršice?
Rips. Steju snadź tu teho dla, zo bychy sej ně-
kajcy tulakojó ze mnu žort zehrali, abo hórje, wjele
hórje? Je to wjacy hač žort.
Kral. Mój Božo! Za čo dha mje maće, knježe Ripso?
Rips. Waše prawe mjeno chcu wjedžeć.
Kral. Stanisław Třirohač.
Rips. To njeje wěрно.
Kral. Kak dha so po tajkim mjenuju?
Rips. Djaboł; Beelzebub!
Kral. Njechaće-li mi wěrić, tu maće někotre pisma,
kotrež sym dżakowane Bohu do kapsy tyknył. A njeje-li
wam to dopokazmow dosć, woprašějće so mojeho knjeza,
kiž za pjatami za mnu jědže. Ja njewěm, što přećiwo
mojemu mjenu maće, sym čestnych staršich džěco.
Rips. Jědžeće k čertej!
Kral. Swako, jědź, jědź spěšnje!
Rips. Třirohač! Póndže-li to dopołdnja tak dale,
dha so něšto stow róhow hromadu zjědže! — To hišće

so mi tola swój żywy dzeń stało njeje a njestanje so, bych-li tež tři sta lět do wrotow na straž khodził. Tola mje to mjerza, zo sym teho poslednjeho pušcił, a — nje-prijédže-li hrabja Wawelski bórzy — aha! tu je!

Wustup 5.

Wojak. Rips. Rohowin.

Wojak. Zastańće!

Rips. Směm-li prosyc —

Roh. Wšak mje znajeće, knježe zastojniko!

Rips. Njemóžu so dopomnić, knježe hrabja, zo bychmoj so hdy widžaloj.

Roh. Aj, aj, ja njejsym žadyn hrabja!

Rips. Kak? Nimam tu česć ryčec z hrabju Wawelskim?

Roh. To nic, knježe Ripso! Wo tym njejsym ani słyšał, immediate!

Rips. Štó sće wy po tajkim?

Roh. Łazeńk a měšćanosta.

Rips. Hdže jédžeće?

Roh. Do Draždžan.

Rips. Wostanjeće tu?

Roh. Jenož dopołdnja.

Rips. Waše mjeno?

Roh. Rohowin Štyrirohač.

Rips. Kak? Čert a hela tola! Hišće wjac? Knježe, vašemu žortej abo lěpje jebanju sćinju na dobo kónc. Dele z woza!

Roh. Čeho dla dha?

Rips. Polězće won, praju, abo dam was z mocu wučahnyć.

Roh. Knježe Ripso, mějće tola rozom, immediate!

Rips. Njebjo a zemja! Mysli snadź tón knjez, zo sym ja błažn?

Roh. Ja tež bjez mysli njejsym!

Rips. Wy sće jebař! Dele z woza!

Roh. Knježe Ripso, nječinće mi kriwdu, ja sym čestny čłowjek.

Rips. To so pokaže! Hej, strażniko! Wočinće khorejtu a wučehnće jeho won!

Roh. Knježe zastojniko, je-li so zwažicie, ja was wobskoržu — pola krala.

Rips. Jenó won z nim!

Roh. Knježe korporola! Knježe hejtmáno! Knježe generalo! immediate!

Rips. Dowjedźće jeho do strážnicy!

Roh. Ja běch juž sto króc w Draždžanach, immediate! Sym tu každy tydzień dwójcy, znaje mje tu kóžde džěco.

Rips. A mjenujće so knjez Štyrirohač?

Roh. Štyrirohač.

Rips. Po tajkim prječ z nim! Do strážnicy! Přimńće jeho!

Roh. Knježe Ripso, běda wam! Budźće to wožarować, immediate! Budźće so mjerzać! Ja sym jara znaty, bohaty muž; poł swěta sym přejěl, immediate! A hdy by na tym tež mój dwór z fabriku skočić dyrbjał —

Rips. To bě tola djabołske pasmo! Tu přijědže Jednorohač, za pjatami za nim Dwajrohač, hnydom na to Tři-rohač, a nětko k temu všemu hišće Štyrirohač! Jednorohač, Dwajrohač, Tři-rohač, Štyrirohač! a džesać tysac rohow, a ničó hač rohi! Teho ripsa chcył rady widźeć, kiž by temu šibałstwu spokojnje přihladował!

Wustup 6.

Rychtař. Matij.

Mat. To smoj w rjanej luži!

Rycht. O maleficium, o nefas!

Mat. Chcemoj dha tam doskočić a jeho zamolwjeć?

Rycht. Dii avertant! Z wojakami njeje derje žortować.

Mat. Žortować tež mój z nimi njechamoj.

Rycht. Džiče, knježe Matijo, sam; ja dōstanu spīnanje do nohow, ja dyrbju do woza!

Mat. Samemu so mi tam tež njecha.

Wustup 7.

Molerjo.

Cyž. Dobyće, praju wamaj! Rohowin je juž we stražnicy!

Kral. Wubjernje, tōn budže na nas molerjow spominac!

Stul. Njewyskajtaj jenož prjedy, hač njepřeskočítaj! Štó wě, kak to wupadnje!

Kral. Ah, derje to wupadnje! Přecelo, budžće tak dobry a zawołajće na někotre wocomiknjenja knjeza Ripsa won!

Cyž. Zawěрно, Kraliko, ja so teho nětk sam kusk boju.

Kral. Ah! ja tež! Ale na tych wotnohach njemōžeme wisajo wostać! Pšt! Dajtaj mi ryčec!

Wustup 8.

Rips. Prjedawši.

Rips. Štó so za mnu praša?

Kral. Knježe Ripso!

Rips. Što widžu? To je mi znate wobličo!

Kral. Čim dlěje na tuto wobličo hladam, ah! teho dla bě mi tež prjedy tak znaty, Michale, mój přecelo!

Rips. Njeh mje kulka zatřeli! Kraliko! Hdže sy so ty tola jow wzał?

Kral. Ja do swěta du k swojim Muzam! — A teho njeběch so nihdy do smjerće nadžal! Zo sy ty wojak, to mi twój nan pisaše, ale w Draždžanach a džensa, a runje w tutej žohnowanej khwilecy njebudžich će tu pytał.

Rips. Štó staj taj knjezaj? Najskeřšo twojej přecelej?

Kral. Haj, molerjej, kaž ja. To je knjez Jedno-rohač, to je knjez Dwajrohač.

Rips. Kak?

Kral. A ja běch tón knjez Třirohač.

Rips. Ty, Kraliko? Je to móžno? Praj mi tola —

Kral. Tón šešerjaty hobr je woprawdže łazeńk z najbližšeho českeho městačka. My tam přińdžechmy a mowachmy tam za pjenjezy, tak kaž móže so jeno wot wumjełcow a čestnych ludži žadać. Tón hlupak hanješe nam z hubjenym wotmyslenjom naše džěło, přinjese nas wo zaslužbu, a w tutym hnězdze tež wo dobre mjeno. Molerjo a basnjerjo, to wěš, łowja swój žiwy dzeń za česću. My chcychmy so wjećić, a luby Bóh wě, kak so to we winowym zawjerćenju činješe; ja sadžich z nim sto dukatow, bratře, sto čerwjenakow, zo njeprějědže přez draždžanske wrota! Nětk to wšo rozemiš!

Rips. Aj, aj, přecelo, přecelo! Ty njejsy ludžiškrjenje hišće wostajiš! Kak dha, hdy by džensa na mojim měsće něchtó druhi był?

Kral. Bratře! Bóh přecelstwa je nad namaj knježil! Nam njeje wo sto dukatow; dowjedź nas potom do stražnicy, a tam je do jedneho rozdamy; ale my chcychmy jemu zaplaćić, a to je so z dospołnej měru stało. Njedaj jemu dlěje ćěpjeć, pušć jeho won!

Rips. Z radosću! Na mnje njesmě skorzić! Kóždy druhi by na mojim měsće tež tak činiš.

Wustup 9.

Rychtař. Matij.

Rycht. Ja bych jeno rad wjedzał, hdze jeho pojedu.

Mat. Najsnadno su jeho sadžili.

Rycht. Ah! — Quid deprehendo? knježe Matijo, knježe Matijo!

Mat. Nó?

Rycht. Njesteja tamle či wjedrowi molerjo?

Mat. To su woni.

Rycht. Per Deos infernales! Hižom jeho wjedu!

Wustup 10.

Rohowin. Rips. Prjedaŕši.

Roh. Hdže su ċi njedočinkojo?

Rips. Tamle!

Kral. Knježe Rohowino! Ći hłupi molerjo chcedža te sto dukatow mčć.

Roh. Ah, ja so z mjerzanjom puknu, immediate! Wy jebakojo! Wy škŕkawy! Wy hawrony! Wy rapaki! Wy hłupakoj! Wy rubježnicy! Wy — wy — wy — immediate!

**Biskop Thietmar Merseburgski
jako słowjanski ryčespytnik.**

Wot J. E. Smolerja.

(Čitane w posedźenju ryčespytneho wotrjada M. S. 2. oktobra 1862.)

Bjez chronistami srjedźnych wěkow zasłuža biskop Thietmar Merseburgski našu wosebnu kedźbliwosć. Wón běše w stronach žiwy, w kotrychž lud z wulkeho džěla našu serbsku ryč ryčeše, a wopisuje wjele podawkow, kiž su so stałe w krajach, wot Serbow wobydlenych. Hač je našeje serbskeje ryče dospołnje mócný był, to njehodži drje so zjawnje dopokazać; zo pak je ju we wjetšej měrje znał, wo tym swědča wšelake wułoženja, kotrež wón w nastupanju wšelakich słowjanskich słowow podawa.

Tak piše wón w 2. knize 23. stawje swojeje, w l. 1012—1018 pisaneje chroniki: „Zo by merseburgski biskop Boso duše, jemu dowěrjene, ċim lóžo w prawej wěrje rozwučować móhl, bě wón někajke napokazanje w słowjanskej ryči napisał, a prošeše Słowjanow, zo bychy „kyrie eleison“ spěwali, a wułožowaše jim wužitk teho. Ale woni přeměnicu tuto słowo směšnje, prajicy: W kri (je) wolša, štož w němskej ryči rěka: „Die Eller steht im Busch“. Po našej hornolu-

žiskej serbskej ryči by to rěkało: ‚w keřku wólša‘ a po delnołužiskej: ‚w krju wolša‘; přetož naši delnołužiscy serbscy bratřa wužiwaja słowo keř, gen. krja, hišće džensniši džen tam, hdžež my keřk stajamy. A lokativ krju móže po wšelakich słowjanskich naryčach tež kri rěkać. Thietmar je po tajkim spomnjenu sadu cyle prawje wułožił.

Dale piše wón we 4. knizy 28. stawje: ‚Jako bě khěžor (Ota II.) k mjezam župy Diedesisi přišoł, khwataše jemu napřečiwo (pólski) wjeřch Bolesław, to je po starym wuznamu słowa ‚najwjětša sława‘. Tež tuto mjeno je Thietmar derje dosć wułožił, hač runje by so Bolesław po našej nětčišej serbskej ryči hišće lěpje jako bóle sławny wułožiť hodžił.

W tej samej knizy we 35. stawje powjeda Thietmar: ‚Sławny pólski wjeřch Mješko běše sebi wosebnu Čechowku, sotru českeho wójwody Bolesława, za mandželsku wzał, kotraž swoje mjeno ze skutkom wobswědči. Přetož wona rěkaše Dobrowa, to je po němsku: ‚Die Gute‘. Zo je wón tež tudy prawje wułožował, to drje hakle dale dopokazować njetrjebamy.

We 5. knizy 15. stawje wułožuje Thietmar mjeno ‚Włodowoj‘, prajicy, zo to ‚móc (knjejestwo) wójška‘ rěka. W našej nětčišej serbskej ryči wjacy słowjeso ‚włodźić, władać‘ nimamy, ale w druhich słowjanskich naryčach rěkaja wone to, štož naše ‚knježić‘, a ‚woj‘ je po korjenju to, štož naše ‚wójsko‘, tak zo je Thietmar mjeno Włodowoj pěknje dosć wułožił.

We 6. knizy 8. stawje piše wón: ‚W towarštwje kralowym bě wójwoda Jaromir, a tuto mjeno znamjenja ‚wěsty měř‘. W našej serbskej ryči mamy partikulu ‚jara‘, kotraž po němsku ‚sehr‘ rěka. Ale wona je wotwodžena wot adjektiva jary, kaž to hišće druzy Słowjenjo maja, a při nich rěka jary tón, kiž so pola nas sylny mjenuje, a měř wupraja so druhdze tež mir. Thietmar njeje teho dla mjeno Jaromir zlé wułožił.

W tej samej knize we 19. stawje dawa wón wułożenje znateje řeki, kotraž so hišće džensa ‚Bober‘ mjenuje, prajicy, zo tole słowjanske mjeno laćanscy ‚Castor‘ řeka. My pak wěmy, zo je Castor zwěrjo, kotrež so słowjanscy ‚bobr‘ a němscy ‚Bieber‘ mjenuje.

W 7. knize 44. stawje wułożuje Thietmar mjeno města ‚Nemzi‘ (Němci, nětko Nimptsch w Šlezynskej), prajicy: ‚..... město Nemzi, kotrež ma swoje mjeno z teho, dokelž je wot nas (Němcow) natwarjene.‘ Wułożenje je prawe. — [Při tej składnosći směmy drje na to spomnić, zo mamy serbsku wjes w Hornych Łužicach bjez Kulowom a Wojerecami, kotraž tež ‚Němcy‘ řeka. Z jeje pomjenowanja můžemy sudzić, zo je wot Němcow wobydlena byla, wosebje hdyž přispomnimy, zo so wona němski ‚Dörghenhausen‘ to je ‚Thüringenhausen‘ mjenuje, štož na to pokazuje, zo su jeje wobydlerjo někdy Němcy z Deringskeje (Thüringskeje) byli. Nětko tam jenož Serbja bydla, ale mjeno ‚Němcy‘ je tej wsy přeco wostało.]

W tej samej knize w 52. stawje spomina Thietmar na ruskeho knjaza Włodzimira a praji: ‚Tutón kral (Włodimir) řeka po wuznamu sameho słowa: móc (knježstwo) měra.‘

Skónčnje wułożuje wón we 8. knize w 3. stawje mjeno ‚Beleknegini‘ (Běłoknjegini) a praji: ‚To řeka w słowjanskej ryči ‚rjana knjeni.‘ — Na přěni pohlad zda so, zo je wón słowo ‚běly‘ wopaki přeložil; ale znate je, zo ‚běly‘ husto, wosebje w poėtiskej ryči, tež ‚rjany, šwarny‘ řeka. Tak je na přikład: běly dwór, běly hród atd. tak wjele, kaž: rjany dwór, rjany hród.

To by było, štož bych wo Thietmarje Morseburgskim jako wo słowjanskim ryčespytniku powjedać wjedził. A hač runje to wjele njeje, dha je tola přeco zajimawe, hdyž widžimy, kak je so před wjacymy dyžli 8 lětsotkami jedyn z najwučenišich němskich biskopow ze słowjanskim ryčespytom zanošował.

Dr. Jan Mahr a jeho wotkazanje.

Podat *Michał Hórnik.*

Serbska džakownosć nowišeho časa zapisuje do swojeje historie a hišće hlubšo do swojeje wutroby wšitkich, kotřiž su so na to abo druge wašnje za duchowne abo materialne lépše svojich serbskich sobubratrow starali. Wosebje česći wona tych, kotřiž so we zrudnej zańdženosći za swoju serbskosć njehanibowachu, ale wjele wjac lépsi a sprawniši přichod za Serbowstwo wočakowajo tule swoju nadźiju z wulkimi skutkami před šwětom wuznawachu. Najslawniši tajki Serb a dobroćer cyłego serbskeho luda bě zawěsće ryčnik J. M. Budař, kiž swoje zamoženje tehdy, hdyž druzy w bjeznadźijnosći a njedźelawosći na wotemrjeće poslednjeho Serba čakachu, jenož khudym a hódnym ‚Serbam‘ wotkaza. Ale pódla tuteho wulkeho a nadobneho narodowca zaslužuja tež někotři druzy khwalobne wopomnjenje. Chcu teho dla tudy jednemu z tutych na dobrych podložkach mały wopomnik stajić, mjenujcy Dr. Janej Mahrej, kotrehož fundacia je a budže wulka dobrota za katholskich Serbow.

Jan Mahr narodži so 16. februara 1765 na kuble, kotrež hišće džensniši dzeń Mahrec (Marec) rěka, w Njebjelčicach. Dokelž we wjesnej šuli hižom wosobne duchowne dary pokazowaše, pósłašaj jeho staršej na šulu do Budyšina a pozdžišo do Prahi, hdžež wón jako serbski seminarist gymnasialne studie wotbu. Bohosłowstwo (theologiu) študowaše potom w kollegiu de propaganda fide w Romje, hdžež sej ze swojej njewustawacej pilnosću a džělawasću we wědomosćach doktorsku dostojnosć dobu. Duchownske swjećizny dosta w khapali (in sacello) teho sameho kollegia, a to 15. měrca 1788 subdiakonats, 30. t. m. diakonat a 6. hapyrła presbyterat. Jako měšnik do wótčiny so wróćiwši nadźiješe so, zo budže mjez svojimi krajanami najzbožownišo w Jězusowej winicy skutkować móe. Ale k jeho zrudobje njebě při žanej farskej cyrkwi

městno wotewrjene. Duž přebywaše pjeć lět jako domjacy wučer w Bjarnatecach¹⁾ pola sudniskeho Richtera, při kotrymž wón w domjacej khapali Bože služby dźeržeše a sej z kubljanjom a wučenjom džěći wulki džak zaslůži. Tola polny duchownych a čělnych mocow přeješe sebi šěrše polo za swoju horliwosć a džělawasć, a žadaše 1793 wot swojeho ordinaria biskopa Schüllera litteras dimmissoriales. Z tajkej dowolnosću poda so do Hornjeje Rakuskeje a nastupi kaplanstwo w městysu Haagu. Ale hižom w léće 1796 powoła jeho tehdomniši ordinarius tachant Kobalc zašo domoj a postaji jeho za dopołdnišeho němskeho předarja w tachantskej cyrkwi s. Pětra w Budyšinje, w kotrymž zastojnstwje wón hač do lěta 1819 zawosta. Hižom w léće 1810 bu za kawnownika wuzwoleny. Po smjerći probsta knježniskeho klóštra s. Madleny, njeboh Wernera w Lubanju (Lauban), přepoda jemu biskop a tachant Lok, pod kotrymž tehdom hišće tamniša wosada z klóštrom steješe, tuto zastojnstwo. Z tym bu wón tež měšćanski faraš. Hdyž.buchu k škodže katholskeje cyrkwyje²⁾ w léće 1820 fary Kulow, Jauernik, Hennersdorf a Pfaffendorf wot budyskeho tachantstwa wottorhnjene a z wrótslawskim biskopstwom zjenočene, bu Mahr za arcyměšnika a visitatora cyrkwjow a wučerjow w mjenowanych wosadach postajeny, kotrehož zastojnstwo pak so wón po krótkim wzda, zo by so čim bóle za naležnosće klóštra starać mohł. W léće 1838 swjećeše wón jubilej pjećdziesiątletneho měšnistwa, při kotrejž składnosći jeho pruski kral z rjadom ryčerjow čerwjeneho worjoła počesći. Wysokowaženy w klóštrje a

¹⁾ Hdyž je korjeń 'Bjarnat', dyrbimy pisac Bjarnatecy, nie Bjernaćicy, štož by 'Bjarnata' žadało; póllanska forma třech je Bjernadźicy wot 'Bjernada'.

²⁾ Tak hodži so z prawom wobkrućić, hdyž pomyalimy, zo jenička serbska wosada wrótslawskeho biskopstwa nima dosć serbskich duchownych a wučerjow. W Kulowje je wjetša položca cyle serbskich džěći a ani jedyn serbski wučer. Z tym čerpi nie jenož narodnosć, ale tež nabožnosć!

w dališich stronach wumrje wón 9. novembra 1848 w starobje 83 lět a nimale 9 mėsacow a bu 13. t. m. w Hengersdorfje pohrjebany.

Haćrunje je najdlěši čas mjez Němcami skutkował a tež w Němcach wumrjeł, je Mahr tola přeco Serb wostał a jenož Serbam wotkazanje sčinił, kotrež jeho mjeno w serbskich stronach stajnje wožiwnja a materialne srědky serbskim młodźencam poskićejo tež za naše Serbowstwo zbožownje skutkuje!

Njeboh Mahrowe wotkazanje abo officialnje ‚Dr. J. Mährische Foundation‘ ma 10,000 tolerjow zakładneho kapitala. Wón přepoda položcu teho sameho 30. julija 1846, a druhu 25. januara 1848 budyskemu tachantstwu ze wšěmi instrumentami (obligaciami), kiž na kubla Oberlangenöls, Steinbach a Stöckicht (Langenöls a pertinencie) swědčachu, k wotmyslenej swojej fundaciji, kotruž pod administraciju tachantstwa staji. Podrobnosće swojeje fundacie wukładže wón swěrnemu Serbej, swojemu přećelej kapitularej kantorej Michalej Hašcy ertnje; tola přjedy hać bě to napisal a zakonšcy wobtwjerdzić dał, bu wot smjerće překhwatany. Tehdomny biskop Dittrich, kiž bě tu wěc wot Haški sej přednjese a wobswědčić dał, přija a wobtwjerdzi a podpisa ‚Bestätigungsdecret‘ 30. novembra 1848. Tola hdyž tachantstwo wot pruskeho knježerstwa wobkrućenje žadaše, njebu to same podate, dokelž Mahrec potomnicy po žónskim boku přećiwo plaćiwosći wotkaza skoržachu. Woni buchu we wšitkich třoch instancach wotpokazani a spytowachu nětko puć wotwołanja (appellacie). Tola tachantstwo njepuści jow wot swojeho prawa, wosebje dokelž běchu mjenowani potomnicy w testamenće bjez teho hižom wobmysleni (dwě sotře — Wórša a Madlena abo jeju potomnicy — po 1500 tol.), a dokelž to zakonšcy nuzni herbojo njeběchu. Zo pak njeby prawowanje lěta dolho trało a tak so wjele kapitala přećiwo woli testatora zhubiło, zwoli tachantstwo do zjenoćowaceho jednanja, kotrež so ze zjed-

nanskim protokollom 24. septembra 1855 skónči, kiž je wot nětčišeho tachanta a jeho konsistorialow, kaž tež wot wšitkich Mahrec potomnikow podpisany. Po tutym dostachu Mahrecy 3600 tol. Mjez tym bě tachantske konsistorium hižom 1853 regulativ wuradžiło, a fundacia bu w lécu 1853 přeni króc w ‚Kamenzer Wochenschrift‘ a ‚Budissiner Nachrichten‘¹⁾ wupisana; tola bu tehdom hišće wot wudželenjá wothladane. Druhi króc so fundacia wupisa a přeni króc so wobsadži jutry 1859.

Cyła fundacia ma sydom stipendiow, kiž so pohlětnje prænumerando wuplácuja, a to:

a) dvě měsće po 80 tolerjach za fakulty, najprjedy bohosłowsku (theologisku), potom prawiznisku, lékařsku a filologisku; tež dawa so tuto stipendium we najwyššimaj rjadownjomaj gymnasia, mjez tym zo móžetaj gymnasiastaj w nižších rjadownjach jenož 50 tol. dostawać. Tuto stipendium móže so tež lěto po skónčenju studiow tajkim wudželeć, kotřiž hišće druhu universitu w Němcach, Italii abo Francowskej wopytuja, a tak wuštudowawšemu duchownemu ma so při nastupjenju přenjeho zastojnstwa hišće 100 tol. darić;

b) tři města po 50 tolerjach za tajkich, kiž so na wučerstwo, chirurgiu, hórnistwo abo hajnistwo abo k něčemu přihotuja, štož akademiske studie požaduje;

c) dvě měsće po 30 tolerjach za tych, kiž so wumjeństwu abo rjemjesłu podawaja.

Po tajkim wudžěla so kóžde lěto najbóle 370 tol. Mahroweje fundacie; zbytk danje hromadži so za rezervny fond, kiž ma najwyše na 1000 tol. postupić, tak zo so potom po woli a wobzamknjenju tachantskeho konsistoria njebjelčanska wučerňa, stipendiatujo atd. z mje-nowanym zbytkom wobdžěla.

Prawo na tute stipendie maja jenož Serbja t. r.

¹⁾ Serbski ‚amtsblatt‘ by nuzny byl!

serbskeje ryče mócní ¹⁾ katholskeho wuznača, a to: 1. potomnicy dweju sotrow njeboh Mahra, 2. dališi přečelojo po žónskej Mahrec linii, 3. młodźencojo z njebjelčanskeje wosady (t. r. z Njebjelčic, Serbskich Pazlic a Pěskec) a 4. katholscy Serbja sakskeje ²⁾ Hornjeje Łužicy.

Dokelž je hižom nětko mało blizkich přečelow, njeje tuta fundacia wjacy swójbna, ale skutkuje hižom powšitkownje k lepšemu našeho Serbowstwa, a někotryžkuli němcowafski nan widži z njelubym spodźiwanjom, zo je ta zaccpěta serbska ryč za jeho džěci we přihotowanju na tak wšelake powołanja tež hišće — profitable!

Jan Michał Budar.

V.

W 1. zešiwku tuteho časopisa na lěto 1860 sym na 16. stronje podawk, wot wšelakich wosobow mi jenak wobtwjerdźowany, sobudžělił; wón nam powjeda, zo a kak je njeboh Budar dla někotrych kralowsku majestu na česći ranjacych słowow raz do kriminalneje skórzby a na to do jastneho khostanja přišoł.

Tejle podawiznje w Budarjowym žiwjenju mamy hišće naslědowace dodać:

1. Tamny čłowjek (Němc), kotryž běše ze swojej žonu njeboh Budarja na tamne sobudžělene wašnje jeho wobskoržiwši, přeradžił, je po prawym a z połnym mjenom

¹⁾ Tak to wysokodostojne konsistorium zdobnje a z prawom wukladuje a dawna tež tajkich žadarjow, wo kotrychž serbskości njeje přepokazane, pruhować. Spisačel tuteho nastawka je sam hižom po poručnosći konsistoria wěsteho młodźenca pruhował. Wšelacy němscy młodźencojo chcychu hižom za Serbow při tejle wěcy powažowani być, dokelž hišće staršej serbski ryčítaj abo tola derje rozemitaj! To dopomnja woprawdže na znate přisłowo wo wujowstwje w času kermuše!

²⁾ Přičina wuzamknjenja pruskeho džěla je tež to, zo je so při wottorhnjenju kulowskeje wosady wot budyskeje diocesy na 30,000 tol. wšelakich fundacijow do Pruskeje wotedać dyrbjalo.

Jurij Adam Leunert rěkał a pječa žiwnosć (wot něh-dušeho Hrohec kubla) w Hornjej Hórcy wobsedzał. Wón je po ćele srědnjeje, skerje małeje, snadnje wulkosće byl a je w módrej sukni, třiróžkatym klobuku, w lacu z wulkimi kneflemy, w šěrych ničowych nohajcach a w stupnjach ze šnalemi khodžil. Hewak je byl pječa překlepana, ryčniwa hłowička a po wašnju lesćiwy, hladki, ludawy člowjek. Pozdžišo je pak so sam w ćěmnych horach wyše Hornjeje Hórki wobwisnył.

Sudnistwo, kotrež je tamnu skóržbu přećiwo Budarjej wjedło a přisudžene jemu khostanje na nim wudokonjało, je tehduši sudniski hamt w Stołpnju byl.

Po wšěch powjesćach, kotrež sym w tymle nastupanju nahromadzić móhl, je so Budař přećiwo tejle skóržbje jara zapjerał a na wšo wašnje wobarał, wosebje pak potom, jako je dyrbjał přisudžene khostanje w jastwje wotpokućić. Žadyn dziw, zo so jemu to chcyło njeje!

Tajku khódbu je wón wjaćy króć wot so wotwobroćić pytał. Tak je stołpnjanski hamt, zo by jeho do jastwa dostał, běrcu po njeho słał, temule raz samo pječa tole přikazawši: Budarja — wšo jene — žiweho abo morweho do Stołpnja přiwjesé. Budař je pak, snadno dobrych přecelow w Stołpnje mějo, kotřiž su jemu wotpohladanje sudnistwa z kradžu a zahe dosć wjedзец dawali, tež kóždy raz tajke wobzamknjene zajeće a wotwjedženje do Stołpnja wotwobroćić a k ničemu sćinić wjedzał.

W tajkim wotpohladanju je teho dla, hdyž je běrc po njeho přišoł, so do łoža lehnywši pak na duchu kho-reho, pak za morweho abo mrějaceho so wudawał. To činjo je sebi na př. pječa raz brodu jeno po položcy wot horka dele wottruhał, druhu položcu pak stejo wostajil, kaž tež dale hłowak, jón horka hromadu do kónčojtego zwjazawši, sebi jako khapu na hłowu stajil byl. Druhi raz je zasy za morweho we ložu ležał a sebi pječa hubje ze syropom namazał, tak zo stej čornej bylej; potom pak je mucham do powočinjeneje huby nutř a won lazyć dał.

To widziwši je pječa běrc wot zajeća a wotwjedzenja Budarja wotestejał a jeho za błudneho abo morwego doma wostajił. Kaž sym juž w nastawku II. spomnił, je Budař potom tola tak wjele docpił, zo je swoje khostanje w nětčišej Wićazec abo hornjej korčmje, hdžež su ze železných lěsycow jastwo za njeho přihtowali byli, wotsedził.

2. Tamna kónčita čapka, kotruž měješe njeboh B. jako čěło w kašću ležo na hlówje, běše běła.

Wot dališich powjesćow sym tež tule zasłyšał:

3. Je dyrbjala so raz někajka wojeřska kontribucia płaćić, pječa wot města Budyšina. K temu je Budař pjenjezy požčił. Na dnju, jako su po nje přišli, je je B. prjedy w swojej jstwe wotličił. K tajkemu džělej je sebi pječa muža k pomocy wzał; ličenje samo pak je so tak stało, zo je B. na blido nasadźował, na to pak so blido, při kućiku we jstwe stejace, kóždy raz, hdyž je poľne nasadźane było, nawróćilo a pjenjezy su so dele do kućika do hromady sypałe. Tak přeličiwši je Budař dališe ličenje tym zawostajił, kotřiž su chcyli po požčonku přinć.

Na załožku dóstatych powjesćow spisach.

W Budyšinje 1844.

H. F. Wjela.

Wosmy dźesatk basnjow

wot

Handrija Seilerja.

1. Škrěkawa a dźećelc.

Z duba žoldže wotnošować

Dźećelc widži škrěkawu,

W lěsu hrjebać a je khować.

Widžeše ju njesprócnu;

Duž so do njej poľoži

A ju takle naswari:

Skupa towařska na dubi,
Nimař dosć jow na štomi?
Praj, kak so ċi nosyć lubi
Hišće tež do khowanki?
Jěmy kózdy, štož tu je,
Zbytk njech druhim wotpadnje!

A hdyž zemju swój čas budže
Přikryć sněh a zasypać,
Budžeš žołdze tu a druhdze
Schowane zas namakać?
Wopomń, hač njej podarmo,
Zo tu wšědnje drěješ so!

Žołdze mjeć a wotnošować,
Škrěkawa so zamolwi,
Do khowankow zhromadźować,
Ach, to złoty lóšt je mi,
Było jich, kaž deščika,
Wěř, ja bych wšě hrjebała!

* * *

Stójće, skupi, khopić w swěci
Mamon, kiž was čwiluje,
Kiž nic wy a waše džěci
Wužiwać jón njeb'džeće,
Ale herbjo smějaći
Pónđu wam za marami.

Kaž hdy sroki zhromadźene
Z koša sydrjec pokradnu,
A jón drjebja rozčěrcene
Z kusanjom po trawniku:
Tak, kaž z tutym sydrjecom,
Budže z waším naměrkom!

2. Woś a law.

K lawej něhdy zwjeseleny
Woś jachlo přileća:
Majesteta! dowučeny
Nichtó bóla njej hač ja;
Njejsym nětko wjac tak hlupy,
Jeli rady potrjebaš,
Wěť, mój ,rozymiš' njej tupy,
K stajnej pomocy mje maš!
Čekń, čekń, blaznje zablaznjeny,
Law kral z hordom wotmolwi,
K radže sy mój wuzwoleny
Z wěstosću ty posledni;
Přetož kohož mudrych rada
Njewučehnje ze škody,
Teho zdata, kaž ty, blada
Hlubje šwiknje do nuzy!

* * *

Njewěš sam sej rady žancj,
Wulcy zlě to hižom je;
Hórje, hdyž či z radu khmanej
Mudry služić njepřindže;
Najhórje, hdyž podtykuja
Blazni so či k pomocy;
Přez tych, kaž tež mudrosć duja,
Dospoľnje sy zhubjeny!

3. Mjedźwjedź, wjelk a liška.

Knjez mjedźwjedź něhdy wobzankny,
Kaž wícežny bar bohaty
So widžeć dać. Wón swinisko
Kaž tučnoh' woła pólskeho
Da šerom' wjelkej zarězać
A lišcy kucheń wobstarać,
Sam pak na wulku koľbasu
Dže prosyć lěsnu zwěrinu.

Mjez tym wjelk rěznik wustojny
Bě tykał, warił kolbasy
A liška mudra kuchafka
Bě z niču wšitke měřila,
Zo čestnym hosćam k pohórškej
Nic žana krótša, dlěša njej',
A hanještaj a džělaštaj
Tak nuznje, kaž za wótcny kraj.

Za to pak mjedźwjeďz wiwlaty
Na myto njebě wogramny:
,Wój kóždy šestu kolbasu
,Sej kładźtaj hnydom na stronu,
,Poł swinjeća po hosćini
,Njech waju prócu zaplaći,
,A chcu waj wšůdžom wukhwalić
,A do kuchinjow poručić.'

Ach ale, što nětk scěhuje,
Hdyž hosćow rój so přimjele?
Hlaj, dokelž liška z přejara
Bě krótkej niču měřila:
Dha kolbasy kaž bibaski
So hordžachu w połprózněj škli
A falnychu, zo počojca
Wot hosći ničo njewita.

Duž rěkaše: Wój jebakaj,
Dha hapki waj tež pokažtaj!
Jej wotkładk přińdže na blido,
Wšo wołaše: bowšmorano!
Jej kolbas kóždy tołša je,
Poł lohća dlěša najmjenje —
Duž z hubu suchej, z hanibu
A z pukami jej wuhnachu.

* * *

Njeprawe kubło njetyje
A prawe sobu zežerje.

4. Law a kóčka.

Na lawa něhdy na štomje
So kóčka dele khlemi:
Bóh postrow, luby wujo će,
Ty sławny po wšej zemi,
Kak česćow swójba Kóčkec ma
A ja tež hišće sobu,
Zo jena krej nas přeliwa,
Smy z jeňoh' roda z tobu.

Ja Kóčkec? zaru hněwnje law;
Dha pój so ze mnu witać,
Maš pismo, kotry sym ja staw?
Dha chcemoj sej je čitać;
O njebyła ty na štomje,
Či za wuši cheył sunýć,
Što Kóčkec abo Lawec je
A na wopuš čí plunýć.

* . *

Tu baseň čeln na čłowjeka
A čłowski rozdžěl w swěći,
Smy wšitecy tež wot Hadama
A z jenej hruzly džěci:
Kak mały džěl by plaćić dał,
Zo jena krej smy wšitecy,
By runje ryčal jako law
Tam k swojej ćeće micy!

5. Knjez Wjesela a jeho hajnik.

(Z luda.)

Knjez Wjesela ma hajnika,
Kaž kóždy knjez joh' nima,
,Stup sem, ty wačka služowna',
Tak Wjes'la jeho přima,
,Praj, z čim sy so tak wudrasčil

„A svoje čelo wukormil?

„Ty sy mje jebať trašnje.“

Po česći, prawdže wšitko je,

Jom' hajnik wobkrućuje,

Knjez Wjesela pak ličeše,

Što hajnstwo wunošuje,

Jom' do wočow a pokaza,

Kak dwójcy wjac hajnk přetrjeba

A swojoh' knjeza kluka.

„Dzi z wočow mi, ty šibale,

„Mój njem'žeš dlěje wostać,

„Ja prjedy pak po zaslužbje

„Chcu, liška, tebje khostać.

„Džeň a nóc dyrbiš w lěsu stać,

„Dam će tam k štomej přiwjazać

„Hač do plěch hlěwy bosy.“

A jako nětk po přikazni

Hajnk w lěsu wuwjazany

Bě wutrať skoro cylički

Džeň hórcy čwilowany,

Dha na wječor knjez Wjesela

„Dzi“ słužownikej přikaza,

„Dzi hladaj, što hajnk čini.“

Duž Anton čěri do lěsa,

Hač proch so kuri za nim;

Wón hajnka čornoh' wuhlada,

Tak muchow sedži na nim,

Krwjelačne jeho cychu —

Duž Anton łama hałozu,

Zo želny by je wuhnať.

„Ach“, džeše hajnk, „ach wostaj to,

„Ty wučěriš te syte,

„A druhim slěpcam z noweho

„Ja bywam blido kryte!“
Z tej powjesću dom Anton dze.
„Hm hm!“ knjez Wjes'la mjenješe:
„Dzi, přiwjeď khadlu zasy.
„Što pomha, zo joh' wučerju,
„Kaž ty tam syte muchi?
„Slěpc druhi mohł mi wo službu
„So kłapać hlódny, suchi;
„To nowu picu khoštuje,
„Što rukuje mi za lěpše?
„Dzi, přiwjeď khadlu zasy!“

(Přichodnje dale.)

Zemine wutwory.¹⁾

Přinošk k serbskej terminologii.

Wot *M. Rostoka*.

A. Krystaliniske abo zakładne horny. (Kry-
stallinisches oder Grundgebirge.)

Zornowc (Granit), horjene (Gneis), blyščel (Glimmer-
schiefer), swěćenc (Eyenit), rohoblyščenc (Hornblendefels), bě-
lawc atd. (Weißstein oder Granulit &c.).

B. Worštowane horny. (Geschichtes Gebirge.)

I. Horny přenjoťne. Primäres Gebirge.

1. *Wutwor přeni. Horny šerawcowe* (h. překhodne). Grau-
wackengebirge (UebergangsgGebirge).

a. Spódne horny šerawcowe. (Kambriski abo siluriski
zestaw.) Unteres Grauwackengebirge. (Kambriſches oder
silurisches System.)

Ščěpjel hlinowcowy abo brjudlica (Thonschiefer), křemjel
(Kiefelschiefer), šerawc (Grauwacke), (zwaliny, pěskowcy, wapno.
Conglomerate, Sandsteine, Kalk). Zornowc (Granit), křemjeńc
(Quarzfels), zelenc (Grünstein).

¹⁾ Porjad mjenow je wzaty z „Gaea excursoria“ wot Dr. Giebela.

b. Zwjerſhne horno ſſerawcowe. (Devoniski zestaw).

Oberes Grauwackengebirge (Devoniſches System).

Brjudlica (Thonſchiefer), ſſerawc (Grauwacke), wapno (Kalk), mjerck (Mergel).

Rostliny: knorjawka (Knorria).

Zwějzata: wuroścowaki (Polypen), pruhowniki (Strahlthiere), mjehkuśe (Molluſken), (tohčonohaki, hłowonohaki, rakojte stawčniki. Brachiopoden, Cephalopoden, trebśartige Gliederthiere), ślědy z rybów.

2. Wutwor druhi. Horno wuhlične. Steinkohlengebirge.

a. Wapno wuhlične. Der Kohlen- oder Bergkalk.

Čěmnobarbny wapnowc (dunkelgefärbter Kalkstein). (Horkowapno, smjerdowapno, Dolomit, Stinkkalk.)

b. Horno wuhlične. Das Kohlengebirge.

Pěskowc wuhličny (Kohlensandstein), bjezworśtny pěskowc (flöckleerer Sandstein), ſłonowčel (Maunſchiefer), wuhličel (Schieferthon, Kohlenſchiefer), wuhlicoworśty (Kohlenflöſe), zwaliny (Conglomerate), wapno (Kalk).

c. Wotorżenc. Das Rothliegende. (Morwoleżace, nowo-čėrwjeny pěskowc. Todtligendes. Neurother Sandstein.)

Čėrwjeny pěskowc (rother Sandstein), zwaliny křemjowc, rohowcowe a bahorcowe (Kieſel-, Hornſtein- und Porphyronglomerate), wapnowc (Kalkstein), wuhlica z wuhličelom (Kohlen mit Schieferthon). Bahorcy (Porphyre), čornawcy (Melaphyre).

Rostliny: rakośowka (Calamites), hwězdoliścowka (Asteroophyllites), klinopapruśowka (Sphenopteris), česelowka (Pecopteris), papruśowka (Alethopteris), Źilopapruśowka (Neuropteris), zubopapruśowka (Odontopteris), kruhopapruśowka (Cyclopteris), pječatowka (Sigillaria), Źupowka (Lepidodendron), klinóliścowka (Sphenophyllum), wječlowka (Flabellaria), psaronia (Psaronius), pjerśćenjowka (Annularia), Źmarula (Stigmaria), nœggerathia (Nœggerathia), volkmannia (Volkmannia).

Zwějzata: ryby, prajeśčėfc (Archegosaurus, muchi, Źwobowka (Blattina).

3. Wutwor trėci. Horno mjedźelowc (Permiski zestaw. Horno mjedźowapnaty). Das Kupferschiefergebirge (Permische System. Zechſteingebirge.)

a. Spóдне horno mjedźelowc. (Unteres Kupferschiefergeb.)

aa. Bėłoleżace (pěskowc, pěskowc mjedźowy). Weißliegendes (Sandstein, Kupfersandstein).

bb. Žiwicojty mjerkeł (mjedžel). Bituminöser Mergel-schiefer (Kupferschiefer).

b. Zwjefehne hornu mjedželowe. (Oberes Kupferschiefergebirge.)

Popjoł, kadowc (Rauchwaŕfe), smjerdženc (Stinkstein), jil (Letten), hórkowapno (Dolomit), sadra (Gyps).

Rostliny: mokricy, papruše, rakosowki, zowjeńcojty (Zucoiden), lazuchowka (Caulerpites), smuhopaprušowka (Tæniopteris), paprušowka (Alethopteris).

Hewak z wjetša zwěrjata: předješčerc (Proterosaurus).

II. Hornu druhotne. Secundäres Gebirge.

A. Trojota (hornu selowe). Die Trias (das Salzgebirge).

4. Wutwor štwórty. Pěskowc pisany (vogesiski pěskowc). Bunter Sandstein (Bogesen-sandstein).

a. Hrubozornity pěskowc (grobförniger Sandstein).

Pěskowc křemjaty, zwalinaty (kieseliger, conglomeratischer Sandstein).

b. Tołstoworštowane pěskowcy (dickgeschichtete Sandsteine).

Drobnozornite pěskowcy (feinförnige Sandsteine), hornowc abo běla hlina (Thon).

c. Płonojty pěskowc (plattenförmiger Sandstein).

Mjerk hornowcowy (Thonmergel), jily křidlicowe (Schieferletten), blyšćinkopołne pěskowcy (glimmerreiche Sandsteine), jikerc (Roggenstein).

Rostliny: rakosowka pěskowa (Calamites arenaceus), palolišćowka (Aethophyllum), dwójčak (Voltzia).

Zwěrjata: bludžiščozubaki (Labyrinthodonten).

5. Wutwor pjaty. Wapnowc škorpinačnaty. (Muschelfalt.)

a. Wapnowc žołmjacy (Wellenfalt).

Hórkowapno žołmjace (Wellendolomit), hórkowapnity mjerk (dolomitischer Mergel), wapno žołmjace (Wellenfalt), čěmno popjelowy hornowc (dunkel-schgrauer Thon).

b. Hornu selowe (kupka bjezwodžencow). Das Salzgebirge (Anhydritgruppe).

Hórkowapnity mjerk (dolomitische Mergel), šěry wapnowc, smjerdowapno a mjerk, bjezwodženc (Anhydrit), čěmnošěre hornowcy, sadra, kamjenjosól (Steinsalz).

c. Hłowny wapnowc škorpinačnaty. Hauptmuschelfalt.

Šěrokadowy swětly wapnowc, hórkowapno, wapno enkrinitske (Enkrinitenfalt), wapno trochitske (Trochitenfalt).

Rostlinjace zbytki pobračuju.

Zwěnjata: pruhowniki (Radiaten oder Strahlthiere), škorpinki (Rusfeln), šlinki, přetočenki (Terebrateln), błowonohaki, raki, ryby, wobožiwcy (Amphibien), podješćeće (Nothosaurus), škorpinoješćeće (Simosaurus), prawojješćeće (Pistosaurus).

6. Wutwor šesty. Šrob. (Keuper.)

a. Kupka čornowuhla jiloweho (Lettenkohलग्रुppe).

Swětłošere mjerki wapnite, drobnozornite pěskowcy, jily hornowcowe, woršty wuhlowe (Kohlenflözze).

b. Sadra šrobowa a pisane mjerki (Keupergryps und bunte Mergel).

Sadra jilowa a ničata (Letten- und Fasergryps), płony křemjenjowe (Quarzplatten), hórkowapnišća (Dolomitbänke), mjerki pisane.

c. Pěskowc šrobowy (Keuper Sandstein).

Drobnozornite twjerde pěskowcy, jily pěskojte (sandige Letten), płonojte pěskowcy, čerwjene jily hornowcowy, lěhwa mazakowe (Koprolithenlager).

Rostliny: rakosowka pěskowa, smuhopaprušowka pružkata (Tæniopteris vittata), přaskowka (Equisetites), pjerolisćowka (Pterophyllum Jägeri), nilssonia (Nilssonia), podisonowka (Podisonia minuta).

Zwěnjata: zubohorboješćeće (Mastodontosaurus) a błowojješćeće (Capitosaurus), tudy posleni raz.

B. Horno jurowe (jikerowc). Das Juragebirge (Dolithgebirge).

7. Wutwor sedmy. Lias. Lias.

a. Spódny lias (unterer Lias).

Pěskowc liasowy, wapno gryphitske (Gryphitenkalf), čěmne hornowcy, mjerki kamjeńtne (Steinmergel).

b. Srjědžny lias (mittlerer Lias).

Šěrošakojte mjerki kamjeńtne (grauschneidige Steinmergel), čěmne hornowcy, železodarne pěskowcy (eisenhaltige Sandsteine).

c. Zwjerchny lias (oberer Lias).

Žiwicojty mjerkel (bituminöser Mergelschiefer), smjerdženc (Stinkstein), swětłošere mjerki wapnite.

Rostliny: zowjencojte (Fucoides), papraše (Farren), wónknapaprušowka (Clathropteris), křiowapaprušowka (Campopteris, smuhopaprušowka, zubopaprušowka (Odontopteris), cykadojte (Cycaden), pjerolisćowka (Pterophyllum), nilssonia, hejak (Zamia), blahoče (Araucarien). — Płody?

Zwěrzata: wuroścowaki, pruhowniki atd., přižećeřc (Ichthyosaurus), lžicožećeřc (Mystriosaurus).

8. Wutwor wošmy. Jikerc bruny. Brauner Jura.

a. Spódny jikerc bruny (unterer brauner Jura).

Jikerc železowy (Eisenoolith), čěmne hornowcy, pěškowc mjerkowy (Mergelsandstein = Opalinusthon).

b. Srjedźny jikerc bruny (hlowny jikerc). Mittlerer brauner Jura (Hauptroggenstein).

Płowobārbnje blyšečnkopołne mjerki pěškowc (fahlfarbige, glimmerreiche Sandmergel), twjerde šěromódre wapna, wapna mjerkowe z jikercom železowym.

c. Zwjěřchny jikerc bruny (oberer brauner Jura).

Hornowcy a mjerki (Ornatenthon, Dyfordthon).

Rostliny: mało noweho.

Zwěrzata: raki, ryby, ješćeřcy (Saurier).

9. Wutwor džewjaty. Jikerc běły. Weißer Jura.

a. Spódny jikerc běły (unterer weißer Jura).

Žoltobruna, ze železom předrjene pěškowcy (gelbbraune, eisenhäufige Sandsteine), křemjenjate huste wapnowcy (quarzige dicke Kalksteine), wapnowcy mjerkowe, jikerc (Roggenstein).

b. Srjedźny jikerc běły (wapno khorarjace). Mittlerer weißer Jura (Korallenkalk).

Wapno khorarjace, hórkowapno, požolte pěškowcy, pěškojte huste mjerki wapnite, hornowcy křidličnate (schieferige Thone), wapno lithographiske (lithographischer Kalk).

c. Zwjěřchny jikerc běły (podsyp). Oberer weißer Jura (Wäldergerbirge, Waldgruppe).

Zwalina škorpinačnata (Muschelconglomerat), čorne mjerki z kuloradnikom (schwarze Mergel mit Sphärosiderit), šěrawe pěškowcy, sklady čornowuhlawe a jily (Kohlenflöze und Letten), mjerki.

Rostliny: wšelake papruše, praska rólna (Equisetum arvense), hriby, nopach (Scyphia), hwiždzelowka (Cnemidium), kwětoliścowka (Anthophyllum), kamjenjodržewnik (Lithodendron).

Zwěrzata: raki, ryby, ješćeřcy (woprawdžite ješćeřcy), krokodyle, ješćeřcy létace (zmije, Pterodactylen), nopawy (Schilfroten), překasancy.

C; Horno krydowe, Das Kreidegebirge.

10. Wutwor džesaty. Wutwor krydowy. Kreideformation.

a. Twórba hilsowa. Hilsbildung.

Šeromódre hornowcy, mjerki wapnowe ze zwalinu.

b. Pěskowc worštowany. Quadersandstein.

aa. Spódnik (unterer Quader).

bb. Plonik (Pläner).

cc. Zwjefchnik (oberer Quader).

c. Běla kryda. Weiße Kreide.

Běle wapno krydowe, pěskojte mjerki wapnowe, klepane kamjenje (křesadniki, Feuersteine).

Rostliny: mokricy, trawy, palmy, štomy jehlinate, wjerby, worješniki (Juglans).

Zwěržata: wšitke tři swójby rybow.

III. Horno třećotne. Tertiäres Gebirge. Molassen-Gebirge.

11. Wutwor jědnaty. Wutwor brunicowy. Braunkohlenformation. (Eocenske twórby. Wutwor hrubowapnowy. Eocene Bildungen. Grobkaltformation).

Pěskowc, hornowc twórbowny (hornčeska hlina, platišcher Thon), brunica, pěsk, njeplowc (Knollenstein).

Rostliny: wječlówka (Flabellaria), drjewna (Hölzer). Łopjena wjerbowe, topołowe, bukowe, wólšowe, worješnikowe, klónowe, ławrjencojte a myrtojte. Hable jehlinatych štomow. Drjewo čisowcowe (Taxodium), cypresowe atd. Žilopaprušowka, šleznikopaprušowka (Aspleniopteris).

Zwěržata: ryby krymstate (Knorpelfische).

12. Wutwor dwanaty. Wutwor tegelowy. (Miocenske twórby.) Tegelformation. (Miocene Bildungen.)

Drobnozornity pěsk, zwaliny, hornowc, mjerck, wapno, brunica.

Zwěržata: 30 družinow cycakow, kundrosnik (Tapirus), swinjo (Sus); nosorobač (Rhinoceros), strašnowc (Dinotherium), horbozube (Mastodon), konjowc (Hippotherium), jelenje (Cervus) a małe hrymzaki (Ragethiere), žrawc (Bisftraß), kóčki, ptački, bady, ješčelcy, krokodyle, bachtarje (Batachier), nopawy (Schildkröten).

13. Wutwor třinaty. Wutwor malasowy. Molasse-Formation. (Pliocenske twórby. Wutwor podapeninški. Pliocene Bildungen. Subappeninen-Formation.)

a. Spódna molasa. Untere Molasse.

Brunica, hornowc, pėsk a pėskowcy, ze ˙elezom přėdrjene mjerki pėskowe. (eisenŝüŝŝige Sandmergel).

b. Prawa molasa. Eigentliche Molasse.

Pėskowcy mjėrkowe, zwaliny, zlėpjenc (Kagelsub), jily.

c. Twórby slódkowodowe. Süßwassergebilde.

Mjerk molasowy, sadra slódkowodowa, jėřjenc slódkowodowy (Süßwasserfals), džėrník (Kaltuff), hladžel (Polierschiefer), křemjeň slódkowodowy (Süßwasserquarz).

Rostliny: zdonki, łopjena a plody dwėdzėlušnych štomow, kokus fojasowy (Coccus Faujasii), znutřkorodźiwka (Endogenites). Plody, plodowc kokusojty, arekojty, mandlojty, hrochojty, jablukojty (Carpolithus cocciformis, arecæformis, amygdalæformis, pisiformis, pomarius etc.) Rostliny wodowe. Papruše. Trawy. Dwaj jehlinačej (Coniferen). Wjeřbojte, worješnikojte, klonojte, psowjohodžinojte, łuskojte. Łopjena wot topołow, wjeřbow, klonow, bukow, worješnikow, ptačicow (Ligustrum), wólšow, lėškow atd. Kołbaski brėzowe. Plody worješnikowe, mandlowe, wjazowe, klonowe. Kwėtki kaž całtkowe (Convallaria).

Zwėřjata: wobojožiwcy, ryby, krokawy, maloše (Molche), zmijicy (Salamander), ješćelcy a nopawy, ptaki, cycaki.

Kamjenje wohnjoplujėřske (vulkanische Gesteine).

14. Wutwor štyrnaty. Poliv. Diluvium.

Pėsk, hornowc, mjerk, hlina, walanki (Gerölle), suwanki (Geschiebe).

Zwėřjata: slon (Elephas), nosoroħač (Rhinoceros), woł (Bos), jeleň (Cervus), kón (Equus), rowowc (Hyæna), kóčka jamowa (Felis spelæa), mjedźwjedź (Ursus).

IV. Twórby nėtčieše. Gegenwärtige Bildungen.

15. Wutwor pjatnaty. Připtawc. Alluvium.

Rólna pjeršć (Ackererde), zemica (Lors), źorlace sydliny (Quellenabŝaęe), suwanki, pėsk, twórby rėčne a mórské, zbytki ŝiwochow (Ueberreste lebender Organismen), džėta wumjóstwa (Kunstproducte).

Přispomnjenje.

1. Wukončenje „owka“ pola paprušowka, rakosowka atd. je so teho dla náložowalo, zo bychy so tute cyle wotemrjete rostliny rozdźėlowale wot nėtčiešich, jako paprušica, papruš, rakos atd., runje kaž němsey př-

rodospytnicy rozdželeja mjez wotemrjetymi rostlinami ,Pinites, Equisetites' a hišće žiwymi ,Pinus, Equisetum' atd.

2. Za němske slovo ,Ihon' w'serbskim žane prawe slovo nimamy. Hlina, běla hlina, hornčerska hlina so njehodži; přetož hlina je němske ,Lehm', tež njeje běleje barby a ,Ihon' njeje přeco ani bělý ani mjehki kaž hornčerska hlina. Ja sym slovo ,hornowc' trjebał, doniž lěpše njemžemy. Tak ma so tež ze słowom ,Schieferthon', za kotrež so na dalše ,wuhličel' hodži, dokelž so we wuhličnych skladach namaka.

3. Wukončenje ,-el' woznamjenja němske ,schiefer' we zestajanych słowach. Za slovo ,Ihon' by so snadź hišće lěpje wuraz ,hlinowc' hodžił a za ,Schieferthon', ,hlinowčel'. Druhe wukončjenja, kiž maja hlinu ke korjenjej, jako hlinik, hlinka, hlinanc su hižom přetrjebane. ,Hlinik' je po čěskim žiwjel (Element) Aluminium abo Aluminium, po serbskim słowniku pak Alumia = Ihonerbe = Maunerbe. Aluminium = Al. = 13,7. Alumia = Al²O³ = Al. 51,4. Ihon = kiesel-saure Ihonerbe nebŕt etwas kiesel-saurem Kali, Natron ic.

Mamy wšudžom rozdželeć jednory žiwjel, dale chemiske zjednoćenja toho sameho žiwjela z druhimi žiwjelemi abo zjednoćenkami a naposledk hišće ze wšelakich žiwjelow abo ze wšelakich njerostow zestajane njerosty. Mamy rozdželeć na př. Magnesium (Mg. = 12) a Magnesia (MgO. = Mg. 20) = Tallerbe = Bittererbe (Bittersalz = Schwefelsäure und Magnesia) a potom hišće njerosty, kiž wosebje z magnésie wobsteja abo wjele magnésie při sebi maja, jako wšelake wapnowcy, kiž hórkowapna abo hórkowapnowcy (Dolomite) rěkaja. Magnesium = jěrik. Magnesia = hórčina. Bittersalz = jěřčina abo hórka sól. Dolomit = hórkowapno.

Delnjołužiske substantiva pluralia tantum.

Wot *Křescana Wylema Broniša* z Pricyna.

Nimo tych wěcownikow, kotrež Hauptmann w swojej delnjołužiskej rýčnicy jako pluralia tantum podawa, můžemy hišće scěhowace poskićić bjez džiwanja na dospołnosť. Woné woznamjenjenja naturske předmjety w jich wozjewjenju, kiž je jako w hromadu słušace mnohosće předstaja, w napřećiwnosći z wěcownikami singularia tantum, kotrež zhromadne (collectiva) wuznamy podawaja (kaž plur. jagły, ģirše, ale sing. groch, ģrbŕsen: frucht), abo jako zestajane, z dželow wobstejace připrawy a stroje.

Bly, die Schwämme im Munde (Krankheit); bizagi, der Queerack; błota, *dim.* błotka, das Gesümpfe, bes. Waldsümpf; pēski, die Sände oder Sandflächen; gliny, die Lehmflächen, Lehmfelder; bóry, die Todtenbahre; chrapje, die Riemen der Fische; swētki, Pfingsten; figle abo wigle = vigiliae, geistlicher Chorgefang; husewki, der Abfall des Unrathes beim Sieben, Ausgesiebtes; horgele, die Orgel; liry, die Leier; strilka (też stridlko), der Fiedelbogen; kamjony, der Stubenofen (w Błotach), *dim.* kamjenki, der Röstofen in Delmühlen; kiby, die Garnwinde; hołucki, die abgestampften Schalen vom Hirse, Heidekorn u.; hubjeranice, die Auslese, der Himmel im Hafer; pomyje, der Spühlicht, Spüling; zola, der Ascher; stergi, das größte mit Scheben vermischte Berg; šyski, die Schöpfenden des Flachses; plowki, getrocknete Majoranblätter als Gewürz; škrjele, die Riemendeckel der Fische; požynki abo přižynki, das von den Saatspizen abgeschröpfte Viehfutter; šory, das Pferdegeschirr; slē, das Ochfengeschirr, Sietwerk; wagi, die Wassertrage; terpy, der Ortscheid (Waage) am Wagen, *dim.* tērpiki, die kleineren Theile desselben; staśidła, der Weberstuhl; pukadła a cykadła, die Plaz- und Spritzbüchse der Kinder (ale tež pukadła a cykadła); wreginy, bewußtlose Krämpfe der Kranken, auch Todesucht der Bornigen und Trunkenen, za čož ma Chojananus kninje, *pl.*; wiki, der Markt, auch Marktplaz; sruby, der Brunnenkranz; kósy, das Sternbild Orion; baby (Hauptmann), das Siebengestirn; pluca, die Lunge; wrjose, die Heideflächen; lubosći, die Liebeshändel, Liebschaft; kósceńce, der Schindanger, eigentlich: die Gerippe; wjele, die Größen, eine oft wiederkehrende Benennung großer und langer Ackerbeete; wjele drogi, die Landstraße (dla wjácorych kolijow); kroteyce, eine Gruppe kurzer Ackerbeete; šoradki, kleiner Unrath oder Rehricht, der sich in Zimmern, Küchen u. sammelt; zganki, das im Siebe durch Rütteln aufgetriebene Gemülle und Ausschuß; pjerwuški, die Erstlinge; nożne, die Messerscheide; spinki, der Krampf, Zusammenziehung der Muskeln.

Delnjołužiske substantiva deminutiva,

kiž wuznam primitiwow přeměnjeja.

Wot Kř. W. Broniša.

Škórka, die Brotrinde, Kruste; srjodka, die Brottrume; kólk, der hölzerner Speiler, auch: die Stricknadel; kólušk, ko-

lyšk, der Wirbel an Instrumenten; kólo[w]rotk, der Drehwirbel an denselben; kórytko, eine größere Mulde; kóryśco, die Futterbant (toż: rězack); barzco, die breite Handlarten- und breite Leitersprosse (v. bardo); wrjeśeńco, die Pflugwelle, auch: Spille am Spinnrade; sack, der neßförmige Maulkorb; zelezko, der eiserne Dreifuß; witka, das Weidenband; trzejalko, die Pfefferstampfe; trāsalko; der Feuerstahl; glěda[d]lko, der Handspiegel; pjenězk, der Pfennig; krošyk, der Dreier; mlynk, die Handmühle; kólasko, das Spinnrädchen; rěsazk, das Thüteltelchen; bahka, die Reßtanne; snopk, eine Flachshose; mótk, eine volle Strähne Garn; mótyjka, die zweizünftige Krauthaue; pjacenska, Spelze vom Backobst; kři[d]lko, Flederwisch; putko, pytko, pyśco, Vorlegeschloß; kóstka, der Würfel; spiżka, der Schrant; sekalko, das Stampfeisen; nakowka, das Zengelseisen; tycka, die Bohnen-, Hopfenstange; pyrjenka, die Glimmasche; kózyca, der Pflugreudel; rucycka, der Spatengriff; lodk, Alaun; twarożk, Käse; śtucka, ein Gefangstuch; kadka, der Taufstein; mulka, der Ruß; mešk, die Flaumfeder; kólenko, ein kleines Messer für Kinder; matka, Stiefmutter; nank, Stiefvater; synk, Stiefsohn; knězk, Landjunker; pjacyk, der Kamin; murka, kleine Ofenmauer zum Sitzen; wěrka, ein leichtgläubiger Mensch; kalka, auch: die Kartoffel; skóck, die Heuschrecke; kónik, das Himmelspferd; kowalik, der Lindentäfer; murjarik, die Mauer- schwalbe; mack, Feldmohn; sock, Vogelwilde, (sok, Linse); lank, Marienlein (ein Unkraut); přeżeńco, Flachseide (Unkraut); łobodka, Feldmelde; swinka, der Kelleraffel; ścótka, Bürste, auch: Ziegenbart (Grasart); slynjaśko, Erdbeere, auch: Marienwürm- chen; mjadwjedk, Gerstenwurm, Werle; grośk, Erbsentorn; słomka, Strohhaln; jabłuśko, die Kugel im Gelenke; jasko- lica, die Schraubenmutter am Spinnrade unter dem Koden (w Blotach); głowack, die Kaulpadde, auch: der Kreuzer; ło- patka, das Schulterblatt; srowatka, die Buttermilch; copk, die Frauenhaube; brjuśko, die Wade; głowka, die Obertasse, Ober- theil der Harke zc.; krużk, der Trinktrug, Krug; skobelka, der Kettelhafen an der Thür; stritka (też: strėlka), der Fiedelbogen; kokośka, ein röthlicher, morchelartiger Pilz; żabka, das Fröschen (als Krankheit des Viehes); weśka, Milbe, eigentlich: kleine Laus; matka, Bienenkönigin, Weisel; matuśka, Stiefmutter (auch die so- genannte Blume); módrack, das Veilchen; módrak, blaue Korn- blume; cernk, cenk, das Eigelb, Dotter; bėik, das Eiweiß; rożk, Luchzipfel, Rockschöß; bick, der Dreschflegel; kachlik, die Ofentafel; kaplank, Altersporn (Blumenart); kokotk, der Hahn am Schlosse; kurjawka, die Räucherammer der Zedler; górka,

der Hügel, Hübel; stock, die Wasserfahre zum Abzug des Wassers; stuženk, ein Spring, natürlicher Quell; strack, die böse Viehbremse (oestrus); sowka, Spitzname für einen leichten Ephraimiten aus dem siebenjährigen Kriege, deutsch: Fledermäuschen; zrostk, das Ueberbein; hapawka, die Lichtpuke; křušenka, Hügel, gebackene Birne; rypotka, der Knorpel; suwanka, die Schluder auf dem Eise; bělawka, der wilde Weispappel und dergl. Baum; ploniczka, der saure Holzapfel; płowašk, die fahle Graumücke; mósćik, der Weg über einen Bach, sonst ława; lubka, die Geliebte; kóstrjowka, Kumin (ein Gewürzkräut); powitka, Ackerwinde; rěčka, der Bach, das Flüsschen; ceżawka, der Seigenapf; chytawka, der Perpendikel; šćerkawka, Klapperpflanze; pijanka, Gold, Tollhafer, um Łuckau: Dold, Told; gólenka, Spergelfrucht, přir. pólske golanka, Fruchtstößchen, daher: Knöttrich, atd.

Wo „ó“ w delnjoserbšćinje.

Wot Michała Hórniky.

Prawidła, po kotrychž so „ó“ w našej hornjoserbšćinje zložuje, su w tutym Časopisu (II. zešiwk l. 1855) wobšěrnišo rozestajane a wobkedžbuja so wot nimale wšitkich serbskich spisowarjow z wuwzaćom teho, zo negacii „nje-“ poľny přizwuk njedawamy a teho dla tež we zložcy, po tej samej scěhowacej, „ó“ wobkhowamy, n. př. njemóžu, njemóžny, nic: njemožu, njemožny atd. Někotremužkuli a wosebje ryčespytnikam budže lube, hdyž tamny nastawk tudy wudospołnimy a nětko přidamy, kak ma so z ótom w delnjoserbšćinje a po kajkich powšitkownych prawidłach dyrbjalo so pisać, byrnje so tu a tam wosebje na mjezach wšelako wuprajiło. W staroprawopisnych knihach (z němskimi pismikami) njeje „ó“ nihdže woznamjenjene, tak zo je prawe wuprajenje a čitanje cyle njemóžna wěc za teho, kiž njeje rodzeny Delnjołužičan; w tych někotrych nowoprawopisnych pak, wot Hornjołužičanow wudatych (Delnjołužičenjo sami njejsu dotal ničo w nowym prawopisu wudali!), njeje stajenje „ó“ wšudže dospołnje přewjedzene. Z džěla pod III. ruko-

pisne spomnjenja delnjołužiskeho ryčespytnika k. Kř. W. Broniša džakownje powužiwši, móžemy nětko tuto jako wěstotu podač a prosymy wudawarjow delnjołužiskich spisow, zo bychy po tym ,ó' wšudže woznamjenjeli a tak kóždemu čitanje woložili.

I. Kaž pola nas, tak je tež w Delnjeje Łužicy ,ó' přizwučne (hl. l. c. str. 74), a steji po tajkim prawidlownje jenož w přenjeje zložcy. Při tym twori drje druhdy jenzložkna předložka takrjec cyłotu ze sčěhowacym słowom a přeměnja we wuprajenju ,ó' do ,o', n. př. dwór, na dworje, góra, na gorje; ale pisač dyrbjało so přeco ,ó' njepřeměnjene ,na dwórje, na górze', dokelž hewak dyrbimy tež druhdže zasy samostejace jenzložkne předložki z ,ó' pisač, kiž je hewak nimaja, n. př. pó jěži, pó smjerši. Duž: na dwórje, na górze; po jěži, po smjerši atd.

II. Mjez tym zo my ,ó' při wotewrjenju zložki pušćamy (hl. l. c. str. 79) a do ,o' přewobročamy, zakhowaja je tam stajnje njepřeměnjene; n. př. swój, swoja (pola nas: swoja); kón, kónja (konja); wóz, wóza (woza) atd.

III. Kaž maja pola nas hubniki a krkniki wěsty wliw na ,ó' (hl. l. c. str. 77. 78, z čimž je tamniše II. prawidło z nowa wobkručene), tak tež tudy. Te same nječěrpja mjenujcy prjedy so žane ,ó'; za to pak jemu zady so wjele wjetše prawo dawaja dyžli my. Tam steji ,ó' jenož:

1. po hubnikach ,b, p, f, w, m' (h' so tam njewuprja kaž ,w', duž njeje hubnik!), jelizo hubnik abo krknik njeslěduje, n. př. ból, bósy (bosy), zbóžo (zbožo), pódpóra (podpjera), pótom (potóm), pósoł (posoł), fójt (hejtman), dwór, wólaś (wołač), wótrjac (wotrjec), móst, mórjo (morjo), mótaś (motač). Ale: kłos (klós), bloto (blóto); grož (hródž), nos (nós), nož (nóz), sol (sól); bog (bóh), bom (štom) atd.;

2. po krknikach ,g, ch, k' (h' njepřikhadža jako korjeńske, ale jenož jako přidych, kiž so pak wuprja pak nic: Ažow a Hažow, ołtař a hołtař, opor a hopor

atd.), jelizo hubnik abo krknik njeslěduje: góły (hoły), góle (holo), góra (horä), gótowaś (hotować); gódy (hody); chóry (khory); chólowy (kholowy), chódota (khodojta); kóza (koza), kóža (koža), kóleno (koleno), kótary (kotry). Ale: gowjedo (howjado), kobyła (kobla), komora, chowaś (khować); chopiś (khopinać, započec), skok atd.

Z předkhaďžaceho je widzeć, zo delnjołužiske ,ó' njesteji ani přeco tam, hdžež w hornjołužiskej naryči ,ó', ani hdžež w českej ,ä', ani hdžež w pólskej ,ó' widzimy a słyšimy; najbóle pak trjechi so z kašubskim ,ó' (přir. někotre knižki Dr. Ceynowy), tak zo tež w tym kaž w druhim nastupanju tutej naryči sebi najbliže stejitej. Bratřa Kašuboj njech k wudospołnjenju słowjanskeje fonetiki swoju naryč hišće bóle přepytaju, njeje-li w tych padach, hdžež woni před hubnikami a krknikami hišće ,ó' pisaja, tola jenož pózne ,o', kiž je blukemu ,ó' jara blizke a teho dla so z nim zastupuje, kaž so to tež w někotrych kónčinach Hornjeje Łužicy stawa!

Zapis knihow,

w přenjej položcy druheho lětdžesatka M. S. wudatych.

A. Čisłowane knižki.

31. Rěčižne wójny, serbskemu ludu we serbskej rěči powjedane. W Budyšćini 1857. (Wot njemjenowaneho.)
32. Předženaf. Protřfa ša Šerbow na lěto 1858. (Wot k. R. Rædy.)
33. Předženaf. Protřfa ša Šerbow na lěto 1859.
34. Předženaf. Protřfa ša Šerbow na lěto 1860.
35. Šakub abo Bože słowo dyrbi w čłoweku žiwjenje dóstać. Žiwenski wobraz we wobrašćach wot R. Kulmana. W Budyšćini 1859.
36. Spjewy ša serbske šulje. Šchromađjene wot R. G. Bekarja. Druhi řesćiwř. (Z němskim přeložkom.) W Budyšćini 1860.
37. Předženaf. Protřfa ša Šerbow na lěto 1861.
38. Předženaf. Protřfa ša Šerbow na lěto 1862.

póstmířtr w Krimmitschawje; k. Sykora, kand. duchownstwa a domjacy wučeř na Friedsteinje; k. scholastik Buk w Budyšinje; k. Bróska, farař w Křiřowje; k. Čabran, stražmířtr w Radebergu; k. Imiš, farař w Hoďžiju; k. Kulman, wučeř we Wojerecach; k. Pjech, senior w Budyšinje; k. Rostok, wučeř w Drječinje; k. Probst, kubleř w Brězy; k. Wjela, aktuar w Budyšinje; k. kanonik Wornač, farař we Wótrowje; k. Schmidt, podwyřk w Draždžanach; k. Herrmann, tachantski vikar w Budyšinje; k. Mrózak, wučeř we Wulkich Zdžarach; k. Matijca, kubleř w Lubušu; k. Jakub, stud. theol. w Lipsku; k. Mróz, farař w Grunawje; k. Łamanskij, professor z Pětrohroda; k. Łahoda, farař w Bělym Kholmje; k. Chociszewski, pólski spisowař w Cieszynje (nětko redaktór „Nadwiřłanina“ w Ghełmnje); k. Mättig, seminarist w Budyšinje; k. Blažik, ěkar w Rakecach; k. Rychtař, ryčnik w Budyšinje; k. Wagner, wučeř w Dittelsdorfje; k. Bróska, farař w Budestecach; k. Malinowski, farař w Komornikach pod Poznanjom; k. Łusćanski, stud. theol. w Prazy; k. Rada, diakon w Mužakowje; k. Bernhard, seminarist w Budyšinje; k. Paploński, statny radžičel a visitator šulow we Wařawje; k. Kral, wučeř w Ketlicach; k. Felfel, wyřši hajnik w Bělym Kholmje; k. Krečmař, měřćanski wučeř w Budyšinje; k. Seileř, farař we Łazu; k. Guda, farař emer. w Budyšinje; k. Jakub, překupec w Budyšinje; k. Kummer, mlynk we Łazku; k. Henč, krajskodirekcijiny pokladnik w Budyšinje; k. Góľ, farař w Rakecach; k. Rabowski, kubleř w Pomorecach; k. Bjar, kubleř w Brězy; k. Jenč, farař w Palowje; k. Fiedleř, seminarski wučeř w Budyšinje; k. Kral, wučeř w Klukšu; k. Teřnař, farař w Niedže; k. Khěžnik, kubleř w Budyšinje; k. Lernet, farmaceut w Pardubicach; k. Hórnik, tachantski vikar w Budyšinje.

2. Na lěto 1863: k. Łamanskij, professor w Pětrohrodže; k. Malinowski, farař w Komornikach pod Poznanjom; k. Kouba, professor w Prazy; serbski seminar w Prazy; k. Wjelan, farař w Slepom.

3. Na lěto 1861: k. Libša, póstski sekretář w Draždžanach; k. Marčka, rektor we Wósporku; k. Wawrik-Jězorka, póstmířtr w Krimmitschawje; k. Garbař, wučeř w Minakale; k. Góľ, farař w Rakecach; k. Łahoda, farař w Bělym Kholmje; k. Krečmař, měřćanski wučeř w Budyšinje; k. Kopf, wučeř w Lutolu; k. Teřnař, diakon w Khoćebugu; k. Góřlaw, farař w Malinju.

4. Na lěto 1860: k. Marčka, rektor we Wósporku; k. Góľ, farař w Rakecach; k. Chlumský, bohosłowc w Kralohródeu.

5. Na lěto 1859: k. Bartko, wučeř w Nosaćicach; k. Chlumský, bohosłowc w Kralohródeu.

B. Sobustawy II. rjadownje.

Na lěto 1862: k. Buk, gmejnski přědkstejer w Zyjicach.

Dodawk k třetěmu zwjazkej Časopisa,
kotryž dalje pječ lětnikow (1858—1862) wopřija.

Pokazowař,
po wopřijeću nastawkow zestajany.

A. Pěsnjeŕske džěta.

Sydymy džesatk basnjow (prěnja poloŕca) wot Handrija Seilerjã. (Liška a elefant. Khapon a wróble. Dornycalki. Kono-
pačk a sykorki. Přiběracy hlód.) XIII. lětnik, zešiwk I.
str. 3 — 6.

Sydymy džesatk basnjow (druha poloŕca) wot Handrija Seilerjã. (Pos na dworje a liška. Mots nan a synk Jan. Law
kral a jelen. Rubježnik a drohař. Psyk a kóčka.) XIII. lět.,
zeš. II. str. 57 — 62.

Wosmy džesatk basnjow (prěnja poloŕca) wot Handrija Seilerjã. (Škrěkawa a džělele. Wošol a law. Mjědzwjědz, wjelk a
liška. Law a kóčka. Knjez Wjesela a jeho hajnik.) XV. lět.,
zeš. II. str. 95 — 101.

Džesać spěwow wot Handrija Seilerjã. (Powitanje nalěca. Tu
a tam. Gaudeamus. Towaršny spěw. Študentski spěw. Wjesny
přebytk. Wšelaka ryč. Čolmiski spěw. Pčoly. Młodźenc a šě-
dźiw.) XI. lět., zeš. I. str. 12 — 23.

Tři pěsnje wot Handrija Seilerjã. (Na stwórbu. Na přěnju
klósku. Njědzělske ranje w meji.) XII. lět., zeš. I. str. 3 — 6.

Zymske wobrazy, po wotehndženej zymje 1857—58 swo-
jimaj přečelomaj Dr. PF. a J. B. w Draždžanach po-
swjećene wot Handrija Seilerjã. (Zyminy přikhad. Nutřka.
Husleř pod woknami. Wboha syrotka. Džěćacy swět. Hola. Nóc.
Štóz jeno Bohu wěri.) XI. lět., zeš. I. str. 3 — 12.

Na hodowne blido knjezej fararjej Handrijej Seilerjej, pěs-
njerjej „zymskich wobrazow“, w přečelskej lubosći P.
a B. XI. lět., zeš. II. str. 49 — 51.

Wěněč pěsnjow wot Radyserba. (Dobry domojwrót. Cuznik na
rowje. Swěra. Připolnica. Fijałka na Hromadniku.) XIII. lět.,
zeš. II. str. 62 — 66.

Někotre pěsnje wot Radyserba. (Hońtwar. Zwady wuńt. Panička
mniška. Cuzy jězdnik. Wotwócl.) XV. lět., zeš. I. str. 26 — 30.

Morla holčka. Ballada wot Radyserba. XIII. lět., zeš. II. str. 78—82.

Lazarus. Pokhěrlušć z luda, sobudželeny wot M. Hórnik. XIII. lět., zeš. I. str. 6—9.

Pokhěrlušćaj z ludu. Zdzěluje Michał Hórnik. I. Wo šwjatej Khatrnje. II. Wo nječistej knježnje. XV. lět., zeš. I. str. 3—9.

Dwaj wojeřskaj spěwaj wot njeboh k Rudolfa Möhna, past. prim. w Lubiju, sobudželenaj wot K. A. Jenča. XII. lět., zeš. II. str. 71—75.

Pěseň wo zwonu wot Bjedricha Schillera. Zeserbšćena k Schillerowym stolětnym narodninam wot Handrija Dučmana. XII. lět., zeš. II. str. 49—71.

Rohowin Štyrirohač. Wjeselohra we dwěmaj jednanjomaj. Z čěskeho wot W. K. Klicpery přeložil Jan Čěsla. XV. lět., zeš. II. str. 65—86.

B. Ryčespytné džěła.

Hornjołužiska serbska ryčnica na přirunowacym stejišću. Spisał Dr. Pful. Zawod. Přěni džěl: Zynkosłow. XIV. lět., zeš. I. & II. str. 1—95.

Přiwuznosć indo-europiskich ryčow. Wot Dr. Pfula. XI. lět., zeš. II. str. 51—63.

Přichodny čas serbskeho słowjesa. Wot J. E. Smolerja. XII. lět., zeš. I. str. 7—14.

Pismik „w“ a jeho přestworjenje, wuwostajenje a njewušne wužiwanje w serbskej ryči. Wot J. E. Smolerja. XIII. lět., zeš. II. str. 119—124.

Dorunanki w serbsčinje. Zestajił M. Hórnik. XIII. lět., zeš. I. str. 37—43.

Mythiski wuznam słowa „dešć“. Spisał Pětr Aleksejewič Ławrowskij. XIII. lět., zeš. I. str. 28—37.

Pokazka ze serbskeje synonymiki. Wot H. Imiša, fararja w Hodziju. XIII. lět., zeš. II. str. 82—85.

Dalša kopa serbskich přisłowow, zezběranych wot H. Seilerja a J. Buka. XIII. lět., zeš. I. str. 10—13.

Dalše sto serbskich přisłowow a přisłownych prajidmow, zezběranych přez H. Seilerja a J. Buka. XV. lět., zeš. I. str. 21—26.

Delnjołužiske substantiva pluralia tantum. Wot Křescana Wylema Broniša z Pricyna. XV. lět., zeš. II. str. 108—109.

Delnjołužiske substantiva deminutiva, kiž wuznam primitiwow přeměnjeja. Wot Kř. W. Broniša. XV. lět., zeš. II. str. 109—111.

Wo „ó“ w delnjoserbšćinje. Wot Michała Hórnik. XV. lět., zeš. II. str. 111—113.

Biskop Thietmar Merseburgski jako słowjanski ryčespytnik. Wot J. E. Smolerja. XV. lět., zeš. II. str. 86—88.

C. Stawiznaŕske dźěła.

Přehlad serbskeho pismowstwa wot lěta 1855—1857. Spisał K. A. Jenč. XI. lět., zeš. II. str. 63—69.

Přehlad serbskeho pismowstwa wot lěta 1858—1860. Spisał K. A. Jenč. XV. lět., zeš. I. str. 10—17.

Přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu prjedy lěta 1848. Spisał K. A. Jenč. XV. lět., zeš. I. str. 17—21.

Serbske spěwanske swjedženje wot lěta 1845 hač do lěta 1851. Po wšelakich rozprawach wopisał K. A. Fiedleŕ, seminaŕski wučer w Budyšinje. XIII. lět., zeš. II. str. 91—119.

Jan Michał Budaŕ a jeho wotkazanje. Spisał K. A. Jenč. XI. lět., zeš. I. str. 23—44.

Jan Michał Budaŕ. (Jeho wosoba a jeho wotkazanje.) Podał H. F. Wehla. I. II. III. IV. V. Hlad. XII. lět., zeš. II. str. 76—82. XIII. lět., zeš. I. str. 13—17. XIII. lět., zeš. II. str. 66—77. XV. lět., zeš. I. str. 30—31. XV. lět., zeš. II. str. 93—95.

Dr. Jan Mahr a jeho wotkazanje. Podał Michał Hórnik. XV. lět., zeš. II. str. 89—93.

Žiwjenjopisne listki. Zběra M. Hórnik. I. Joannes Choinanus. II. Jacobus Ticinus. XI. lět., zeš. I. str. 47—48. — III. Jurij Hawštyn Swětlik. XII. lět., zeš. I. str. 31—34. — IV. Prokop J. J. Hančka. XIII. lět., zeš. I. str. 43—49.

Swětlikowy rukopis. Zdźělił M. Hórnik. XII. lět., zeš. I. str. 34—37.

Hieronym Megiser a jeho słownik. Zdźělił M. Hórnik. XII. lět., zeš. II. str. 90—92.

- Tadej Pacak a jeho słownik. Zdzělil M. Hórnik. XIII. lét., zeš. I. str. 49 — 50.
- Najstarša serbska čiščana kniha a jeje spisat. Wopisał K. A. Jenč. XI. lét., zeš. II. str. 70 — 82.
- Najstaršej serbskaj rukopisaj. Spisał K. A. Jenč. XV. lét., zeš. I. str. 46 — 50.
- Rukopisne serbske słowniki. Zdzěluje K. A. Jenč. XII. lét., zeš. II. str. 87 — 90.
- Faberowa serbska knihownja na radnej khěži w Budyšinje. Spisał K. A. Jenč. XV. lét., zeš. I. str. 44 — 45.
- Něšto za přecelow serbskich starožitnosćow. Sobudžělene wot K. A. Jenča. XIII. lét., zeš. II. str. 127 — 128.
- List Barclay'a de Tolly. Podal M. Hórnik. XIII. lét., zeš. II. str. 124 — 127.

D. Přirodopisne dzěła.

- Frankowy Hortus Lusatiae. Zdzěluje K. A. Jenč. XIII. lét., zeš. I. str. 17 — 28.
- Kluč k Frankowej zelowej zahrodže. Wot K. A. Jenča. XIII. lét., zeš. II. str. 85 — 91.
- Druhi kluč k Frankowej zelowej zahrodže. Wot M. Rostoka. XV. lét., zeš. I. str. 32 — 43.
- Zemine wutwory. (Přinošk k serbskej terminologii.) Wot M. Rostoka. XV. lét., zeš. II. str. 101 — 108.
- Wobzorostrony wot Handrija Dučmana. XI. lét., zeš. II. str. 83 — 87.
- Mlóčnica wot K. A. Fiedlerja. XII. lét., zeš. I. str. 14 — 20.
- Porjedženka. Podawa M. Rostok. XII. lét., zeš. I. str. 20 — 22.

E. Nekrologi.

- Nekrologi. VI. Jan August Šolta, cand. rev. min. a šulski rektar we Wósporku. † 30. meje 1858. Spisał K. A. Jenč. XII. lét., zeš. I. str. 23 — 27. — VII. Jan Hendrich Bjar, stud. theol. & phil. a starši serbskeho, kaž tež lužiskeho předařskeho towarstwa w Lipsku. † 26. meje 1859. Spisał K. A. Jenč. XII. lét., zeš. II. str. 82 — 87. — VIII. Michał Cyž, ryčnik w Kamjencu.

† 4. julija 1860. Spisal J. Buk. XV. lět., zeš. I. str. 50—53. — IX. Mikławš Jacślawk, kaplan w Nje-
bjelčicach. † 29. julija 1862. Spisal M. Hórnik. XV. lět.,
zeš. I. str. 53—55.

F. Wšelčizny a drobnostki.

Wustawki belletristiskeho wotrjada Maćicy Serbskeje. XI. lět.,
zeš. I. str. 45—46.

Wukaz krajskeje direkcije w Buďyšinje, serbske khoralne
knihi nastupacy. XII. lět., zeš. I. str. 28—31.

Maćične wšelčizny. I. Zapis knihi, kotrež je Maćica wot
lěta 1857 sem (hač do 1859) wudała. II. Wubjerk
Maćicy Serbskeje na lěto 1858. III. Maćičny wubjerk,
na lěto 1859 wuzwoleny. IV. Sekcie abo wotrjady
Maćicy Serbskeje wot jutrow 1859 sem. V. Sobu-
stawy Maćicy, kotrež su wot 1. januara 1857 sem
(hač do 1859) přistupile. XII. lět., zeš. I. str. 46—48.

Zapis knihow, w přenjej položcy druheho lětdžesatka M. S.
wudatych. XV. lět., zeš. II. str. 113—114.

G. Maćične rozprawy.

- a. Powšitkowne a wubjerkowe zhromadźizny. Wučahi
z protokollow: XI. lět., zeš. II. str. 88—94. XII. lět.,
zeš. I. str. 37—40. XIII. lět., zeš. I. str. 51—54.
XV. lět., zeš. I. str. 55—60.
- b. Pokładnica. 1) Třilětné zličbowanja dokhodow a wu-
dawkow Maćicy Serbskeje: XII. lět., zeš. I. str. 42—
45. XV. lět., zeš. I. str. 60—64. — 2) Lětné při-
noški maćičnych sobustawow na lěta 1857—1862:
XI. lět., zeš. II. str. 95—96. XII. lět., zeš. I. str. 41
— 42. XIII. lět., zeš. I. str. 54—56. XIV. lět., zeš.
I. & II. str. 96. XV. lět., zeš. II. str. 114—115. — 3)
Porjedgeńka w nastupanju třilětneho přehlada maćič-
nych dokhodow a wudawkow na lěta 1856—1858.
XII. lět., zeš. II. str. 92.

Čiścal E. M. Monse w Buďyšinje.

